

PORADNIK BIBLIOTEKARZA

Pismo dla bibliotek publicznych, szkolnych i pedagogicznych

11 / 2009

DOROTA GRABOWSKA: Biblioteki szkolne w międzynarodowych wytycznych i aktach prawnych

ANDRZEJ GRUPA: 10 lat kierowania biblioteką powiatową w Świebodzinie

ZBIGNIEW GRUSZKA: Broker informacji – alternatywa dla absolwentów bibliotekoznawstwa

ANDRZEJ PAŹDZIERZ: „Kapitał Ludzki” w bibliotekach publicznych

INDEKS 369594

ISSN 0032-4752

Już po raz siódmy Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich organizuje w dniach **8-15 maja 2010 r.** wielką akcję popularyzacji książki i czytelnictwa pod nazwą

TYDZIEŃ BIBLIOTEK

Co roku akcja ma inne hasło wiodące, które wskazuje jakie obszary działalności bibliotek eksponujemy i co chcemy upowszechnić w świadomości społecznej. Hasłem wiodącym w Tygodniu Bibliotek 2010 r. będzie

BIBLIOTEKA – SŁOWA, DŹWIĘKI, OBRAZY

Współczesna biblioteka, zwłaszcza biblioteka publiczna, stopniowo przestaje być wyłącznie zbiorem książek i czasopism drukowanych; staje się miejscem gdzie czytelnik angażuje swój słuch, a wzrok służy nie tylko rejestracji kształtu liter, ale również odbiorowi bogactwa obrazów i zdjęć. Coraz częściej biblioteki stają się mediatekami, gromadzącymi treści na różnych nośnikach. Multimedialność naszych księżnic stała się faktem, stąd hasło Tygodnia Bibliotek 2010, które pozwala uświadomić czytelnikom nie tylko kierunek, w jakim zmierzają placówki biblioteczne, ale i pokazać konkretne rozwiązania stosowane w praktyce. W realizowaniu hasła: „Biblioteka – słowa, dźwięki, obrazy” jest miejsce zarówno na podkreślenie roli Internetu, w którym splot tych pojęć realizuje się najpełniej, jak i na odniesienie do zbliżającego się Roku Chopinowskiego.

Tradycyjnie Zarząd Główny SBP ogłasza dwa konkursy:

- na **najlepszy program działań realizowanych w Tygodniu Bibliotek**; do udziału zapraszamy wszystkie rodzaje bibliotek, placówki kulturalne, stowarzyszenia, szkoły, itp.,
- na **najlepszy plakat Tygodnia Bibliotek**, związany z hasłem programu.

Projekty należy przysyłać do Biura ZG SBP (Al. Niepodległości 213, 02-086 Warszawa, e-mail: biuro@sbp.pl), najlepiej w formie plików JPG w terminie **do 10 lutego 2010 r.** Dopuszczamy możliwość przysyłania projektów wykonanych ręcznie na papierze.

Regulaminy obu konkursów zostaną ogłoszone wkrótce

Nagrody czekają!

Zarząd Główny
Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

Poradnik **BIBLIOTEKARZA** nr 11 (716), 2009

Ukazuje się od roku 1949

W NUMERZE:

	2	Artykuły rekomendowane
PROBLEMY • DOŚWIADCZENIA • OPINIE		
Dorota Grabowska	3	Biblioteki szkolne w międzynarodowych wytycznych i aktach prawnych
Andrzej Grupa	9	10 lat kierowania biblioteką powiatową w Świebodzinie
Zbigniew Gruszka	12	Broker informacji – alternatywa dla absolwentów bibliotekoznawstwa
PRAWO W BIBLIOTECE		
Franciszek Czajkowski	15	Projekt „Ustawy o wyrównywaniu szans osób z niepełnosprawnościami” a biblioteki. Część druga
<i>Cyfrowe okolice (42)</i>		
Henryk Hollender	20	Nie tylko dla filologów
RELACJE		
<i>Świat bibliotek</i>		
Genowefa Dżula	21	Partnerska wizyta bibliotekarzy z Belchatowa na Węgrzech
Elżbieta Frankiewicz	22	Stare i nowe w bibliotece
KSIAŻKA		
Martyna Figiel	23	„Akapit” – nowe czasopismo bibliofilskie
<i>Kalejdoskop</i>		
Bogdan Klukowski	25	Google – globalny dobroczyńca czy monopolistyczny rozbójnik?
BIBLIOTEKA • ŚRODOWISKO		
Alicja Warzybok	26	GBP w Lubeni laureatką nagrody „Poradnika Bibliotekarza” w „Konkursie na najlepszy program Tygodnia Bibliotek 2009”
<i>Nowe obiekty biblioteczne</i>		
Justyna Sapala	30	Następny przystanek – książka
Małgorzata Majak	32	Jak rodzice oceniają pracę biblioteki szkolnej?
<i>Pozyskane z Kanału Wrocław</i>		
RyT	34	Oferta dla zdolnych, szlachetnych i pracowitych
Z WARSZTATU METODYKA		
Andrzej Paździerz	35	„Kapitał Ludzki” w bibliotekach publicznych
<i>Bibliotekarz w sieci</i>		
Adrian Uljasz	37	Nauczyciele bibliotekarze w sieci
Elżbieta Olsza,	39	W podróż z Juliuszem Słowackim... Scenariusz słowno-poetycki z okazji ogłoszenia roku 2009 – Rokiem Słowackiego
Anna Żuralska	42	Koncert jesienny. Montaż poetycko-muzyczny
Małgorzata Ohirko	43	
<i>Wi@domości</i>		
Dodatki		
Dorota Skotnicka		Kalendarium Rocznic Literackich w 2010 roku
Crażyna Bilska		Laureaci Literackiej Nagrody Nobla. Kalendarz rocznic 2010

ŚWIAT KSIĄŻKI DZIECIĘCEJ nr 11

Na okładce „PB”: Wejście do biblioteki „Przystanek książka” na warszawskiej Ochocie

ARTYKUŁY Z REKOMENDACJĄ

▲ Biblioteki szkolne w międzynarodowych wytycznych i aktach prawnych **str. 3**

W oparciu o analizę dokumentów międzynarodowych IFLA i UNESCO (*Manifest bibliotek szkolnych i Biblioteki szkolne. Wytyczne*) autorka artykułu ocenia stan rzeczywisty bibliotek szkolnych w Polsce w aspekcie funkcji, zadań, podstawy programowej, statusu nauczyciela bibliotekarza, finansowania i oceny jakości świadczonych przez biblioteki szkolne usług.

▲ 10 lat kierowania biblioteką powiatową w Świebodzinie **str. 9**

Obecnie jest sprzyjający klimat dla rozwoju bibliotek na wsiach i w małych miastach poprzez zwiększanie środków finansowych na reaktywowanie działalności placówek bibliotecznych. Autor artykułu dzieli się z czytelnikami swoimi doświadczeniami z zakresu zarządzania biblioteką w Świebodzinie (sposoby finansowania, reaktywacja punktów bibliotecznych, interpretacja i zastosowanie w praktyce aktów prawnych, pozyskiwanie środków pozabudżetowych, inwentaryzacja zbiorów, szkolenia, komputeryzacja i prowadzenie działalności kulturalnej). Znakomity materiał metodyczny dla bibliotekarzy małych bibliotek.

▲ Broker informacji – alternatywa dla absolwentów bibliotekoznawstwa **str. 12**

Wobec gwałtownego wzrostu zasobów informacyjnych: tradycyjnych i elektronicznych pojawiła się potrzeba odpowiedniego wyszukiwania, selekcjonowania i oceny przydatności danej informacji. Takie zadanie spełnia nowy zawód: broker informacji. W artykule przedstawiono różnorodność problemów, z którymi stykają się brokerzy informacji, specyfikę tego zawodu, wykształcenie, a także wskazano na różnice i podobieństwa między pokrewnymi profesjami: bibliotekarza i brokera informacji, co stanowić może alternatywę dla osób studiujących bibliotekoznawstwo.

Zapraszamy do biblioteki

▲ Następny przystanek – książka **str. 30**

W kwietniu br. otwarto w Warszawie nową bibliotekę multimedialną „Przystanek Książka” zlokalizowaną w centrum stolicy – na Ochocie. Koncepcja jej aranżacji nawiązuje do atmosfery XIX-wiecznych przystanków tramwajowych i stacji kolejowych, o czym przypominają czytelnikom scenografia wnętrza biblioteki i liczne akcesoria komunikacyjne znajdujące się w tej oryginalnej placówce. Zapraszamy do jej zwiedzenia.

Redakcja „Poradnika Bibliotekarza”

Biblioteki szkolne w międzynarodowych wytycznych i aktach prawnych

DOROTA GRABOWSKA

Biblioteka szkolna w dokumentach IFLA i UNESCO

Wśród międzynarodowych organizacji wytyczających kierunki rozwoju bibliotek szkolnych na pierwszym miejscu należy wymienić UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) i IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions). Organizacje te współpracują ze sobą i wydały szereg dokumentów, które formułują zadania, funkcje i omawiają zasady organizacji tych bibliotek.

UNESCO i IFLA bardzo poważnie traktują biblioteki szkolne i jej czytelników. W 1998 r. organizacje te wydały *Manifest Bibliotek Szkolnych*¹. Głównymi zadaniami bibliotek szkolnych jest upowszechnianie umiejętności czytania, pisania, i docierania do informacji. Biblioteka szkolna powinna uczyć selekcjonowania informacji i jej porządkowania, a także krytycznego myślenia. Jest to bardzo odpowiedzialne zadanie w dobie Internetu, który dostarcza nam informacji wartościowej i bardzo dużo informacji mało znaczącej, dotarcie do tej najbardziej potrzebnej jest bardzo ważne. Selekcja, uporządkowanie i ocena – to umiejętności niezbędne współczesnemu człowiekowi. Kształtowanie tych umiejętności należy rozpocząć jak najwcześniej, bez względu na wiek, rasę, płeć, religię, narodowość, język, status zawodowy czy społeczny, a takich członków społeczności szkolnej obsługuje biblioteka.

Biblioteka szkolna nie jest placówką samodzielną, jest integralną częścią procesu dydaktycznego, musi wspomagać realizację programów szkoły. W *Manifestie* z jednej strony mówi się o wspomaganie i podnoszeniu rangi celów edukacyjnych, a z drugiej o zadowoleniu

z czytania i uczenia. Współistnieje przymus i przyjemność. Uczniowie powinni tworzyć i przetwarzać informację w celu pogłębiania wiedzy, zrozumienia świata, ale również dla przyjemności. Biblioteka jest miejscem w szkole gdzie się nie ocenia, więc panują tam sprzyjające warunki do kształtowania motywacji czytelniczych, szerzenia idei, że wolność intelektualna i wolny dostęp do informacji są zasadniczymi wartościami, warunkiem efektywnego uczestnictwa w życiu społecznym. Żeby biblioteka szkolna mogła dobrze wypełniać postawione przed nią zadania, musi poszerzać swoje usługi, dopasowując je do współczesnych realiów i potrzeb czytelników; musi mieć odpowiednio wykształcony personel; współpracować z nauczycielami, administracją, rodzicami, innymi bibliotekarzami, pracownikami informacji i środowiskiem lokalnym. *Manifest bibliotek szkolnych* został uszczegółowiony przez *Wytyczne*². Omawiają one kwestie: misji i polityki, zbiorów, personelu, programów i działalności, promocji biblioteki i uczenia się. Uczniów traktuje się jako najważniejszą grupę adresatów działań biblioteki szkolnej. Powinni oni postrzegać ją jako otwartą, swobodną, nie niosącą zagrożeń, gdzie mogą realizować zadania samodzielnie i w grupach. Wśród tych zadań wymienia się: odrabianie prac domowych, realizowanie projektów, zadań mających na celu rozwiązywanie problemów, poszukiwanie i korzystanie z informacji, przygotowywanie materiałów do przedstawienia ich nauczycielom i kolegom. Zadania odzwierciedlają potrzeby uczniów, które w dużym stopniu związane są ze zdobywaniem wiedzy. Kolejnym wyzwaniem dla użytkowników biblioteki są zasoby elektroniczne. Bibliotekarz powinien pokazać rolę Internetu w procesie nauczania – uczenia się, uświadomić, że nie jest on celem samym w sobie, ale potrzebnym źródłem informacji przy posiadaniu umiejętności wyszukiwania, syntetyzowania oraz inte-

¹ *Manifest Bibliotek Szkolnych (UNESCO/IFLA)*. Tłum. B. Staniów. „Biblioteka w Szkole” 2000 nr 11 s. 1.

² *Biblioteki szkolne: wytyczne IFLA-UNESCO*. Tłum. E. B. Zybort, M. Kisilowska. Warszawa 2003.

growania informacji i nowej wiedzy ze wszystkich dziedzin, znajdujących się w dostępnych im zasobach. Wśród zadań realizowanych przez biblioteki szkolne ważną jest również funkcja kulturalna. Biblioteki mogą realizować spotkania autorskie,

międzynarodowe dni czytania, uczniowie przygotowują w nich przedstawienia teatralne, akcje głośnego czytania i opowiadania bajek. Działania, których celem jest zachęta do czytania, mają wymiar zarówno edukacyjny, jak i kulturalny. W działania biblioteki szkolnej należy angażować rodziców i opiekunów i tylko taka współpraca przyniesie rozwój czytelnictwa.

Funkcje bibliotek szkolnych

Biblioteki szkolne w Polsce są nierozłączną częścią szkoły. Cechą różniącą je od innych typów bibliotek³ jest obligatoryjność korzystania z nich, tak jak obligatoryjne jest realizowanie przez dzieci obowiązku szkolnego⁴. Podstawową funkcją biblioteki szkolnej jest współuczestnictwo ze szkołą w procesach przygotowujących wszechstronnie ucznia do życia w społeczeństwie⁵. **Funkcja kształcąca** (edukacyjna) realizowana jest poprzez rozbudzanie i rozwijanie potrzeb czytelniczych i informacyjnych związanych z nauką szkolną i z indywidualnymi zainteresowaniami uczniów. Mają być oni przysposabiani do samokształcenia. Biblioteka szkolna powinna stworzyć warunki do poszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł oraz efektywnego posługiwania się technologią informacyjną. Działania jej mają wspierać również nauczycieli w ich pracy zawodowej i doskonaleniu własnym. Realizując **funkcję wychowawczą** biblioteka szkolna stara się wpływać na potrzeby i poziom kompetencji

czytelniczych swoich użytkowników, udzielać pomocy w przezwyciężaniu ich braku. Wspomaga również działania szkoły w realizacji programów profilaktycznych np. profilaktyki prozdrowotnej, przeciwdziałaniu uzależnieniom, ekologicznym itd. Wspiera również rodziców w rozwiązywaniu problemów wychowawczych, chociażby poprzez wskazywanie im literatury pedagogicznej. Biblioteka szkolna, dzięki możliwości gromadzenia piśmiennictwa reprezentującego różne punkty widzenia na określony temat nie tylko wzbogaca tok pracy dydaktycznej, ale również zmusza ucznia do dokonywania wyboru wśród też kontrowersyjnych, a następnie podejmowania własnej decyzji co do dalszego postępowania⁶. Realizując **funkcję kulturalną** biblioteka szkolna stara się uczestniczyć w rozwijaniu życia kulturalnego uczniów i kształtowaniu umiejętności odbioru wartości kulturalnych oraz ich tworzeniu.

Funkcje bibliotek szkolnych można rozpatrywać nie tylko w aspekcie pedagogicznym, ale także i w aspekcie bibliotecznym. Wyodrębnić możemy wówczas funkcję polegającą na dostarczaniu nauczycielom i uczniom środków dydaktycznych. Polityka gromadzenia zbiorów prowadzona jest pod kątem wykorzystania w procesie dydaktycznym. Kolejną, zwana katalogową i biblioteczną polega na stworzeniu w bibliotece szkolnej systemu informacji o zbiorach własnych i innych bibliotek. Trzecia – kształcąca, polega na wdrożeniu uczniów do racjonalnego korzystania ze zbiorów bibliotecznych oraz wykształcenia umiejętności posługiwania się warszatem informacyjnym biblioteki.

W Ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty⁷ stwierdzono, że do realizacji zadań statutowych szkoła publiczna powinna zapewnić uczniom możliwość korzystania z biblioteki. System oświaty obejmuje obecnie m.in. szkoły podstawowe, gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne. Gimnazja, nieistniejące w Polsce od 1948 r., przywróciła reforma oświaty wprowadzona po 1989 r.⁸

W roku szkolnym 2007/2008 było 14 330 szkół podstawowych, 7142 gimnazja i 11 688 szkół ponadgimnazjalnych.

³ Tamże, s. 35.

⁴ M. Drzewiecki: *Biblioteki szkolne i pedagogiczne w Polsce: rola w procesie dydaktycznym i miejsce w krajowej sieci biblioteczno-informacyjnej*. Warszawa 1990, s. 84.

⁵ Tamże.

⁶ Tamże, s. 85.

⁷ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty. Dz. U. nr 95 poz. 425 z późn. zm.

⁸ Reforma została prawnie zatwierdzona w styczniu 1999 r. uchwaleniem Ustawy z dnia 8 stycznia

Nie można liczby szkół utożsamiać z liczbą bibliotek szkolnych. Zdarza się, że wspólną bibliotekę ma szkoła podstawowa i gimnazjum, gimnazjum i liceum a w zespołach szkół funkcjonuje jedna biblioteka dla trzech, a nawet czterech szkół (szkoły podstawowej, gimnazjum, liceum ogólnokształcącego i zasadniczej szkoły zawodowej), ale nie są to przypadki częste. Funkcjonują również biblioteki łączone np. publiczno-szkolne lub szkolno-publiczne. W Ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach⁹ pojawił się zapis, że w każdej szkole publicznej jest prowadzona biblioteka szkolna. Ustawa z 12 listopada 2001 r. o zmianie ustawy o bibliotekach¹⁰ nie pozwala na łączenie bibliotek publicznych z innymi instytucjami kultury, oraz z bibliotekami szkolnymi i pedagogicznymi, nie mniej mimo wszystko zdążono powołać biblioteki szkolno-publiczne. W *Bibliotekach publicznych w liczbach 2007*¹¹ podano, że w tym roku funkcjonowały 233 (31 w mieście i 202 na wsi) biblioteki publiczno-szkolne. Zastępowanie biblioteki szkolnej przez bibliotekę publiczną jest koncepcją, zdaniem Marcina Drzewieckiego, przestarzałą, nie na miarę potrzeb XX i XXI w.¹² Z przytoczonych danych wynika, że nie jest to dominujący model organizacyjny, zdecydowanie przeważa model centralnej biblioteki szkolnej, często z wypożyczonymi księgozbiorami do klasopracowni. Coraz częściej pojawiają się nowe określenia dla bibliotek szkolnych: centrum dydaktyczne szkoły, szkolny ośrodek dydaktyczno-informacyjny, centrum multimedialne, szkolne centrum dydaktyczno-informacyjne, ośrodek multimedialny itp. Te nowe nazwy określają kierunek rozwoju bibliotek szkolnych, podkreślają, że już nietradycyjne książki są dominującymi dokumentami biblioteki szkolnej, ale współistnieją one z dokumentami nieksiążkowymi i In-

1999 r. Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego Dz. U. 1999 Nr 12 oraz rozporządzeń wykonawczych Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 1999 r. Dz. U. 1999 Nr 14 poz. 124-134 dotyczące m.in. podstaw programowych, ramowych statutów szkół i planów nauczania.

⁹ Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach. Dz. U. Nr 85, poz. 539 z póź. zm.

¹⁰ Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o zmianie ustawy o bibliotekach Dz. U. Nr 129 art. 13. Zmiana ta weszła w życie z dniem 31 grudnia 2001 r.

¹¹ *Biblioteki publiczne w liczbach 2007*. Warszawa: BN, 2008, s. 75.

¹² M. Drzewiecki: *W sprawie bibliotek szkolno-publicznych*. „Biblioteka w Szkole” 1994 nr 2 s. 28.

ternetem. Zmiany nazw wynikają przede wszystkim ze zmieniających się potrzeb użytkowników, którzy poszukując informacji chcą korzystać z różnych typów dokumentów, bogatego, zautomatyzowanego warsztatu informacyjnego biblioteki, baz komputerowych innych bibliotek, informacji publikowanych w Internecie. Zadania wszystkich bibliotek w Polsce zostały sformułowane w Ustawie o bibliotekach¹³. Wszystkie biblioteki gromadzą, opracowują, przechowują, udostępniają i informują o zbiorach własnych i innych instytucji. Jako dodatkowe zadania wymienia się działalność bibliograficzną, dokumentacyjną, naukowo-badawczą, wydawniczą, edukacyjną, popularyzatorską i instrukcyjno-metodyczną. Zwrócono również uwagę na specyfikę bibliotek szkolnych, które służą realizacji programów nauczania i wychowania, edukacji kulturalnej i informacyjnej dzieci i młodzieży oraz kształceniu i doskonaleniu nauczycieli. Biblioteki szkolne są częścią szkoły dlatego szczegółową organizację biblioteki szkolnej i jej zadania określa Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola i publicznych szkół¹⁴. Każda szkoła na podstawie tego rozporządzenia zobowiązana jest do przygotowania i uchwalenia własnego statutu, który powinien określić strukturę, zadania, zakres i sposób działania danej szkoły. W statucie powinny znaleźć się również uregulowania dotyczące biblioteki szkolnej, zasady współpracy biblioteki szkolnej z uczniami, nauczycielami, rodzicami oraz innymi bibliotekami. Biblioteka szkolna powinna być pracownią szkolną służącą realizacji potrzeb i zainteresowań uczniów, zadań dydaktyczno-wychowawczych szkoły, doskonaleniu warsztatu pracy nauczyciela, popularyzowaniu wiedzy pedagogicznej wśród rodziców oraz, w miarę możliwości, wiedzy o regionie¹⁵.

Główne zadania bibliotek szkolnych to:

- udostępnianie książek i innych źródeł informacji;

¹³ Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r., op. cit.

¹⁴ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół. Dz. U. Nr 61 poz. 624 z późn. zm.

¹⁵ Tamże, art. 14.1.

- tworzenie warunków do poszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł oraz efektywnego posługiwania się technologią informacyjną;
- rozbudzanie i rozwijanie indywidualnych zainteresowań uczniów oraz wyrabianie i pogłębianie u uczniów nawyku czytania i uczenia się;
- organizowanie różnorodnych działań rozwijających wrażliwość kulturową i społeczną.

Projekt statutu szkoły przygotowuje rada pedagogiczna a uchwała rada szkoły. Zasady funkcjonowania biblioteki szkolnej doprecyzowuje regulamin, w którym powinny znaleźć się prawa i obowiązki użytkowników, warunki na jakich można wypożyczać dokumenty i konsekwencje w przypadku zagubienia i zniszczenia dokumentu.

Reforma zmieniła cały system szkolny, typy szkół, zakres nauczanych treści, zasady nauczania, ale przede wszystkim zakładała zmianę sposobu nauczania na bardziej aktywny i świadomy, dając możliwość wyboru nauczanych treści zarówno nauczycielowi, jak i uczniowi¹⁶.

Podstawa programowa

Cele edukacyjne i zadania szkoły zostały wyznaczone w podstawie programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół¹⁷. Edukacja w szkole podstawowej przebiega w dwóch etapach. Etap I obejmuje klasy I-III jest to tzw. nauczanie zintegrowane, etap II klasy IV-VI i III – gimnazjum. Od II etapu kształcenia pojawiały się ścieżki edukacyjne, czyli zestawy treści i umiejętności o istotnym znaczeniu poznawczym i wychowawczym, których realizacja miała odbywać się w ramach nauczania przedmiotów lub w postaci odrębnych zajęć. W myśl nowego rozporządzenia nastąpi

sukcesywna likwidacja ścieżek edukacyjnych. Należy jednak zauważyć, że niektóre cele edukacyjne są niemożliwe do zrealizowania bez dobrej biblioteki szkolnej. Nauczyciele szkół podstawowych, gimnazjów¹⁸ i liceów¹⁹ zostali zobowiązani m.in. do stworzenia uczniom warunków do poszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł oraz efektywnego posługiwania się technologią informacyjną. Nauczyciele bibliotekarze powinni wspierać realizację wszystkich przedmiotów, których celami są m.in.: przygotowanie do samodzielnego poszukiwania potrzebnych informacji i materiałów, w tym w językach obcych; przygotowanie do odbioru informacji rozpowszechnionych przez media; przygotowanie do świadomego i odpowiedzialnego korzystania ze środków masowej komunikacji (telewizji, komputerów, prasy); kształtowanie postawy szacunku dla polskiego dziedzictwa kulturowego w związku z globalizacją kultury masowej. Uczniów szkół ponadgimnazjalnych należy przygotować do: samokształcenia poprzez umiejętne pozyskiwanie i opracowanie informacji pochodzących z różnych źródeł, w tym w językach obcych; rozumienia natury i roli mediów we współczesnej cywilizacji; zachowania tożsamości kulturowej wobec globalizacji kultury, zdobywania umiejętności przekazu i krytycznego odbioru treści komunikatów medialnych; zachowania postawy dystansu i krytycyzmu wobec informacji przekazywanych przez media. Realizacja tych celów jest trudna bez dobrej biblioteki szkolnej.

Status nauczyciela bibliotekarza

Status nauczyciela bibliotekarza, podobnie jak innych nauczycieli i wychowawców w szkołach i placówkach oświatowych, określa Karta Nauczyciela²⁰. Tygodniowa liczba godzin obowiązkowego wymiaru zajęć wynosi dla nauczyciela bibliotekarza 30 godzin. Więcej niż dla innych nauczycieli²¹, mniej niż dla bibliotekarzy pracujących np. w bibliotekach publicznych. Szczegółowe regulacje odnośnie

¹⁶ A. Radziejowska-Hilchen: *Edukacja czytelnicza i medialna*. W: *Książka i biblioteka w środowisku edukacyjnym*. Warszawa 2002, s. 140.

¹⁷ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 marca 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych.

¹⁸ Tamże, załącznik nr 2, s. 2.

¹⁹ Tamże, załącznik nr 3, s. 2.

²⁰ Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela Dz. U. Nr 3, poz. 19 z późn. zm.

²¹ Tygodniowa liczba godzin obowiązkowego wymiaru zajęć dydaktycznych dla nauczycieli wynosi 18, a np. dla wychowawcy świetlic szkolnych 26.

kwalifikacji bibliotekarza szkolnego zawarte są w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli²². Od nauczycieli bibliotekarzy wymaga się w Polsce kwalifikacji bibliotekarskich i pedagogicznych. Na stanowisku nauczyciela bibliotekarza może być zatrudniona osoba, która ukończyła wymagane do danego typu szkoły odpowiednie studia magisterskie lub wyższe zawodowe w zakresie bibliotekoznawstwa i posiada przygotowanie pedagogiczne lub ma kwalifikacje wymagane do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły, a ponadto ukończyła studia podyplomowe lub kurs kwalifikacyjny z zakresu bibliotekoznawstwa albo legitymuje się dyplomem ukończenia pomaturalnego studium bibliotekarskiego. W 2000 r. wprowadzono system awansu nauczycieli (dotyczy również nauczycieli bibliotekarzy). Celem procedury jest zmotywowanie nauczycieli do nabywania coraz to nowych kompetencji, systematycznego zdobywania wyższych kwalifikacji, korzystania z nowoczesnych źródeł wiedzy. Szczegółowe kwestie w tej sprawie reguluje nowelizowana w 2004 r. Karta Nauczyciela²³ i Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 listopada 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli²⁴. Kolejne stopnie awansu zawodowego to: nauczyciel stażysta, nauczyciel kontraktowy, nauczyciel mianowany, nauczyciel dyplomowany. Można jeszcze uzyskać tytuł profesora oświaty, ale jest on uznaniowy. Obowiązujący system awansu zawodowego wymaga od nauczycieli podejmowania działań związanych ze sporządzaniem planu rozwoju zawodowego oraz stałego dokumentowania swoich osiągnięć. Zmiany te spo-

wodowały wiele kontrowersji w środowisku nauczycielskim. Cały czas trwają prace nad uściśleniem zasad i procedur związanych z awansem zawodowym o czym świadczy uchwalanie kolejnych rozporządzeń.

Finansowanie bibliotek szkolnych

Z organizacyjnego punktu widzenia biblioteka szkolna nie jest autonomiczną instytucją, stanowi agendę szkoły. Koszty utrzymania i wydatki biblioteki szkolnej są ujęte w ogólnym budżecie szkoły. Organami prowadzącymi szkoły są: jednostki administracji centralnej (rządowej), jednostki samorządu terytorialnego, organizacje społeczne i stowarzyszenia, organizacje wyznaniowe i inne.

W przypadku wszystkich rodzajów szkół, organami prowadzącymi są jednostki samorządu terytorialnego. Ustawa z 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego²⁵ ustala, że zadania oświatowe będą finansowane z otrzymanej subwencji z budżetu państwa, która jest ujmowana w części oświatowej subwencji ogólnej. Z uwagi na niedoinwestowanie szkół, subwencja oświatowa nie wystarcza na ich utrzymanie, a środki dodatkowe pochodzące z różnych źródeł nie są z góry preliminowane, biblioteki szkolne nie mają szans na otrzymanie wydzielonych kwot. Samodzielność w gospodarowaniu finansami w pełnym zakresie, w bibliotekach szkolnych nie istnieje.

²² Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli. Dz. U. Nr 50, poz. 400.

²³ Ustawa z dnia 15 lipca 2004 r. w sprawie zmiany ustawy – Karta Nauczyciela oraz o zmianie niektórych innych ustaw. Dz. U. 2004, Nr 179, poz. 1845.

²⁴ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 listopada 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli. Dz. U. 2007, Nr 214, poz. 1580.

²⁵ Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Dz. U. 2003, Nr 203, poz. 1966, art. 27.

Ocena jakości usług świadczonych przez biblioteki szkolne

W Polsce coraz powszechniej są prowadzone badania dotyczące oceny jakości usług świadczonych przez biblioteki szkolne. Wynika to z jednej strony z dążenia do zaspokajania potrzeb użytkowników i racjonalnego wykorzystywania środków finansowych, a z drugiej ze współczesnych tendencji w oświacie zmierzających do podnoszenia poziomu nauczania i kształtowania polityki jakości przez same szkoły²⁶. W istniejących przepisach określających jakość pracy szkół, których integralną częścią jest biblioteka szkolna, w niewielkim stopniu poświęca się uwagę bibliotece. Wskaźnikami oceny jakości pracy biblioteki są zapisy w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego²⁷, które dotyczą lub mogą dotyczyć biblioteki szkolnej, np:

- Szkoła lub placówka dysponuje obiektami, pomieszczeniami i wyposażeniem odpowiednimi do realizacji zadań statutowych i możliwość osiągania wysokiej jakości pracy.

- Zorganizowana jest biblioteka dostępna w czasie pracy szkoły lub placówki dla wszystkich nauczycieli, uczniów i rodziców.

- W bibliotece jest zgromadzony niezbędny księgozbiór, który jest systematycznie uzupełniany.

Nie ma jednak przepisów wykonawczych, uszczegółwiających te standardy i zawierających propozycje jakichkolwiek mierników. Ponadto sami bibliotekarze szkolni nie podjęli działań zmierzających do utworzenia bazy danych, stanowiącej punkt odniesienia i umożliwiający badania porównawcze²⁸. Podejmowane są jedynie lokalne próby zmierzające do opracowania standardów jakości dla bibliotek szkolnych.

²⁶ E. B. Zybert: *Jakość w działalności biblioteki*. Warszawa 2007, s. 120.

²⁷ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 23 kwietnia 2004 r. w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego wyroku stanowisk wymagających kwalifikacji pedagogicznych, kwalifikacji niezbędnych do sprawowania nadzoru pedagogicznego, a także kwalifikacji osób, którym można zlecić prowadzenie badań i opracowanie ekspertyz. Dz. U. 2004 Nr 98 poz. 845, załącznik.

²⁸ E. B. Zybert: *Jakość w działalności...*, op. cit, s. 121.

To, że nie udało się opracować mierników jakości dla bibliotek szkolnych wynika m.in. z ich bardzo zróżnicowanej sytuacji. Są biblioteki szkolne, które można uznać za centra multimedialne, ale są i takie, które walczą o przetrwanie. Biblioteki szkolne w swej działalności wspierane są przez biblioteki pedagogiczne. Biblioteki te również należą do systemu oświaty w Polsce i prowadzą działalność służącą potrzebom oświaty i doskonalenia kadry pedagogicznej, są zobligowane do działalności instrukcyjno-metodycznej na rzecz bibliotek szkolnych. Działalność instrukcyjno-metodyczna na rzecz bibliotek szkolnych obejmuje przede wszystkim: konsultacje indywidualne, organizowanie seminariów, warsztatów, konferencji metodycznych, kursów, przygotowywanie materiałów metodyczno-bibliograficznych.

Przed bibliotekami szkolnymi stoją zadania, które nie pozwalają na bierność. Powinny one dążyć do zmian w organizacji pracy, do stosowania nowych technologii informacyjnych, do ciągłego uczestniczenia w procesie dydaktyczno-wychowawczym szkoły i procesie ustawicznego kształcenia oraz do ciągłego podnoszenia jakości pracy.

BIBLIOGRAFIA

1. Drzewiecki M.: *Biblioteki szkolne i pedagogiczne w Polsce: rola w procesie dydaktycznym i miejsce w krajowej sieci biblioteczno-informacyjnej*. Warszawa 1990.
2. Drzewiecki M.: *W sprawie bibliotek szkolno-publicznych*. „Biblioteka w Szkole” 1994 nr 2 s. 28.
3. *Książka i biblioteka w środowisku edukacyjnym*. Warszawa 2002.
4. *Stan bibliotek szkolnych w województwie podlaskim. Wyniki badań ankietowych*. Oprac. H. Brześkiewicz, G. Wysocka. Łomża, 2002.
5. Wojciechowski J.: *Odrębność biblioteki szkolnej*. „Biblioteka w Szkole” 2000 nr 6 s. 1-3.
6. *Wojewódzkie biblioteki pedagogiczne w krajowej sieci współpracy. Ogólnopolska konferencja dyrektorów wojewódzkich bibliotek pedagogicznych 3-4 października 2002 r.* Warszawa 2002.
7. Wójcicka E.: *Miejsce, rola i zadania współczesnej biblioteki szkolnej*. „Biblioteka w Szkole” 2005 nr 3 s. 4-7.
8. Zybert E. B.: *Jakość w działalności biblioteki*. Warszawa 2007.

dr Dorota Grabowska
Instytut Informacji Naukowej
i Studiów Bibliologicznych UW

10 lat kierowania biblioteką powiatową w Świebodzinie*

ANDRZEJ GRUPA

Jesienią 1999 r. naczelnik Wydziału Oświaty, Kultury, Zdrowia i Sportu Starostwa Powiatowego zwrócił się do nas z inicjatywą powierzenia Bibliotece Publicznej w Świebodzinie zadań biblioteki powiatowej. Na spotkaniu organizacyjnym przedyskutowano proponowane zadania i sposób ich realizacji oraz ustalono wstępnie wielkość środków finansowych (dotacji), jakie co roku starostwo będzie przekazywało na konto biblioteki. Uzgodnione propozycje przekazano przedstawicielom obu samorządów, którzy musieli teraz wspólnie opracować treść porozumienia. Najwięcej kontrowersji wzbudziło sformułowanie nazwy biblioteki, która w przyszłości będzie dotowana przez oba samorządy. Trwało to kilka tygodni, aż w końcu 15 grudnia 1999 r. podpisano Porozumienie ustalając kompromisową nazwę Biblioteka Publiczna w Świebodzinie. Porozumienie zawierało wszystkie niezbędne zapisy dotyczące funkcjonowania nowej placówki. Ustalono m.in., że Porozumienie będzie obowiązywać tylko na dany rok kalendarzowy z możliwością jego przedłużenia; dotacja ze starostwa miała być rokrocznie zwiększana o poziom inflacji. W praktyce okazało się to niewykonalne. Np. w 2000 r. była to kwota 42 000, ale już w następnych latach była stopniowo zmniejszana do 26 820 zł w 2008 r. A oto jak przedstawiała się struktura wydatków w 2008 r.:

- 1/2 etatu wynagrodzenia instruktora z pochodnymi – 18 500 zł,
- dofinansowanie zakupu kserokopiarki – 1400 zł,
- dofinansowanie zakupu drukarki i mikrokomputera – 450 zł,
- nagrody dla uczestników konkursu fotograficznego o architekturze – 1920 zł,
- 2 spotkania autorskie – z Joanną Olech i Krzysztofem Petkiem – 400 zł,
- udział w konferencji naukowej o Zbigniewie Herbercie (2 osoby) – 240 zł,
- koszty zarządzania zasobami sprzętowymi i dostęp do łącza Prolib – 3100 zł,
- wyjazdy instruktora – delegacje – 220 zł,

* Czytelników zainteresowanych problematyką zarządzania biblioteką odsyłamy do artykułu M. Rzeszowskiego *Wielozadaniowość w małej bibliotece*. „PB” 2009 nr 10 (red.)

- usługi telekomunikacyjne i pocztowe – 660 zł.

W zasadzie dysponujemy dużą swobodą w ustalaniu struktury wydatków, z jednym wyjątkiem, nie możemy z tych środków kupować nowości wydawniczych i prenumerować prasy. Przyznawana dotacja stanowi zaledwie 4,8% środków finansowych otrzymywanych z gminy, pozwala jednak w wystarczającym stopniu prowadzić nadzór merytoryczny nad 11 bibliotekami i filiami w 5 gminach powiatu Świebodzin. Opiekę merytoryczną sprawuje instruktor zatrudniony na 1/2 etatu, który podlega bezpośrednio dyrektorowi biblioteki i konsultuje z nim wszelkie działania. Tak się dobrze składa, że dyrektor przez 19 lat był instruktorem powiatowym i wojewódzkim w latach 1968 do 1987 i dobrze zna problemy bibliotek wiejskich. Zakres działań merytorycznych instruktora jest bardzo szeroki i obejmuje następujące zagadnienia: organizację sieci bibliotecznej, porady prawne, pozyskiwanie środków pozabudżetowych, wystawy i ekspozycje, prelekcje i spotkania autorskie, inwentaryzację zbiorów (skontra), szkolenia, komputeryzację bibliotek, instruktaz ogólny.

Organizacja sieci bibliotecznej

W ostatnich latach zauważono w gminach sprzyjający klimat dla rozwoju kultury na wsi. Samorządy gmin zwiększyły środki finansowe na reaktywowanie świetlic zatrudniając gospodarzy – zarządców. Odnowiono lokale, zakupiono częściowo sprzęt niezbędny do prowadzenia działalności kulturalno-oświatowej

BP w Świebodzinie

Wnętrze biblioteki

na wsi. Postanowiliśmy tę sytuację wykorzystać w celu reaktywowania na tej bazie punktów bibliotecznych. Po wstępnych rozmowach z sołtysami, instruktor dokonał tzw. objazdu wsi starając się przekonać zarządców do prowadzenia punktów. Wynik, niestety, nie był budujący, na 8 wsi posiadających odpowiednie warunki, tylko w 3 udało się przekonać zarządców do prowadzenia punktów. Z naszej strony oferowano cykliczne dopożyczanie (z naszym dowozem) księgozbioru oraz stały księgozbiór informacyjny – encyklopedie, poradniki i słowniki. Zauważono mniejsze zainteresowanie książką na rzecz imprez masowych jak festyny, biesiady, wspólne grilowanie. Nie bez znaczenia jest również brak konkretnych przepisów prawnych dotyczących wynagradzania kierowników punktów. Dobrze się stało że powstał ruch DKK, które mogą stanowić chociaż w części przeciwagę dla dominacji kultury masowej. Drugim sposobem na reaktywowanie punktów jest wykorzystanie zjawiska likwidacji szkół na wsiach z powodu malejącej liczby uczniów. Taki przypadek miał miejsce w Kupieninie, gdzie na bazie biblioteki szkolnej utworzono punkt biblioteczny. Rolą instruktora była selekcja pozostawionego księgozbioru, jego aktualizacja a także dopilnowanie wszystkich formalności dotyczących utworzenia punktu.

Porady prawne

Biblioteki wiejskie często stoją przed problemem interpretacji różnych aktów prawnych, ich analizy i zastosowania w praktyce. Co prawda jest radca prawny w urzędzie, ale z tą pomocą prawną bywa różnie. Wtedy do pomocy przydaje się instruktor, który konsultuje problem z dyrektorem biblioteki powiatowej

i radcą prawnym urzędu miejskiego. Takie przypadki miały miejsce przy opracowaniu wniosków do GODO o ochronie danych osobowych, opracowaniu statutów poszczególnych bibliotek czy też interpretacji przepisów dotyczących dodatków funkcyjnych i stawek zaszerogowania. W pierwszym przypadku, przy pomocy radcy prawnego urzędu miejskiego wypełniono wnioski wzorcowe wysyłając je pocztą do bibliotek gminnych. Opracowując nowe statuty bibliotek gminnych instruktor osobiście pomagał w dostosowaniu ich treści do konkretnych sytuacji. Podczas wyjazdów wyjaśniał mechanizmy dotyczące sposobów ustalania poborów uwzględniając nowe tabele płac.

Pozyskiwanie środków pozabudżetowych

Coraz większego znaczenia nabiera opracowanie różnych wniosków pozwalających na pozyskanie dodatkowych środków finansowych. Instruktor jako łącznik między biblioteką powiatową a bibliotekami gminnymi, uczestniczył w ostatnich latach w opracowywaniu wniosków następujących programów:

- od kilku lat Program operacyjny
Priorytet I: zakup nowości wydawniczych,
- Program operacyjny „Wyspiański”,
- Program Rozwoju Bibliotek.

Niestety, niektórym bibliotekom trzeba pomóc przy obliczaniu niezbędnych wskaźników, innych z kolei motywować do przekształcania bibliotek w instytucje kultury. Opracowując program „Wyspiański” instruktor dostarczył bibliotekom gminnym afisze i plakaty oraz regulaminy w celu rozpowszechnienia ich w miejscowym środowisku.

W związku z Programem Rozwoju Bibliotek, biblioteka powiatowa zorganizowała wstępne spotkanie z udziałem kierowników bibliotek partnerskich w Lubrzy, Łagowie i Szcząncu. Przeanalizowano dokładnie wnioski pod kątem niezbędnych danych i ustalono terminy zaproszeń i rejestracji wniosków. Zadaniem instruktora było tu koordynowanie wszystkich działań, współpraca z urzędami w celu pozyskania informacji o działaniach pozainwestycyjnych a także ostateczne wysłanie wniosków.

Wystawy i ekspozycje

Biblioteka powiatowa organizuje rokrocznie tematyczne ekspozycje i wystawy związane z rocznicami i wydarzeniami kulturalnymi. Po upływie terminu wystawy, materiały te są od-

powiednio gromadzone i przechowywane w celu ponownego ich wykorzystania, ale już w mniejszej skali, w bibliotekach wiejskich. W tym celu instruktor dokonuje rozeznania, która biblioteka chciałaby te materiały wykorzystać. Są to fotografie, kserokopie i obwoluty w dobrym stanie technicznym. W przypadku zgłoszenia, dokonuje się selekcji materiałów pod kątem ich ilości i formatu, uwzględniając warunki lokalowe danej biblioteki. W ostatnich latach z tej formy współpracy skorzystały biblioteki w Ołoboku, Jordanowie i Łagowie, w których eksponowano następującą tematykę: „Zabytki piśmiennictwa polskiego”, „Poznaj Ziemię Lubuską” i „Skarbnice wiedzy”.

Inwentaryzacja księgozbioru

Ustaliliśmy, że w przypadku inwentaryzacji okresowej pomoc instruktora sprowadzać się będzie do spisywania numerów z książek na półkach, sporządzania protokołu i niekiedy pomocy przy układaniu karteczek. Inaczej rzecz się ma przy zdawczo-odbiorczej kontroli księgozbioru. Wtedy obecność instruktora jest niezbędna cały czas. Nie tylko rozlicza i sporządza protokół zdawczo-odbiorczy, ale również prowadzi praktykę wstępną z osobą nowo przyjętą do pracy będąc w stałym kontakcie z urzędem gminy. Z perspektywy 10 lat udzielania fachowej pomocy bibliotekom wiejskim, trudno nam wyobrazić sobie takie sytuacje bez pomocy instruktora. Często nowo przyjęty pracownik zdany jest wyłącznie na siebie, popelniając na początku pracy sporo błędów.

Prelekcje i spotkania autorskie

Co roku w planie budżetowym skierowanym do starostwa uwzględniamy środki finansowe przeznaczone na spotkania autorskie, prelekcje oraz pogadanki. Wspólnie z Wojewódzką i Miejską Biblioteką w Zielonej Górze ustalamy terminarz spotkań autorskich organizowanych w bibliotekach wiejskich. Wszystkie czynności organizacyjne z tym związane wykonuje instruktor. On też bierze udział w tych spotkaniach, niejednokrotnie pełniąc funkcje pilota. W ostatnich latach zorganizowano następujące spotkania autorskie sfinansowane przez bibliotekę powiatową:

- z Krzysztofem Petkiem w Ołoboku,
- z Izabelą Klebańską i Kaliną Jerzykowską w Lubrzy,

● z Arkadiuszem Niemirskim w Łagowie i Zbąszynku,

● z Bronisławem Dostatnim w Zbąszynku.

Oprócz spotkań autorskich, finansowaliśmy również pogadanki i prelekcje dla dzieci. W 2009 r. w okresie ferii zimowych zorganizowano bardzo ciekawą pogadankę z Marianem Łysakowskim, posiadaczem ogromnej kolekcji dzwonek z całego świata. Pogadanka z wykorzystaniem dzwonek odbyła się pod hasłem „Dzwonią dzwoneczki dzyń, dzyń, dzyń...”.

Komputeryzacja

W dobie komputeryzacji bibliotek rola instruktora jest szczególnie ważna. Jako osoba często biorąca udział w szkoleniach i kursach jest na bieżąco ze wszystkimi kwestiami dotyczącymi komputeryzacji księgozbioru i w każdej chwili może służyć pomocą podległym sobie bibliotekom. Dotyczy to wszystkich aspektów korzystania z programu PROLIB, takich jak ściąganie i opracowywanie rekordów, oszacowania kosztów instalacji i utrzymywania systemu. Instruktor zaopatrzony jest w kosztorys zawierający ceny licencji, polisy serwisowej, utrzymania domeny i ewentualnie łącza internetowego. Wszystkie te informacje przydają się podczas rutynowych, cyklicznych spotkań w ramach instruktażu ogólnego.

Szkolenia

W czasach szybko zmieniających się form przekazu informacji, szkolenia należą do najważniejszych czynności prowadzonych w ramach nadzoru merytorycznego. Generalnie, program szkoleń powiatowych opracowuje biblioteka wojewódzka w porozumieniu z biblioteką powiatową, ustalając najpilniejsze zagadnienia do realizacji. Pozostałe kwestie organizacyjne załatwia instruktor w placówce wytypowanej jako miejsce szkolenia. Co roku jest to inna gmina; pozwala to na bliższe poznanie sieci bibliotek przez uczestników szkoleń. Tematyka szkoleń jest bardzo różnorodna i wynika często z aktualnych potrzeb środowiska. Podamy tu przykłady tematów szkoleń z ostatnich lat:

- korzystanie z bibliotek cyfrowych,
- platforma EBIB źródłem informacji dla bibliotekarzy,
- prezentacja strony internetowej biblioteki powiatowej,
- zbiory muzyczne w bibliotekach publicznych,

- public relations w bibliotekach,
- czytelnik niepełnosprawny w bibliotece,
- rola, znaczenie i wykorzystanie książki mówionej.

Oprócz corocznych szkoleń powiatowych, instruktor prowadzi comiesięczne szkolenia pracowników centrali i filii. Polegają one na przeglądzie prasy fachowej, omawianiu wybranych artykułów oraz wywiadów z ludźmi kultury i nauki.

Instruktaż ogólny

Sformułowanie często krytykowane, ale chyba dosyć trafne na określenie rutynowych czynności instruktora posiadających stosunkowo wąski zakres tematyczny. Wymienimy tu, naszym zdaniem, te najważniejsze:

- prace wymagające interwencji w urzędach gmin,
- cykliczne selekcje księgozbioru i jego aktualizacja,
- zatrudnianie stażystów z PUP w bibliotekach,
- sporządzanie zestawień statystycznych w powiecie i nanoszenie na stronę internetową biblioteki powiatowej.

Dzięki pośrednictwu instruktora, który sformułował odpowiednie pismo wysłane przez gminę do Biblioteki Narodowej, udało się pozyskać w 2008 r. środki z dotacji MKiDN na za-

kup nowości. Chodziło o umorzenie zobowiązań gminy Lubrza. W przypadkach, gdzie biblioteka nie jest instytucją kultury, instruktor prowadzi rozmowy z władzami samorządowymi, wykazując korzyści z posiadania przez bibliotekę autonomii. W czasie wyjazdów, instruktor udziela informacji kierownikom bibliotek gminnych o możliwościach zatrudnienia stażystów z PUP-u, szczególnie w tych filiach gdzie jest placówka niepełnoetatowa i duża rotacja kadrowa. Nie będziemy się tu rozpisywać o selekcji księgozbioru, ponieważ jest rzeczą oczywistą, że instruktor ma to w swoim grafiku. Na początku każdego roku kalendarzowego instruktor zbiera dane statystyczne ze wszystkich bibliotek gminnych i filii, i sporządza sprawozdanie uwzględniające najważniejsze wskaźniki czytelnictwa. Porównuje zawsze ten stan do roku ubiegłego i umieszcza na stronie WWW biblioteki powiatowej.

Podsumowując działalność biblioteki powiatowej na przestrzeni ostatnich 10 lat stwierdzamy konieczność jej istnienia jako łącznika i pośrednika w realizacji zadań stawianych obecnie przed bibliotekami.

Andrzej Grupa
dyrektor Biblioteki Publicznej w Świebodzinie

Broker informacji – alternatywa dla absolwentów bibliotekoznawstwa

ZBIGNIEW GRUSZKA

Gwałtowny wzrost zasobów informacyjnych w ostatnich latach, i to zarówno tych tradycyjnych, jak i elektronicznych, powoduje, że dotarcie do sprawdzonych i wiarygodnych źródeł informacji na konkretny temat nie jest rzeczą prostą. Rosnąca produkcja wydawnicza („Przewodnik Bibliograficzny” zanotował w 2008 r. ponad 31 tys. publikacji zwartych), rozbudowany rynek prasy informacyjnej, naukowej i popularyzacyjnej, a także ogromne zasoby Internetu – wszystko to sprawia, że nie wszyscy mogą sobie pozwolić na sa-

modzielne wyszukiwanie potrzebnych materiałów. Zadanie to często zlecają brokerom informacji.

Początków zawodu brokera informacji można dopatrywać się w latach 60. XX w. na rynku amerykańskim. W 1987 r. w Stanach Zjednoczonych powstało Międzynarodowe Stowarzyszenie Specjalistów Informacji (AIIP – ang. Association of International Information Professionals). Zrzesza ono 700 członków z całego świata.

W Polsce działa obecnie około 20 firm zajmujących się wyszukiwaniem informacji na zamówienie. Po dwie agencje infobrokerskie funkcjonują w Krakowie (Polish-American Consulting Group, InspirMed), Poznaniu (In-

fomania.pl, Inform@) i Wrocławiu (Goldcninfo Centrum Infobrokerskie, Eminfobroker). Pojedyncze firmy możemy spotkać w Warszawie, Gdańsku, Szczecinie i Lublinie, a także w mniejszych miejscowościach, np. w Czechowicach-Dziedzicach, Bochni, Iławie, Bliżynie i Mrowinach.

Gdy przegląda się strony internetowe polskich agencji brokerskich można zauważyć pewne stałe obszary działań, których się podejmują brokerzy informacji. Centrum Infobrokerskie GoldenInfo (www.goldeninfo.pl) oferuje wyszukiwanie informacji, selekcję zebranego materiału, ocenę wiarygodności informacji oraz ich analizę. Agencja InspirMed (www.inspired.pl) przygotowuje bazy danych klientów, kontrahentów, wyszukuje najnowsze informacje biznesowe, techniczne i medyczne, a także przygotowuje bibliografię i materiały na zadany temat dla studentów. Na stronie bielskiej firmy Group Inforexport (www.brokerinformacji.eu) odnajdujemy ofertę pozyskiwania informacji na tematy z zakresu gospodarki, handlu, dotacji, inwestycji, zagadnień gospodarczych i biznesowych, informacji prawnej polskiej i Unii Europejskiej, literatury i publikacji naukowych, a także o partnerach handlowych i rynkach zbytu. IBBC Brokerzy Informacji (www.ibrok.pl) proponują wywiad gospodarczy i konkurencyjny¹, gromadzenie informacji gospodarczej, tworzenie analiz gospodarczych i sektorowych oraz zarządzanie strategiczne.

Wyszukana informacja jest przedstawiana klientowi w formie raportu. Najczęściej dotyczy on informacji gospodarczej, prawnej i handlowej. Pozyskiwanie danych medycznych nie jest raczej popularne, a jeśli spotyka się agencje brokerkie świadczące ten typ usługi, to można się spodziewać, że najczęściej dotyczą one informacji farmaceutycznej.

Zadania, z którymi spotykają się specjaliści informacji, często nie mogą być wykonane przez klienta samodzielnie (duży nakład pracy, brak czasu, nieznamość przepisów praw-

nych, czy bariera językowa). Charakter przykładowych zleceń odnajdujemy na stronie Centrum Infobrokerskiego GoldenInfo. Jedno z nich dotyczyło wyszukania informacji o targach sprzętu komputerowego w Indiach i warunków, na jakich można zaprezentować podczas targów firmę. Kolejne związane było ze sporządzeniem dla polskiego producenta środków chemicznych raportu na temat producentów i dostawców tychże preparatów na Ukrainie (planował on rozszerzyć swoją działalność na ten rynek). Inne zadanie dotyczyło odnalezienia na rynku chińskim producenta określonego, oryginalnego gadżetu reklamowego i pośrednictwa w jego zakupie².

Różnorodna tematyka problemów, z którymi przychodzą klienci, stawia przed brokerami konieczność specjalizacji. Gruntowna znajomość źródeł informacji nie zawsze wystarcza na udzielenie satysfakcjonującej odpowiedzi na pytanie z zakresu np. prawa. Specjalizując się, brokerzy mogą zapewnić swoim klientom wyższy poziom realizacji usług. Jednocześnie stają się bardziej konkurencyjni. Czasem, aby sprostać wymaganiom wolnego rynku, agencje infobrokerskie podejmują się świadczenia innych usług. Mogą one wiązać się z projektowaniem stron internetowych, działalnością reklamową, jak również niskonakładową działalnością wydawniczą.

Specyfikę zawodu, jakim jest broker informacji, określa szereg pożądaných cech, jakie powinna posiadać osoba rozważająca podjęcie w nim pracy. Można tu wymienić:

- znajomość tradycyjnych i elektronicznych źródeł informacji i umiejętność efektywnego ich wykorzystania,
- stosowanie się do kodeksu etyki zawodowej brokera informacji (którego najważniejszym punktem wydaje się przyjmowanie zleceń zgodnych z prawem i nie działających na niekorzyść środowiska zawodowego),
- łatwość w nawiązywaniu kontaktów interpersonalnych (przydatna w rozumieniu potrzeb klienta, precyzowaniu jego oczekiwań, prezentowaniu wyników w odpowiedniej dla niego formie itd.),
- umiejętność oceny jakości i wartości informacji,

¹ Wywiad gospodarczy i konkurencyjny (ang. competitive intelligence) – zbieranie informacji o produktach, statusie prawnym, właścicielach podmiotów gospodarczych w celu oceny nasycenia i chłonności rynku oraz poznania oferty konkurencji. Stosowany przez przedsiębiorstwa przy wprowadzaniu nowych produktów. Źródłem tych informacji są m.in. strony internetowe, dane z urzędów, spotkania biznesowe i konferencje.

² Więcej przykładowych zleceń znajduje się na stronie agencji. Por. Centrum Infobrokerskie GoldenInfo [online]. [dostęp 08.07.2009]. Dostępny w Internecie: <http://www.goldeninfo.pl/przyklad/>.

● nastawienie na efekt końcowy i umiejętność pracy pod presją czasu,

● ukończenie studiów wyższych (podyplomowych) z zakresu informacji naukowej i bibliotekoznawstwa oraz studiów podyplomowych (wyższych) z zakresu prawa, ekonomii i dziedzin pokrewnych,

● gotowość bycia przedsiębiorcą.

Ostatnia cecha wymaga kilku słów wyjaśnień. Otóż w większości przypadków (chyba że szukamy zatrudnienia w działającej agencji infobrokerskiej), aby wykonywać zawód brokera informacji, należy założyć działalność gospodarczą. W Polsce dokonuje się tego na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej, która znajduje się w urzędzie miasta lub gminy właściwej dla naszego miejsca zamieszkania³. Na tym etapie konieczne jest ponadto uzyskanie numeru REGON (tzw. Rejestru Gospodarki Narodowej), wyrobienie pieczętki firmowej i założenie konta w banku. Następnie należy się udać do urzędu skarbowego właściwego dla miejsca prowadzenia firmy w celu otrzymania numeru identyfikacji podatkowej (NIP). Po wykonaniu tych czynności przedsiębiorcy pozostaje rejestracja w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych (co miesiąc będzie odprowadzał składki) i znalezienie odpowiedniego lokalu. Choć 31 marca 2009 r. weszła w życie „Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej” dająca możliwość założenia działalności gospodarczej bez konieczności odwiedzania ZUS-u i Urzędu Skarbowego, nadal system ten nie działa sprawnie; może się okazać, że mimo polityki „jednego okienka” wciąż będziemy musieli uzupełnić dokumenty w pozostałych instytucjach państwowych. Pomocą w dopełnieniu formalności służą jednostki promujące samozatrudnienie (np. łódzkie Lokalne Okienko Przedsiębiorczości, bydgoski Punkt Wspierania Samozatrudnienia, czy wojewódzkie urzędy pracy). Przydatna może też okazać się lektura poradników przybliżających założenie firmy⁴.

³ Jeśli przedsiębiorca zamierza prowadzić działalność w ramach spółki, musi zarejestrować się w rejestrze przedsiębiorców tzw. Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS) prowadzonym przez sąd rejestrowy. Warunek ten nie dotyczy działalności gospodarczej prowadzonej przez osoby fizyczne i spółki cywilnej.

⁴ Aktualne przepisy prawne i porady dotyczące założenia działalności gospodarczej odnajdzie Czytelnik m.in. w następujących pozycjach: J. Cieślak: *Przedsiębiorczość dla ambitnych: jak uruchomić własny biz-*

Dyskusja na temat brokera informacji z perspektywy bibliotekarskiej wynika z szeregu podobieństw, które łączą oba zawody. W każdym z nich mamy do czynienia ze źródłami informacji – tradycyjnymi (których biblioteki są repozytoriami) i nowoczesnymi (które w postaci CD-ROM-ów, baz danych i zasobów elektronicznych także znajdują się w bibliotekach i są w ich ramach tworzone). Zarówno broker, jak i bibliotekarz dążą do zaspokojenia potrzeb informacyjnych swoich klientów. Podobnie z tematyką – obaj spotykają się z zagadnieniami prostymi w odnalezieniu, jak również wymagającymi większego nakładu pracy. Sytuacja ta nakłada na nich konieczność ustawicznego dokształcania się, uzupełniania wiedzy na temat nowych źródeł informacji, śledzenia nowości wydawniczych i prasy specjalistycznej. Wspólną cechą tak bibliotekarza, jak i brokera informacji jest też znajomość języków obcych.

Broker informacji będzie się różnił od bibliotekarza przede wszystkim formą zatrudnienia. Musi być także nastawiony na trudne realia rynku. Wyszukiwanie informacji to także konieczność pracy pod presją czasu i odpowiedzialność za sprzedawane informacje. Równowagę mogą zapewnić wyższe niż bibliotekarskie zarobki.

Zawód brokera informacji to alternatywa dla adeptów informacji naukowej i bibliotekoznawstwa. Można sądzić, że studenci kończąc ten kierunek są dobrze przygotowani do odpłatnego wyszukiwania informacji. Konieczna jest jednak większa liczba zajęć dydaktycznych dotyczących aspektów prawnych i finansowych prowadzenia działalności gospodarczej, zajęć z kreowania wizerunku na rynku i pozyskiwania klientów. Bez tych elementów trudno będzie im utrzymać pozycję na rynku i zwiększyć zaufanie do tego zawodu w Polsce.

Zbigniew Gruszka
młodszy bibliotekarz
w Bibliotece Uniwersyteckiej w Łodzi

nes. Wyd. 2. Warszawa 2008; I. Flis, M. Makiewicz: *Własna firma: przewodnik po świecie biznesu*. Wyd. 2. Warszawa 2009; A. Jeleńska, J. Polańska-Solarz: *Własna firma – jak założyć i poprowadzić?: jak zarejestrować firmę?, działalność – samodzielnie czy w spółce?, jakie płacić podatki?, ubezpieczenia społeczne, zatrudnianie pracowników, najważniejsze obowiązki przedsiębiorców, zawieszenie działalności, kontrola w firmie*. Kraków 2009.

Projekt „Ustawy o wyrównywaniu szans osób z niepełnosprawnościami” a biblioteki

Część druga

„Zatrzymaj się, obok ciebie jest inny Człowiek”
(R. Kapuściński)

Omówiony w pierwszej części artykułu projekt stanowić może podstawę do ustalania szczegółowych aktów normatywnych, wytyczania planów oraz opracowywania strategii w zakresie – najprościej rzecz ujmując – dostępności do bibliotek i oferowanych przez nie usług osobom z różnymi rodzajami niepełnosprawności.

Powstaje jednak pytanie: czy w oparciu o propozycje prawne można proponować rozwiązania odnoszące się tylko do określonej sfery działalności – w tym bibliotecznej. Myślę, że tak. Zawarte w projekcie zapisy wynikają bowiem z Konstytucji RP i ze sprawdzonych już w wielu krajach zagranicznych rozwiązań, akceptowanych społecznie. I jeśli w toku prac legislacyjnych dokonane zostaną pewne korekty, to nie będą one tak znaczące, by w sposób istotny naruszały zawartość ustawy.

Można założyć, że wcześniejsza debata oraz mobilizacja kompetentnych środowisk w zakresie formułowania główniejszych rozwiązań oparta na prognozach dotyczących ilości populacji i katalogu potrzeb, ze wskazaniem na określony typ niepełnosprawności i towarzyszące im zaburzenia – stanowi solidną podstawę do planowania. Z projektu ustawy wynikają wskazania dotyczące obligatoryjnych rozwiązań dla bibliotek różnych typów objętych zakresem pojęcia placówek użyteczności publicznej. Wszyscy obywatele bez względu na płeć, kolor skóry, wiek, chorobę czy niepełnosprawność mają prawo do równego korzystania z informacji i materiałów bibliotecznych. Z kolei, na placówkach bibliotecznych ciąży obowiązek prawny zaspokajania ich potrzeb, stosownie do możliwości psychofizycznych i intelektualnych.

W Stanach Zjednoczonych, po ogłoszeniu „Ustawy o Amerykanach z niepełnosprawnościami” (ADA), uruchomiono w strukturze Amerykańskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy (ALA) – organizacji wpływowej, zamożnej i opiniotwórczej – specjalistyczną agendę do realizacji ustaleń, które dotyczyły również bibliotek. Owocem jej prac był dokument: „Polityka dotycząca usług bibliotecz-

nych dla osób z niepełnosprawnościami” (Policy on Libraries Services to People with Disabilities). Akt ten ma strategiczne wręcz znaczenie dla rozwoju współczesnego, bezbarierowego bibliotekarstwa. Wyklucza nawet cień dyskryminacji jakiegokolwiek grupy klientów. „Biblioteki – zdaniem R. Rubuin, ze specjalistycznego zespołu ADA – odgrywają katalityczną rolę w życiu osób z niepełnosprawnościami poprzez stwarzanie im pełniejszych możliwości uczestnictwa w życiu społecznym”.

Jak stworzyć w Polsce właściwy i realny plan (program) poprawy usług informacyjno-bibliotecznych dla osób z niepełnosprawnością? Kto ma go opracować? Które z przedsięwzięć uznać za priorytetowe? W jaki sposób przełamać wszechobecne bariery? Skąd czerpać finanse?

Biorąc wzór z rozwiązań zachodnich oraz odwołując się do standardów ONZ i IFLA, zwłaszcza zawartych w dokumencie „Guidelines for Libraries Serving Hospital Patients and the Elderly and Disabled In Long – Term Care Facilities”, wydaje się, że najbardziej predestynowaną organizacją do wypracowania długoterminowego planu jest Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, szczególnie działająca w jego strukturze „Sekcja Czytelnictwa Chorych i Niepełnosprawnych.” Stworzenie kompetentnego zespołu wymaga też udziału innych organizacji bibliotecznych, przedstawicieli Biblioteki Narodowej, właściwych ministerstw nadzorujących określony typ bibliotek, reprezentantów bibliotek samorządowych, bez pomijania bibliotek gminnych i z małych miast. Jest rzeczą oczywistą, że w zespole nie może zabraknąć ekspertów z branży budowlanej, prawników, księgarzy, a przede wszystkim przedstawicieli organizacji pozarządowych skupiających bądź pracujących na rzecz osób z niepełnosprawnością (obowiązek prawny). Doświadczeniami i konsultacjami służyć mogą na przykład Biblioteka PZN, Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego (o modelowych wręcz rozwiązaniach) czy też te biblioteki publiczne, które zdobyły już znaczące osiągnięcia w omawianej tu dziedzinie.

W przygotowaniu planu niezbędne jest uwzględnienie diagnoz socjodemograficznych, zakładających szybki wzrost populacji ludzi starszych („Polska siwieje!”), przewlekle chorych,

osób z różnymi typami niepełnosprawności. Zjawiska te implikują nasilenie zainteresowania bibliotekami i ich specjalistycznymi usługami. Z drugiej strony wzrastać będzie zapotrzebowanie na materiały biblioteczne, literaturę wykorzystywaną w edukacji, w procesach czytelniczo-rehabilitacyjnych oraz metodycznie prowadzonej biblioterapii.

Przy opracowaniu planu trzeba się też liczyć z trudnościami. Jedne z nich – to kłopoty organizacyjne, kadrowe, finansowe. Inne – pewnie trudniejsze – związane będą z barierami mentalnymi, marginalizowaniem przez wielu decydentów problemów osób z dysfunkcją, niedostrzeżenie udziału bibliotek w ich rozwiązywaniu.

Przygotowany plan – jak śmiem sugerować – może posłużyć za wytyczne, materiał roboczy do tworzenia lub modyfikowania strategii organizacji bibliotecznych i bibliotek różnych sieci. Strategia przybrać może kształt dokumentu samoistnego, przedstawiającego cele i procedury dotyczące tylko dostępności do bibliotek, materiałów i usług. W wypadku bibliotek wojewódzkich, wielkomiejskich, powiatowych może ona dotyczyć nie tylko macierzystej placówki, ale i placówek organizacyjnie podległych (gminnych, małomiasteczkowych, filii bibliotecznych). Drugie rozwiązanie – to nowelizacja istniejącej już strategii poprzez wskazanie celów strategicznych objętych projektem ustawy i długoterminowym planem z uwzględnieniem celów operacyjnych, określeniem przedsięwzięć, terminów realizacji, niezbędnych środków finansowych i źródeł ich pozyskania, ustalenia zamierzonych efektów.

Za racjonalne i uzasadnione względami społecznymi uznać można sugestie odnośnie włączenia do strategii SBP na lata 2010-2021 – jako jednego z celów – poprawę dostępności do informacji i usług bibliotecznych 16-procentowej populacji z niepełnosprawnością, w której większość – według wyliczeń Szwedów – stanowią osoby z niepełnosprawnością czytelną (disabled in reading).

Podobnie też, rządowy program Biblioteka Plus stworzony przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz realizowany przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego Program Rozwoju Bibliotek, uwzględniać powinny – w zakresie nowelizacji bibliotek gminnych i małomiasteczkowych – ustalone standardy i rozwiązania organizacyjne odnośnie stworzenia z tych placówek lokalnych centrów informacji i aktywności społeczno-kulturalnej w ten sposób, by również były one dostępne dla osób z niepełnosprawnością. Wymienione programy, zakładające przyznanie znaczących środków finansowych, będą oczekiwanym przedsięwzięciem w ożywieniu działalności zaniebanych dotychczas bibliotek. Trudno sobie wyobrazić, by w ramach modernizacji placówek, po-

minięto kwestię dostępności do lokali i usług osób z niepełnosprawnością. Priorytet przysługiwać będzie tym bibliotekom, na terenie działania których są duże skupiska indywidualnych osób dysfunkcyjnych, bądź gdzie funkcjonują jednostki zinstytucjonalizowane, jak: domy pomocy społecznej, warsztaty terapii zajęciowej, placówki opieki zdrowotnej, zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze, szkoły specjalne lub integracyjne, zakłady penitencjarne.

Wytyczanie ogólnokrajowego planu pozostanie nie tylko wyzwaniem organizacyjnym, ale wymagać też będzie ustalenia sposobów zdobywania środków finansowych na realizację zadań. Pochoździć one mogą ze źródeł rządowych (finansowania konkretnych programów), środków unijnych, Instytutu Książki oraz innych organizacji działających w obszarze książki, PFRON-u, organizacji pozarządowych. W przypadku bibliotek samorządowych, za modernizację placówek bibliotecznych, w aspekcie usuwania barier, odpowiadają właściwe samorządy.

Trzeba założyć, że niektóre zadania ujęte w planie ogólnokrajowym lub w planach strategicznych bibliotek, stanowią mogą treść szczegółowych rozporządzeń ministra właściwego do spraw osób z niepełnosprawnością lub rozporządzeń ministrów resortowych. Organem wspierającym i koordynującym działalność organizacji bibliotecznych lub bibliotek okazać się może Rada do Spraw Osób z Niepełnosprawnością. Czy zatem nie warto zabiegać o to, aby w składzie nowo przewidywanego ministerstwa lub Rady znalazł się pełnomocnik (urzędnik) odpowiedzialny i wspierający przedsięwzięcia biblioteczne objęte zakresem tworzonego planu?

Przejdźmy teraz do omówienia zadań i czynności przewidzianych w planie.

Dostępność fizyczna do bibliotek

Jednym z pierwszorzędnych i długo oczekiwanych w Polsce celów jest opracowanie standardów, które regulowałyby dostępność fizyczną do bibliotek i zezwalały na usuwanie barier architektonicznych i funkcjonalnych. Pisząc o barierach utrudniających dostępność do budynków i przestrzeni bibliotecznej dla osób z niepełnosprawnością, trzeba zdawać sobie sprawę z ogólnego charakteru pojęcia „osoba z niepełnosprawnością”. Inne są potrzeby i ograniczenia użytkowników z niepełnosprawnością ruchową (poruszających się na wózkach, o kulach, przy pomocy balkoników etc.), inne czytelników z dysfunkcją wzroku lub słuchu, inne – osób z niepełnosprawnością intelektualną, a inne jeszcze dzieci i osób starszych.

Potrzeby te trzeba uwzględniać przy projektowaniu, bowiem w wypadku bibliotek publicznych mamy do czynienia ze zróżnicowanymi grupami

czytelników z dysfunkcją i będących w różnym wieku.

Kwestię barier architektonicznych regulują w Polsce odpowiednie przepisy prawa budowlanego, a przede wszystkim „Rozporządzenie Ministra Gospodarki Przemysłowej i Budownictwa z dnia 14.12.1994 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, z uwzględnieniem potrzeb niepełnosprawnych”. Ujmuje ono kilka szczegółowych zaleceń dotyczących wszystkich budynków i instytucji publicznych. Nie ma w nich szczegółowych unormowań odnoszących się do budynków bibliotecznych. Ponadto po 15 latach, na skutek postępu w budownictwie i technice, wzrostu oczekiwań ze strony użytkowników – rozporządzenie już się zdezaktualizowało. Jak wskazują badania, nie było też powszechnie przestrzegane przez projektantów oraz inwestorów. W inny sposób do tego problemu podchodzi projekt ustawy, nadając przepisom w sektorze bezbarierowej dostępności do budynków i przestrzeni – charakter obligatoryjny. Jednostki organizacyjne władające obiektami użyteczności publicznej, a więc i bibliotekami, które zostały wybudowane przed dniem 1 stycznia 1995 r. obowiązane są dostosować budynki do potrzeb osób z niepełnosprawnością. Z tego obowiązku w wyjątkowych przypadkach zwalniane są podmioty zarządzające np. budynkami o dużych walorach konserwatorskich, gdzie występują trudności techniczne. Od momentu wejścia ustawy – w ciągu 2 lat istnieje obowiązek przygotowania projektu modernizacji budynku bibliotecznego, oczywiście w konsultacji z użytkownikami (lub właściwymi organizacjami) z określoną niepełnosprawnością. Po zatwierdzeniu projektu – pozostaje okres 3-letni na jego realizację. W wyjątkowych wypadkach wspomniane terminy mogą być przedłużone. Nie przedłożenie projektu dostosowania budynku i pomieszczeń we właściwym terminie – pociąga za sobą karę pieniężną.

Przepisy zawarte w projekcie ustawy są ogólne. Istnieje zatem pilna potrzeba opracowania przez bibliotekarzy dokładnych standardów określających dostępność do budynków bibliotecznych, pomieszczeń i sprzętu bibliotecznego, toalet, miejsc wypoczynku itd. Pomocą w opracowaniu konkretnych norm może służyć artykuł E. Kobierskiej Maciuszko: *Budownictwo biblioteczne a potrzeby czytelników niepełnosprawnych*. W: *Biblioteka otwarta dla czytelników niepełnosprawnych. Materiały z Konferencji, Grudziądz 2001* Warszawa: SBP, 2002.

Zalecenia i praktyczne wskazówki dla projektantów budynków bibliotecznych i ich wnętrz zostały przez autorkę ujęte w trzech rozdziałach: strefy wejścia/wyjścia i kontroli, strefy katalogów i regałów, strefa miejsc pracy czytelników. Te, bar-

dzo przydatne normy, zostały zaczerpnięte ze Stanów Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii, krajów, w których opracowano standardy zobowiązujące służby biblioteczne do sukcesywnego przystosowania bibliotek do równoprawnego z nich korzystania. Praktyczna uwaga – odnośnie wyposażenia wind dla osób z dysfunkcją ruchową – dotyczy wmontowania w poziomie (a nie pionie) panelu z przyciskami wskazującymi kolejność pięter (opisanych w brajlu) na wysokości 80 cm, tak aby były dostępne dla „wózkowiczów”. Niezbędna jest też informacja dźwiękowa odnośnie pięter i sekcji, obsługujących osoby z niepełnosprawnością.

Być może zespół opracowujący plan wzbogaci swoją wiedzę w konsultacji z architektami lub dojrze do najnowszych rozwiązań zagranicznych.

Dostępność do materiałów bibliotecznych i informacji

Publiczny charakter bibliotek wskazuje na równe szanse dostępności do jej zbiorów i usług wszystkich osób bez wyjątku. Istnieją jednak grupy użytkowników, które ze względu na niepełnosprawność czytelniczą potrzebują materiałów bibliotecznych, udostępnianych w alternatywnych formatach lub przystosowanych pod względem treści i formy do psychofizycznych oraz intelektualnych możliwości odbiorców. Funkcjonujące w świecie normy zobowiązują placówki biblioteczne do gromadzenia i udostępniania tych materiałów oraz informowania w sposób alternatywny o ich dostępności.

Dla osób z dysfunkcją wzroku przeznaczoną są książki i czasopisma drukowane alfabetem Braille'a, drukowane dużą czcionką (według określonych standardów), nagrywane na taśmach magnetofonowych oraz, coraz częściej, na nośnikach elektronicznych (płyty CD/DVD, w formatach MP3, Daisy), kasyety wideo z audiodeskrypcją. Osoby głuche – poszukują materiałów z opisami w polskim języku migowym, zaś z niepełnosprawnością intelektualną, lub mające kłopot z czytaniem czy ze zrozumieniem – wymagają materiałów „łatwych w czytaniu”, tekstów adaptowanych, książek obrazkowych, z muzyką, książek – zabawek, gier i zabawek edukacyjnych, puzzli.

Wspomniane materiały, których zakres będzie się powiększał w związku z postępowym cywilizacyjnym, rozwojem techniki, i w następstwie wzrostu zapotrzebowań – są najczęściej gromadzone w wydzielonych działach (ośrodkach) lub filiach specjalistycznych. Do korzystania z niektórych materiałów niezbędny jest sprzęt odtwarzający, który służy użytkownikom na miejscu, bądź jest wypożyczany lub dostarczany do domów – w wypadku prowadzenia przez placówkę biblio-

teczną tej formy wypożyczeń. Niezbędną funkcję pełni komputer. Jeśli ma służyć użytkownikom z niepełnosprawnością musi być wyposażony w odpowiednie oprogramowanie i jeśli to konieczne w sprzęt peryferyjny, programy powiększające, syntezę mowy, przystawki brajlowskie.

Klienci bibliotek mają prawo do otrzymania informacji dla nich zrozumiałej i podanej w przystępnej formie. Na przykład: Ośrodek Czytelnictwa Chorych i Niepełnosprawnych WBP-KK w Toruniu wydaje co miesiąc „Magazyn Dźwiękowy”, nagrywany na taśmach magnetofonowych. Zawartość magazynu stanowią informacje o Ośrodku, usługach, nowościach, programach imprez etc. Opracowane w sposób jasny, w formie krótkich zdań, bez obcego słownictwa.

Informacje biblioteczne wzbogaca łatwa dostępność do Internetu. Za pomocą Internetu możliwy jest dostęp do „szerokiej” informacji oraz znanych i upowszechnianych dokumentów elektronicznych. Od bibliotekarzy wymaga się kwalifikacji i umiejętności poinstruowania osób z niepełnosprawnością jak korzystać ze sprzętu komputerowego.

Omawiając zagadnienia dostępności do materiałów bibliotecznych i informacji, należy zauważyć, że ustawodawca większości tych problemów nadaje moc prawną. Proponuje też wprowadzenie prawnych zmian w przepisach obowiązujących. I tak formułuje art. 111: „W ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 1997 r. Nr 85, poz. 539 z późn. zm.):

1) w art. 20 po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu: „1a. Gromadzenie oraz udostępnianie materiałów bibliotecznych przeznaczonych dla osób niewidomych lub niedowidzących, zwłaszcza materiałów sporządzonych w alfabecie Braille’a albo drukowanych czcionką w takiej wielkości, która umożliwia ich odczytywanie przez osoby niedowidzące, a także taśmotek stanowiących zapis dźwiękowy publikacji książkowych”;

2) w art. 20a ustępowi pierwszemu nadaje się następujące brzmienie:

„1. Powiatowa biblioteka publiczna realizuje odpowiednio zadania określone w art. 20 w ust. 1 w pkt. 1, 1a, 2, 4 i 5 oraz współdziała z wojewódzką biblioteką publiczną”.

Należałoby też dodatkowo wprowadzić do Ustawy o bibliotekach w art. 20 – uzupełnienie ust. 1a, o ust. 1b w brzmieniu:

„Gromadzenie oraz udostępnianie materiałów bibliotecznych przystosowanych pod względem treści i formy do psychofizycznych możliwości osób z niepełnosprawnością intelektualną i trudnościami w czytaniu lub percepcji”.

Przytoczone (bądź proponowane) rozwiązania prawne obligują do gromadzenia i udostępniania

materiałów bibliotecznych wydawanych w formatach alternatywnych. Tylko jak je zrealizować, skoro w Polsce brakuje ekspertów z tych dziedzin, autorów skłonnych pisać łatwo i przystępnie (wg standardów), wydawców, menadżerów. Nic prowadzi się też badań w zakresie zapotrzebowania i ewentualnego wykorzystywania poszczególnych rodzajów tych materiałów. Wiadomo też, że wydawanie książek i czasopism drukowanych dużą czcionką lub tzw. łatwych w czytaniu – wg światowych standardów – jest kosztowne. Nie obędzie się bez dotacji rządowych (w Szwecji – sięgają one do 60% kosztów). Fakty te wymagają gruntownych analiz i konkretnych zabiegów (rozłożonych na lata) zarówno ze strony bibliotekarzy, jak i księgarzy, wydawców, resortów kultury i edukacji.

W Ustawie o bibliotekach pożądanym byłby zapis: „Osoby z niepełnosprawnością lub ich pełnomocnicy zobowiązane są przed zapisem do bibliotek przedstawić dowód potwierdzający ich niepełnosprawność i rodzaj niepełnosprawności, co uprawni do korzystania z materiałów alternatywnych oraz innych udogodnień”.

W uzasadnieniu tego postulatu, obok korzyści prawnych przyznanych regulaminem biblioteki (Ośrodka, filii specjalistycznej), liczą się:

- ułatwienie komunikacji z użytkownikiem, rodziną, opiekunami,

- określenie uprawnień i doboru właściwych materiałów bibliotecznych, pomocy technicznych, metod informowania,

- zidentyfikowanie zapotrzebowań klientów przez obsługujących: konieczności znajomości pisma Braille’a, języka migowego; a nieraz będzie to potrzeba umiejętności udzielenia pierwszej pomocy,

- wzbogacenie statystyki bibliotecznej w celach informacyjnych i badawczych.

Dostępność do właściwego personelu bibliotecznego

O jakości obsługi biblioteczno-informacyjnej osób z niepełnosprawnością decyduje w znaczącym stopniu personel o dużej wiedzy i właściwych predyspozycjach osobowościowych. A jak wygląda stan faktyczny? Próbę odpowiedzi w tym zakresie dostarcza nam artykuł dr Małgorzaty Fedorowicz: *Biblioteki publiczne województwa kujawsko-pomorskiego wobec potrzeb użytkowników niepełnosprawnych* (Folia Toruniensia, 2007 nr 7).

Z przeprowadzonych badań – w oparciu o analizę sprawozdań bibliotek za rok 2003 – wynika: że większość bibliotek nie prowadzi obsługi bibliotecznej wśród specjalnych grup czytelników, bądź wprost pisała: „Na terenie naszej gminy nie mamy

takiej grupy czytelników”. (Bez komentarza!!!). Przyczyn niskiego stanu zainteresowania większości bibliotekarzy problematyką usług dla czytelników z niepełnosprawnością – nie tylko chyba w badanym województwie – doszukiwać się należy: „W lukach w wykształceniu – co słusznie zauważyła autorka – oraz niechęci niektórych pracowników bibliotek publicznych do podnoszenia swoich kwalifikacji (szkolenia są wszak nieobowiązkowe)”. Dodatkowo zauważyć można brak umiejętności współpracy z osobami z niepełnosprawnością, niski stopień aktywności na tym polu. Oczywiście, spostrzeżeń tych nie można absolutyzować. Są też przykłady pięknego, zaangażowanego działania, chociaż w rzadkości. Tymczasem zmiany w tym obszarze są konieczne. I już następują. Na kierunku: Informacja Naukowa i Bibliotekoznawstwo UMK w Toruniu od początku tego roku akademickiego do programu edukacji wszystkich studentów, na III roku poziomu licencjackiego, zostanie wprowadzone 30-godzinne konwersatorium: „Usługi dla niepełnosprawnych użytkowników bibliotek”. To dobrze, że wśród kadry nauczającej dostrzegane są przyszłościowe trendy. **Wzrasta świadomość, iż korzystanie z bibliotek – nie tylko publicznych – nie jest przywilejem, lecz prawem każdego obywatela.** Aby je wyrazić w sposób obligatoryjny – o czym już wspominałem w pierwszej części artykułu – należy w projekcie omawianej tu ustawy, w zakończeniu rozdziału 5 („Uwzględnianie problematyki niepełnosprawności w kształceniu na poziomie szkolnictwa wyższego”) w art. 33 dodać: „Informacja naukowa i bibliotekoznawstwo”.

Doceniając rolę szkoleń, trzeba by zmodyfikować rozdział 12 (Wyrównywanie szans w zakresie działalności kulturalnej), dodając do zapisów w nim zawartych następujący ustęp: „Osoby zatrudnione w bibliotekach:

- w terminie trzech miesięcy od daty zatrudnienia mają obowiązek przejść szkolenie wstępne w zakresie dotyczącym pracy z osobami z niepełnosprawnością,
- mają obowiązek szkoleń okresowych. Obowiązek szkolenia okresowego powstaje każdorazowo po upływie 2 lat od momentu szkolenia,
- na szkolenia bibliotekarzy kieruje jednostka zatrudniająca,
- właściwi ministrowie do spraw bibliotek w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw osób z niepełnosprawnością, po zasięgnięciu opinii Rady do Spraw Osób z niepełnosprawnością określa w drodze rozporządzenia, sposób kierowania na szkolenia, o których mowa w pkt. 1 i pkt.2, podmioty uprawnione do takich szkoleń, ramowy program szkoleń wstępnych oraz szkoleń okresowych”.

Uwzględnianie problematyki kształcenia i doskonalenia zawodowego bibliotekarzy w planie (programie) długoterminowym i przedłożenie jej do projektu ustawy znacznie poprawi sytuację w specjalistycznym bibliotekarstwie polskim. Być może, że podwyższenie stopnia wiedzy z zakresu filozofii, psychologii, pedagogiki wpłynie na świadomość bibliotekarzy, wyzwoli pragnienie pogłębiania wiedzy o niepełnosprawności, wzbogaci inteligencję emocjonalną, empatię, zaangażowanie, ale uwolnione od czułości i nadopiekuńczości.

W czasach współczesnych, nie mówiąc już o przyszłości, w różnych formach szkolenia: na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym – uczestniczyć też będzie coraz więcej osób dysfunkcyjnych. I obowiązkiem organizatorów jest zapewnić im bezbarierową dostępność, odpowiedni sprzęt multimedialny, materiały szkoleniowe w formatach alternatywnych. Podobnie też – zakwaterowanie – w bezbarierowym budynku, jak też – właściwy transport do pomieszczeń szkoleniowych.

A może dział specjalistyczny?

Projekt „Ustawa o wyrównywaniu szans...” niejednokrotnie zwraca uwagę na możliwość wyodrębnienia w budynkach użyteczności publicznej pomieszczeń, w których byłyby serwowane usługi dla osób z niepełnosprawnością. Dotyczy to także obiektów bibliotecznych. Szczególnie tych, które ze względu na wielkość, znaczną ilość kondygnacji i działów, duży metraż, utrudniają, wręcz uniemożliwiają dostęp do pomieszczeń. W niektórych bibliotekach publicznych, praktykowane jest już tworzenie w strukturze organizacyjnej działów specjalistycznych (ośrodków) uprofilowanych na obsługę osób odbiegających od normy zdrowotnej czy intelektualnej. Zazwyczaj działły te (ośrodki czytelnictwa chorych i niepełnosprawnych) lokowane są na niskiej, bezbarierowej kondygnacji. Niezależnie od tego, w odrębnym obiekcie lub w jednej z filii bibliotecznych odpowiednio przystosowanej do obsługi. Czynniki uzasadniającymi tworzenie agend w bibliotekach wojewódzkich, wielkomiejskich lub powiatowych są następujące okoliczności: znaczący odsetek populacji osób z niepełnosprawnością i rosnąca ich aktywność, zapotrzebowanie na wyspecjalizowane usługi, potrzeba świadczenia pomocy organizacyjno-merytorycznej placówkom bibliotecznym niższego szczebla organizacyjnego.

Od ponad 25 lat w strukturze WBP-KK w Toruniu funkcjonuje Ośrodek Czytelnictwa Chorych i Niepełnosprawnych. Jego działalność pozytywnie jest oceniana w środowisku bibliotekarskim

i przez władze samorządowe. Najważniejsze, że właściwie służy użytkownikom, zaspokajając ich potrzeby informacyjno-biblioteczne, oświatowo-czytelnicze. Niektórzy placówkę tę nazywają „drugim domem”, i nie bez racji.

Promując koncepcję tworzenia ośrodków w strukturach bibliotecznych należy im zapewnić umocowanie prawne, organizacyjne, personalne i finansowe.

Jakie zadania powinny być przypisane ośrodkom?

- obsługa informacyjno-biblioteczna użytkowników z różną niepełnosprawnością i będących w różnym wieku,

- inicjowanie i organizowanie punktów bibliotecznych w instytucjach i organizacjach, szkołach, etc., skupiających, bądź pracujących na rzecz osób z niepełnosprawnością,

- dostarczanie materiałów bibliotecznych i ewentualnie sprzętu odtwarzającego osobom unieruchomionym, pozostającym w domach,

- pomoc organizacyjno-merytoryczna bibliotekom niższego szczebla organizacyjnego, konsultacje,

- współpraca ze szkołami, instytucjami i organizacjami pozarządowymi skupiającymi lub pracującymi na rzecz osób z niepełnosprawnością,

- inspirowanie i realizowanie form działalności kulturalno-rehabilitacyjnej,

- organizowanie zajęć dydaktycznych z zakresu problematyki związanej z biblioterapią, obsługą osób z niepełnosprawnością,

- prowadzenie specjalistycznego serwisu informacyjnego,

- współorganizowanie szkoleń, konsultacji specjalistycznych,

- pomoc merytoryczna bibliotekom dla pacjentów funkcjonujących w placówkach służby zdrowia, podległym resortowi pomocy społecznej, działających w zakładach penitencjarnych.

Na zakończenie chciałbym wyrazić pewien niepokój, jaki towarzyszył pisaniu. Po pierwsze: wynikał on z faktu, że nie będąc prawnikiem, podjąłem się pisania na tematy prawnicze. Po drugie, niektóre z prezentowanych rozwiązań i sugestii są wyrażone w formie skrótowej, jakkolwiek nie pozbawione wiedzy merytorycznej i obserwacji. Można domniemywać, że redakcja „Poradnika Bibliotekarza” – jak i autor – mogą liczyć na dalszą dyskusję, wymianę poglądów, zgłaszanie inicjatyw.

FRANCISZEK CZAJKOWSKI

Ośrodek Czytelnictwa Chorych

i Niepełnosprawnych

Książnica Kopernikańska w Toruniu

CYFROWE OKOLICE (42)

Henryk Hollender

Nie tylko dla filologów

Ceština, Chamorro, Dansk, Deutsch, Eesti keel, Elliniká modern (Translit.), English, Español, Esperanto, Français, Galg, Gřidhlig, Hrvatski, Íslenska, Italiano, Kiswahili, Letzeburgesch (Luxembourgse), Lietuvių kalba, Lingua Latina, Magyar Malti, Maori, Moldavian, Nederlands, Norsk, Pali, Polski, Português, Română, Sanskrit (Translit.), Sardu, Shqip, Slovincina, Slovenščina, Srpski, Suomi, Svenska, Tetun, Tieng Viet... Czy potrafimy rozpoznać nazwy wszystkich tych języków? Ach, nie wiadomo nawet, czy udało się przeniesienie znaków diakrytycznych z dokumentu autora do „Poradnika”; były już sytuacje, kiedy się nie udawało. W każdym razie jest to lista języków, według których można prowadzić wyszukiwanie w katalogu alfabetycznym biblioteki cyfrowej Intratext (IntraText Digital Library).

Są tam i inne kryteria; poza typowymi dla katalogu alfabetycznego – jeszcze rok wydania. Wprowadzamy sobie na przykład 1523

i otrzymujemy dwa dzieła Mikołaja Hussowczyka, które okazują się jednym – *Carmen de statura, feritate ac venatione bisonis* (Pieśń o wyglądzie, dzikości i polowaniu na zubra. Kraków 1523). Ale żadnego nie możemy przeczytać w łacińskim oryginale, choć Intratext jest bogaty w teksty łacińskie, bo tu akurat wybrano przekład na polski Jana Kasprowicza i na litewski (Mikalojus Husovianas, *Giesme Apie Stumbra*) tłumacza, którego nazwiska nie potrafimy dopatrzeć się w litewskim interfejsie. Na wszelki wypadek obie wersje kwalifikowane są do literatury litewskiej, choć Hussowczyk uchodzi dziś raczej za Białorusina, a jego pieśń – podobnie jak *Pan Tadeusz* Adama Mickiewicza – opiewa białoruską przyrodę.

Jak widać, nie można mieć wszystkiego, a konstrukcja biblioteki cyfrowej, gdzie niczego by nie brakowało i wszystkie elementy zachowywały spójność, jest chyba nie do zrealizowania. Ale i tak twórcy Intratextu wykonali imponującą pracę. Stworzyli serwis filologiczny poświęcony głównie tekstom religijnym (chrześcijańskim, buddyjskim, islamistycznym i hinduistycznym) oraz literaturze pięknej we wzorcowych edycjach i w róż-

nych językach, zwłaszcza rzadkich i zagrożonych wyginięciem. Oczywiście to nie jest żaden konkurs piękności, tekst pojawia się tu jako tekst (XML) i wszystkie utwory wyglądają tak samo. Prosto, czytelnie i funkcjonalnie; nawet reklamy dostarczone przez Google nie zmieniają skromnej prezentacji, łatwej do konwersji na standard DAISY dla niewidomych. A włoska spółka Čulogos udostępnia to wszystko na licencji Creative Commons, ze starannie zbudowanym Copyright Statement, określającym zwłaszcza prawa i obowiązki cytującego. I jeszcze dostarcza narzędzi do samodzielnej publikacji. Teksty pochodzą od wielu wydawców, drukujących i elektronicznych; obszerny dział literatury polskiej został chyba w całości zbudowany dzięki współpracy z Wirtualną Biblioteką Literatury Polskiej Uniwersytetu Gdańskiego.

Osobliwością Intratextu jest podawanie nie tylko liczby wszystkich użytych w tekście słów, ale i ich listy. Listę można szeregować według rozmaitych kryteriów. W utworze Husowczyka najczęściej użytym słowem jest „w” – 60 razy, słów występujących jednokrotnie jest 1071. Słowa nieczęsto występują więcej niż jeden raz – taka na przykład „wściekłość” – dwukrotnie, „kunszt” – trzykrotnie, „gniew”

– czterokrotnie, nie ma „łaski” ani „miłości”. Ogółem autor (tłumacz) użył w tekście 2120 słów, a jego słownik liczy sobie 1308 słów. Najdłuższe z użytych słów, „niebezpieczeństwa”, występuje tylko raz. To nie są jaloowe dane – spróbujmy wyobrazić sobie sytuację, w której tekst składający się z 2120 słów byłby zbudowany ze słownika, liczącego zaledwie 200 słów. Byłby to tekst prymitywny, prawda? Nasz ukochany edytor potrafi wprawdzie zliczyć słowa, ale nie umie podać nam, jaka jest zasobność naszego słownika. Do takich badań jest właśnie Intratext. Na przykład w *Panu Tadeuszu* (jest, a jakże) każde słowo zostało użyte 3,75 raza. W *Pieśni Husowczyka* ten sam wskaźnik wynosi 1,62; w komplecie encyklik papieża Jana Pawła II w języku polskim – 10,63. Czy na maturze z matematyki będą zadania o tematyce filologicznej?

Oczywiście Intratext jest także dla filologów, zwłaszcza – latynistów. *Bibliotheca latina* liczy ponad 260 autorów, w tym liczne *Opera omnia*, oraz pokaźny dział prac anonimowych i niepewnego autorstwa. Utwory od początków języka aż po XXI wiek. Czy biblioteki instytutów filologii klasycznej, wydziałów teologicznych, seminariów podają link? Ano, popatrzmy. (25 IX 2009)

h.hollender@lazariski.edu.pl

RELACJE

Świat bibliotek

Partnerska wizyta bibliotekarzy z Belchatowa na Węgrzech

Węgierski partner kulturalno-gospodarczy Belchatowa, 20-tysięczne miasteczko Csongrad położone na południowym-wschodzie kraju, nad Cisą, było w dniach 24-26 maja 2009 r. miejscem międzynarodowej konferencji bibliotekarzy. Owa międzynarodowość polegała na zgromadzeniu bibliotekarzy – Węgrów żyjących w diasporze. Tak więc uczestnikami konferencji byli pracownicy bibliotek z Węgier, Austrii, Serbii, Słowacji, Rumunii i Ukrainy. Program pierwszego dnia konferencji obejmował następujące tematy:

1. „W służbie kulturowej węgierskiej społeczności [na wyobczyźnie]”.
2. „Europejska współpraca w edukacji dorosłych – możliwości programu Grundtvig”.
3. „Współpraca zagraniczna – dobre przykłady: Biblioteka im. Daniela Berzsényi w Szombathely”.
4. „Narodowa Fundacja”.
5. „Program rozwoju dla węgierskich bibliotek”.

Drugiego dnia, w ramach przeglądu zagranicznych stowarzyszeń bibliotekarzy, mieliśmy okazję przedstawić własną prezentację wirtualną. Pokazaliśmy miejsce i najciekawsze formy działalności Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej im. J. I. Kraszewskiego w Belchatowie. Kolejnego dnia mogliśmy poznać biblioteki publiczne w miasteczkach Kiskunflegyhaza oraz Kunszallas. Można stwierdzić, że organizacja i działalność tych placówek, w tym stan komputeryzacji, są porównywalne z podobnymi działaniami na gruncie polskim. Wszystkie poznane biblioteki, tak jak i nasze polskie, poszukują bądź już realizują innowacyjne projekty na rzecz atrakcyjności wizerunku. Np. Biblioteka im. Karola Csemeği i Centrum Informacji w Csongradzie – lokalny gospodarz konferencji – ma urządzoną kawiarenkę i miejsce rozrywki dla młodzieży w podziemiach budynku, który kiedyś był domem dziecka. Wyposażenie kawiarenki

stanowią m.in. stare, ludowe meble będące ongiś własnością rodziców czy dziadków bibliotekarzy. Biblioteka w Kiskunfelegyhazie zajmuje pomieszczenia po byłej rzeźni miejskiej, którą to informację wykorzystuje jako swoistą legendę czy osobliwość miejsca. Przy adaptacji i rozbudowie siedziby tutejszej biblioteki wygoszparowano miejsce na windę dla niepełnosprawnych, zaadaptowano antresolę na galerię sztuki, przygotowano tarasy z przepięknym widokiem na stare miasto. Z tego wyjazdu pozostały nam też miłe wspomnienia turystyczno-towarzyskie, w pewnej mierze dzięki tłumaczowi. Ede to były student naszego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Pokazał nam pozaturystyczne szlaki Csongradu, w tym własny dom i typową, węgierską codzienność. Poza miasteczkami węgierskimi zwiedziliśmy Rużomberk –

otoczony górkami szczytami, urokliwy słowacki kurort a zarazem ośrodek produkcji celulozy i papieru. W zabytkowym centrum, przy otoczonej sklepami i kafejkami ulicy biegnącej u stóp wzgórza kościelnego św. Andrzeja, nie przegapiliśmy oczywiście siedziby miejskiej biblioteki publicznej.

Wizyta w Csongradzie dała nam sporą dawkę wiedzy o historii i współczesności bibliotekarstwa naszych „bratanków”, ale też przekonanie, że nasze własne, belchatowskie osiągnięcia są wartościowe i godne pokazania na każdym forum.

GENOWEFA DŻUŁA

kierownik Działu Opracowania Zbiorów
i Bibliografii Regionalnej
MiBPB w Belchatowie

Stare i nowe w bibliotece

„Stare i nowe w bibliotece – współpraca czy konkurencja” to tytuł konferencji zorganizowanej przez Bibliotekę Uniwersytetu Łódzkiego (BUŁ) w czerwcu 2009 r. BUŁ powstała w 1945 r. i jest największą biblioteką naukową w makroregionie łódzkim. Zbiory jej to około trzech milionów jednostek ze wszystkich dziedzin wiedzy. Biblioteka funkcjonuje w starej i nowej przestrzeni, a mianowicie w nowym budynku dobudowanym do starej siedziby. Obrady miały miejsce w nowym gmachu, a więc w nowoczesnym otoczeniu (sala audiowizualna, wolny dostęp do zbiorów, stanowiska do samodzielnego wypożyczenia i oddawania książek, samoobsługowe koparki, komputery z dostępem do Internetu itp.), połączonym ze starą częścią BUŁ, taśmociągami służącym do transportu zbiorów. Są też drzwi prowadzące do starej biblioteki, w której panuje zupełnie inny klimat. Elementem łączącym oba miejsca są zbiory w postaci tradycyjnej i elektronicznej. Postawiony w tytule konferencji dylemat został rozstrzygnięty przez prof. K. Migonia, który rozpoczął obrady stwierdzeniem, że biblioteka to stara instytucja o utrwalonej roli w historii, spełniająca funkcje tradycyjne (gromadzenie, opracowanie i udostępnianie zbiorów) oraz nowoczesne, odpowiadające potrzebom nowych czasów. W sensie filozofii biblioteka jest więc tradycyjna, a nowe jest to, co ma związek z technologią wykorzystywaną do wszystkich procesów bibliotecznych. Bogactwem biblioteki jest informacja opracowywana przez bibliotekarzy za pomocą nowoczesnych technologii i narzędzi związanych z komputeryzacją. Aspekt komputeryzacji był tematem wielu referatów. Po-

ruszono problem przewycięzania barier mentalnych związanych z komputeryzacją wśród pracowników i użytkowników. Zdarzało się, że starsi stażem bibliotekarze rezygnowali z pracy z powodu nowych warunków pracy w nowoczesnych wnętrzach.

Współistnienie „starego” i „nowego” w bibliotekach uczelnianych było zaprezentowane na przykładzie organizacji pracy łączącej dobre tradycje akademickie z ciągłym rozwojem we wszystkich obszarach działalności, takich jak optymalne warunki rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej, stworzenie odpowiedniego zaplecza dla studentów przez gromadzenie i aktualizowanie zbiorów, dostęp do nowości i oferowanie usług informacyjnych. Przykładem tego jest nowy gmach BUŁ – nowa organizacja zbiorów (otwarty magazyn, wolny dostęp, samoobsługa) łącząca funkcję tradycyjnej czytelnicy z nowoczesną wypożyczalnią przyciąga użytkowników. Nowy gmach Biblioteki Uniwersytetu Gdańskiego to „rewolucja” w organizacji pracy i zbiorów, zaakceptowana przez otoczenie. W nowoczesnej przestrzeni jest miejsce na usługi informatyczne oraz na działalność społeczno-kulturalną. Odbývają się tu wystawy, koncerty, spotkania władz, realizowane są cykliczne programy telewizji gdańskiej oraz filmy i reklamówki.

Zmiany organizacyjne są również wdrażane w starych, nie przystosowanych do wymogów nowoczesności gmachach. W Bibliotece Uniwersyteckiej w Poznaniu w starych murach rozwijają się nowoczesne usługi, zgodne z nowoczesnymi metodami zarządzania. Zostały spłaszczone struktury organizacyjne, powstał nowoczesny system ocen

okresowych i motywowania pracowników oraz zostały zbudowane zespoły zadaniowe, pojawiła się telepraca i ruchomy czas pracy.

Nowoczesna biblioteka to taka, która stosuje nowe sposoby udostępniania informacji, co zostało ukazane na przykładzie „Tygodnika Ilustrowanego” w zbiorach BUŁ. Czasopismo zostało zmikrofilmowane, zdigitalizowane, naniesione na płyty CD oraz będzie przeniesione do biblioteki cyfrowej.

Na przykładzie ewolucji form dokumentowania dorobku naukowego wykazano, że tradycyjny sposób publikacji współistnieje z nowymi metodami. Nowoczesne narzędzia umożliwiają interaktywną współpracę i bezpośrednią komunikację poprzez usługi internetowe. Wirtualne środowisko naukowe pracuje w oparciu o scalone za pomocą nowych narzędzi i urządzeń technologicznych źródła.

Interesującym przejawem nowoczesności w bibliotekach są wystawy wirtualne na stronach internetowych polskich bibliotek. Prezentują one najciekawsze lub najcenniejsze własne zbiory. Może

to być przeniesienie na stronę internetową rzeczywistej wystawy lub stworzenie wystawy na potrzeby Internetu. Dzięki technice wirtualnej rzeczywistości stymulowane są zmysły odbiorcy, który bez wychodzenia z domu ma wrażenie, że jest w bibliotece.

Po wysłuchaniu wszystkich referatów uczestnicy konferencji utwierdzili się w przekonaniu, że „stare” (w sensie idei) są zbiory i doświadczenia pracowników oraz wymiar historyczny gromadzonej informacji. Po „nowemu” przebiega proces gromadzenia, opracowania, przechowywania i udostępniania zbiorów i informacji. O nowoczesności biblioteki świadczy to, czy jest ona przyjazna użytkownikom. Ważna jest dostępność do zbiorów, efektywność ich przeszukiwania, odpowiednie pomieszczenia i wyposażenie techniczne (nie zawsze możliwe do zapewnienia w starych murach).

ELŻBIETA FRANKIEWICZ

Biblioteka Publiczna w Dzielnicy Mokotów
m.st. Warszawy

KSIĄŻKA

„Akapit” – nowe czasopismo bibliofilskie

Polskie powojenne czasopisma bibliofilskie do tej pory prezentowały się skromnie i nie miały długiego żywota. Stosunkowo najdłużej publikowany był w Warszawie „Komunikat Przyjaciół Książki” wydawany w latach 1964-2002, to jest do czasu rozwiązania TPK. Kiedy jednak w 2004 r. reaktywowano przedwojenne Towarzystwo Bibliofilów Polskich w Warszawie postanowiono wydać własne, nowe czasopismo.

Tak pojawił się „Akapit”. Rocznik Bibliofilów Polskich w Warszawie. Dotychczas ukazały się trzy roczniki: tom pierwszy – w 2006 r., akurat na 85-lecie Towarzystwa, a w kolejnych latach 2007-2008 tom drugi i trzeci. Czasopismo to różni się zasadniczo od poprzednich bibliofilskich inicjatyw wydawniczych zarówno treścią, jak i formą zewnętrzną. Według redaktora Romana Nowoszewskiego, w „Akapicie” mają się znaleźć materiały dotyczące książki tak starej, jak i nowej, jej szaty graficznej, proveniencji, historii. Ponadto przewiduje się informacje z zakresu bibliofilstwa: o kolekcjonerach, rozmaitych wydarzeniach i imprezach, wydawnictwach, ekslibrisach i ich twórcach – w sumie tematyka dość różnorodna. „Akapit” grupuje poszczególne problemy w działach: Artykuły; Szkice; Listy; Materiały; Kronika; Świat ekslibrisów. Oprócz tego są adnotacje i omówienia książek

o książkach i rarytasach bibliofilskich. Ponadto każdy tom zamieszcza informacje o nagrodach, rocznicach, jubileuszach, wystawach oraz nekrologi ludzi zasłużonych dla krajowego ruchu bibliofilskiego.

Obecnie, w czasie rozwoju różnorodnych środków przekazu powstaje problem rangi książki tradycyjnej. Sprawę tę porusza umieszczony na początku pierwszego tomu artykuł Jana Okonia *Bibliofilia, bibliomania a biblioteka*. Autor stawia w nim na końcu znamienne dla naszych czasów pytanie: „Czy e-booki dadzą się smakować i czy to będzie jeszcze czas dla bibliofilów i ich nienasyconej żądzy?” Problematykę kolekcjonerstwa, co prawda w odległym czasie i miejscu, znajdujemy w tekście *Bibliofilskie pasje Harveya Cushinga*. O zainteresowaniach książkowych tego amerykańskiego pioniera neurochirurgii pisze Edward Towpik, prezes TBP, również lekarz z zawodu (t. 1). W tymże pierwszym tomie jest też tekst Jana Dudy *Bibliofilia – kolekcjonerskie wyzwanie dla filatelistów i bibliofilów*, w którym autor przedstawił fraującą historię swojego zbieractwa znaczków pocztowych z wizerunkami wszystkich co związane z książką.

W nawiązaniu do 100. rocznicy Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy ukazał się artykuł Joanny

Popłońskiej *Bibliofile w Bibliotece Publicznej m.st. Warszawy* (autorka przedstawia znane osoby związane z tą księżniczką, przywołując znakomite nazwiska – od Stefana Dembego i Edwarda Chwalewika, aż po Juliana Wiktora Gomulickiego i Andrzeja Ryszkiewicza, t. 2). Do jubileuszu 85-lecia organizacji bibliofilskiej nawiązuje też Elżbieta Pokorzyńska w *Kartkach z dziejów Towarzystwa Bibliofilów Polskich w Warszawie*, gdzie ukazuje jego dzieje w latach 1921-1939 (t. 3).

Funkcją „Akapitu” jest wyjście poza krąg tematyki ściśle polskiej. Znana z podejmowania wątków dotyczących orientu Janina Saffarini przedstawia w artykule *Pierwsza bibliografia arabska „Kitab al.-Fihrist”* (t. 2) egzotyczny słownik bibliograficzno-biograficzny z X w., którego oryginał przechowuje British Museum. Natomiast Hanna Łaskarzewska prezentuje rosyjski periodyk, który powstał niedawno z inicjatywy moskiewskich miłośników książki *Pro-Knigi – nowe czasopismo bibliofilów rosyjskich* (t. 2, dział Varia). Wydaje się, że informowanie o zagranicznych publikacjach zbliżonych tematyką i przeznaczonych dla podobnego grona odbiorców co „Akapit” jest pomysłem ze wszech miar słusznym.

Z Artykułami w roczniku sąsiadują Listy. Materiały. Tu redakcja zamieszcza korespondencje twórców, uwadzych, dotyczące m.in. ich problemów pisarskich lub edytorialnych (np. listy Juliana Krzyżanowskiego i Wiktora Weintrauba do Ignacego Chrzanowskiego, t. 1). Omawiane czasopismo poświęca wiele miejsca grafice dawnej i współczesnej. Przykładem mogą tu być artykuły Aleksandra Kotlewskiego *Mistrzowie ryłca w XVIII-wiecznym Toruniu* (t. 2) oraz wspomnienia o Zbigniewie Dołatowskim pióra jego syna Jakuba oraz Grzegorza Matuszaka (t. 1 i 2).

W rocznikach sporo miejsca zajmuje Kronika rejestrująca działalność towarzystw bibliofilskich w poszczególnych miastach i regionach. Podaje ona, oprócz wydarzeń bieżących także aktualną literaturę o tych organizacjach oraz wymienia publikacje ich członków. W Kronice znaleźć można omówienia kolejnych Forów Bibliofilów Polskich. W Świat ekslibrisów wprowadza czytelników Mieczysław Bieleń, który w kolejnych tomach omawia chronologicznie doroczne wydarzenia związane z kolekcjonerstwem i twórczością ekslibrisologiczną oraz wystawiennictwem i konkursami dla twórców znaków własnościowych.

„Akapit” skrupulatnie rejestruje przypadające jubileusze osób i instytucji związanych z ogólnopolskim ruchem bibliofilskim obecnie i w przeszłości. I tak np. E. Toppik w artykule *85 lat Towa-*

rzystwa *Bibliofilów Polskich w Warszawie* (t. 2) przypomina dzieje stołecznego Stowarzyszenia a H. Łaskarzewska w tekście *Połączył nas Edward Chwalewik* (t. 2) przywołuje w 50-lecie jego śmierci – sylwetkę inicjatora i współzałożyciela Towarzystwa Bibliofilów Polskich w okresie międzywojennym, historyka książki, znanego przede wszystkim jako autora *Zbiorów polskich* (t. 1-2, Warszawa 1926-1927).

W dziale wystaw opisane są dwie ekspozycje, które odbyły się w 2005 r.: „Wystawa ekslibrisów drukarskich” w Warszawskiej Galerii Ekslibrisu oraz „Intrologatorstwo warszawskie” w Muzeum Historycznym m.st. Warszawy (t. 1).

„Akapit” z pedanterią odnotowuje wszelkie nagrody, odznaczenia, adresy gratulacyjne wręczone grafikom, bibliofilom, kolekcjonerom dając przy tym dokumentację fotograficzną. W dziale Strofy o książkach są cytowane i komentowane fragmenty z literatury pięknej poświęcone książce i lekturze, np. w t. 2 znajdziemy fragmenty z C. K. Norwida.

Natomiast w Książkach, książeczkach R. Nowoszewski zamieszcza adnotacje o publikacjach wartych uwagi ze względu na opracowanie graficzne lub treści bibliofilskie. W nekrologii czytelnik znajdzie wspomnienia o ludziach związanych z grafiką, książką, bibliotekarstwem.

„Akapit” wyposażony jest w indeks osobowy, spis treści oraz bardzo przydatne notki o autorach. Rocznik nie jest publikacją masową, wychodzi w skromnym nakładzie 250 egz., w tym 100 ręcznie numerowanych, z oryginalnymi grafikami (wyższa cena), przeznaczonych głównie dla kolekcjonerów.

Czasopismo jest wydawane w formacie 32x21 cm, na dobrym, z pietyzmem dobranym papierze, w okładce kartonowej. Ciekawie została zaprojektowana strona graficzna: krój i wielkość czcionki, kompozycja stron, liczne fotografie czarno-białe z barwnymi wklejkami. Originalne grafiki w części nakładu przydają elegancji tej publikacji i stanowią o wysokim poziomie edytorskim. Redaktorami „Akapitu” są Roman Nowoszewski i Edward Toppik, autorem opracowania graficznego – Włodzimierz Rudnicki, a lamaniem i przygotowaniem do druku zajmuje się Romuald Kiliński.

Calemu zespołowi należą słowa uznania z powodu tak udanej publikacji, która stanowi znakomitą lekturę dla miłośników pięknej książki i jest bardzo atrakcyjną wizytówką polskiego bibliofilstwa i ekslibrisologii.

MARTYNA FIGIEL

BOGDAN KLUKOWSKI

Google – globalny dobroczyńca czy monopolistyczny rozbójnik?

Dopóki założona w 1998 r. amerykańska firma Google znana była z wygodnej wyszukiwarki internetowej i serwisu poczty elektronicznej Gmail, wszyscy byli zadowoleni: młodzi twórcy firmy z Kalifornii Sergey Brin i Larry Page, pracownicy w wielu krajach oraz – co najważniejsze – użytkownicy. W świecie ukazywały się poradniki, leksykony (w Polsce jest ich już kilka), wydano także obszerną monografię firmy (polskie wydanie *Google story* Davida A. Vise i Marka Malseeda przygotowało w 2007 r. Wydawnictwo Dolnośląskie).

W 2002 r. dyrektorzy kilku akademickich bibliotek amerykańskich zostali ujęci propozycją firmy, która w swojej misji miała zapisane, iż chce skatalogować zasoby informacji i uczynić je dostępnymi dla wszystkich. Mottem strategii biznesowej było i jest „Nie czyni zła” oraz „Niedowiarkom zagraj na nosie”. W 2003 r. powstał zatem w firmie projekt serwisu Google Print, czyli digitalizacji książek, co w 2004 r. zaprezentowano ludziom książki podczas targów książki we Frankfurcie. Według projektu, książki, co do których prawa autorskie wygasły, miały być dostępne użytkownikom Internetu w całości, natomiast teksty książek autorów (lub spadkobierców) co do których prawa autorskie są aktualne, miały być prezentowane tylko w postaci kilkunastu wyimków. Przy tym fragmenty te miały być tak zabezpieczone, by internauci nie mogli ich ani kopiować ani wydrukować. Miano zapłacić bibliotekom za zgodę na zeskanowanie każdego woluminu, a biblioteki miały pozwolić na dołączenie treści książek do indeksu wyszukiwarki. W odniesieniu do książek współczesnych firma Google miała umieszczać bezpośrednie linki do księgarni internetowych i w ten sposób dzielić się dochodami z wydawcami i księgarzami.

Początkowo projekt wzbudził duże zainteresowanie wydawców i księgarzy, gdyż miał służyć pomocą czytelnikom w zakresie wyszukiwania tematów, zawartych w książkach. Trzeba przyznać, że przedsięwzięcie było ogromne: jedna tylko biblioteka Uniwersytetu w Michigan ma zbiory przekraczające siedem milionów woluminów. Google w ciągu kilkunastu lat miała zdigitalizować 15 mln wol. z zasobów bibliotek amerykańskich.

Już w 2005 r. autorzy i wydawcy amerykańscy poszli do sądu z zarzutami łamania praw autorskich. I ta sprawa stała się polem minowym, które zniechęciło ludzi książki do pożytecznego projektu. Google obiecała solennie poprawę, a na zgodę przybiła „złotą piątkę” w formie obietnicy bezpłatnego dostępu czytelników do publikacji naukowych i płacenia tantiem za prace, które są jeszcze objęte ochroną praw autorskich.

Na kilka lat zapanowała cisza medialna. Google weszła na giełdę, nawiązała współpracę z 29 bibliotekami świata, wśród nich znalazło się siedem bibliotek europejskich. Program, który tymczasem nazwano Google Book Search, obejmował 15 mln tytułów książkowych nieobjętych prawami autorскими a dostępnymi w ponad stu językach. Zakładany czas realizacji to 50 lat. Tyle tylko, że już w początkowej fazie jego realizacji napotkano dużo zagadek i niewiadomych.

Firma digitalizowała m.in. zbiory Bawarskiej Biblioteki Państwowej funkcjonującej w Niemczech od 450 lat. Do programu partnerskiego (Public Private Partnership) zaliczono milion tytułów, pochodzących z XVII-XIX w., prace miały być zakończone w 2010 r. Jednak w sierpniu 2008 r. okazało się, że Google przy pomocy europejskiej firmy zewnętrznej dokonywała drugiego, nielegalnego już skanowania tytułów, na własne potrzeby, co nie było objęte umową programową. Prace zostały ze strony niemieckiej przerwane, mówiono otwarcie o swego rodzaju szpiegowstwie, tu o nielegalnej czarnej skrzynce Google (Googles Blackbox).

Sprawa odżyła w wymiarze globalnym w 2009 r., gdy Google, mimo protestów wydawców i autorów amerykańskich zaproponowała wydawcom i autorom z reszty świata przystąpienie do ugody dotyczącej praw autorskich zwaną Google Book Settlement. W prasie europejskiej najpierw opublikowano na zasadzie ogłoszenia płatnego powiadomienie o ugodzie zawartej w Stanach Zjednoczonych z propozycją przystąpienia do niej osób spoza Stanów Zjednoczonych. Do poparcia zamiaru stworzenia w gruncie rzeczy monopolowego zeskanowania i udostępniania światowego dorobku artystycznego i naukowego wykorzystano nie zawsze zorientowanych w kwestii znanych pisarzy i uczonych. Mimo zdecydowanego stanowiska federacji księgarzy europejskich, protestów autorów, także władz państwowych Francji i Niemiec oraz Unii Europejskiej wiele osób uważa inicjatywę Google za pożyteczną. Natomiast stanowisko przeciwników monopolizowania treści intelektualnych wyraził dosadnie 2 lata temu dyrektor francuskiej Biblioteki Narodowej: „Nie chcę, żeby o Rewolucji Francuskiej uczono się ze źródeł dobranych wyłącznie przez Amerykanów”.

Wszyscy zainteresowani czekali, jaka będzie reakcja światowych wydawców na wspomnianą ugodę. Edytorzy europejscy w imieniu swoich autorów nie rzucili się hurmem do rejestracji praw autorskich w Book Right Registry, choć opowiedziała się za tym spora liczba wydawców dzieł naukowych. Natomiast w Stanach Zjednoczonych ukazała się niedawno kolejna książka o firmie. Jej autorem jest publicysta i wykładowca uniwersytecki Jeff Jarvis. Oryginalny tytuł *What would Google do?*, wydany u nas jako „Co na to Google?” w sierpniu 2009 r. Można odpowiedzieć: Zobaczymy. ■

GBP w Lubeni laureatką nagrody „Poradnika Bibliotekarza” w „Konkursie na najlepszy program Tygodnia Bibliotek 2009”

Gminna Biblioteka Publiczna w Lubeni swoim działaniem obejmuje gminę Lubenia położoną w centralnej części woj. podkarpackiego, której powierzchnia liczy 5477 ha. Administracyjnie podzielona jest na 4 sołectwa i liczy ok. 6500 mieszkańców. GBP podlegają 2 filie biblioteczne w Straszylu i Siedliskach.

Prezentując działalność GBP nie sposób pominąć jej historii. Biblioteka w 2007 r. świętowała pół wieku swojego istnienia. Jubileusz był okazją do zaprezentowania i podsumowania jej dorobku oraz zaakcentowania roli, jaką pełni w środowisku naszej gminy. Z zapisu w bibliotecznej kronice wynika, iż data powstania Gminnej Biblioteki Publicznej w Lubeni to 29 październik 1957 r. Księgozbiór liczył wówczas 462 wol. i zarejestrowano 138 czytelników.

W ciągu pięćdziesięciu lat istnienia biblioteka zmieniła lokalizację około dziesięć razy. Już od samego początku powstania nie miała szczęścia do stałego lokalu. Od jej utworzenia „tułała” się po domach prywatnych, gdzie warunki nie sprzyjały krzewieniu kultury i czytelnictwa wśród mieszkańców wsi i gminy. Zmiany lokali wiązały się z ciągłymi remontami, przewozem księgozbioru, który niejednokrotnie ulegał uszkodzeniu. Lokale

były niedogrzanane i składały się zazwyczaj z 2-3 pomieszczeń, co było uciążliwe w obsłudze czytelników, znajdowały się z dala od centrum gminy.

Przełomowym dla instytucji był rok 1992. Wtedy to dzięki staraniom ówczesnej kierownik Józefy Bieda, dobrej woli wójta, Zarządu i Rady Gminy Biblioteka Publiczna została przeniesiona do budynku Urzędu Gminy, gdzie funkcjonuje do dnia dzisiejszego. W 1997 r. przeprowadzono generalny remont lokalu. Nastąpiły również zmiany kadrowe – odeszła na emeryturę Józefa Bieda. Pieczę nad instytucją objęła Alicja Warzybok (wieloletni pracownik filii i GBP) powołana na kierownika przez Zarząd Gminy w Lubeni. W 2000 r. rozpoczęto komputeryzację i wdrażanie nowych technologii informacyjnych. Warto tu wspomnieć, że pierwszy komputer biblioteka zakupiła dzięki wsparciu finansowemu sponsorów i była jedną z tych w powiecie rzeszowskim, które zapoczątkowały komputeryzację placówki. W chwili obecnej zarówno GBP w Lubeni, jak i filie są skomputeryzowane. Użytkownicy mogą korzystać z bezpłatnego dostępu do Internetu, nagrywać na nośniki potrzebne informacje lub odpłatnie drukować.

Docenianie pracy biblioteki oraz poważne traktowanie spraw edukacji i kultury czytelniczej w gminie, pozwoliły na rozwój, unowocześnianie i doskonalenie usług bibliotecznych w naszym środowisku. Bibliotekarze na bieżąco śledzą listy bestsellerów wydawniczych, uwzględniając aktualną modę oraz słuchają zapytań czytelników dzięki czemu mogą określić preferencje środowiska lokalnego, przewidzieć wybory czytelnicze i w pełni je

Spotkanie z Lidą Miś w GBP w Lubeni

zaspokoić. Nowe nabytki biblioteki na bieżąco są opracowywane komputerowo. Równocześnie prowadzona jest retrokonwersja księgozbioru w programie SOWA. Naszym marzeniem jest stworzenie elektronicznego katalogu posiadanych zbiorów. Prace te ogranicza jednak zbyt mała obsada kadrowa.

Zbiory biblioteki liczą obecnie około 40 tys. woluminów, a liczba wypożyczeń na 100 mieszkańców wynosi 476 wol. Społeczny zasięg czytelnictwa w gminie wynosi 19,5 czytelników na 100 mieszkańców, co stawia bibliotekę na trzecim miejscu w powiecie rzeszowskim (w bibliotekach Podkarpacia wskaźnik ten wynosi 17 czytelników). Wskaźnik zakupu książek w ubiegłym roku wyniósł 27 wol. na 100 mieszkańców (pierwsze miejsce w powiecie rzeszowskim i drugie w woj. podkarpackim).

Nasza instytucja razem z filiami od wielu lat podejmuje różnorodne inicjatywy zmierzające do aktywizacji kulturalnej, oświatowej i intelektualnej społeczności lokalnej. Zakres tej działalności jest bardzo zróżnicowany, w każdej z miejscowości nieco inny. Warunkują go potrzeby danego środowiska, możliwości realizacyjne biblioteki tj. kadra, lokal, środki finansowe oraz wiedza, umiejętności, inwencja i ambicja pracowników. Coraz większe wymagania czytelników dopingują bibliotekarzy do stawiania sobie nowych wyzwań, zadań i celów, które obfitują w szeroką gamę pomysłów by przyciągnąć coraz to nowych użytkowników.

GBP wraz z filiami realizuje różnorodne formy pracy: wizualną popularyzację zbiorów i innych materiałów bibliotecznych, lekcje biblioteczne, wycieczki, spotkania autorskie, prelekcje, różnorodne konkursy, dyskusje nad książkami, cykliczne imprezy czytelnicze, itp. W pracy z czytelnikiem najmłodszym popularność zyskały „Godziny z bajką”. Bardzo zależy nam na zaprzyjaźnieniu maluszków z książką i biblioteką, aby w przyszłości obcowanie z literaturą stało się dla nich potrzebą i przyjemnością. Stąd zapraszamy dzieci z rodzicami lub opiekunami. Głośne czytanie bajek połączone jest zawsze z zabawą i zajęciami plastycznymi.

W 2008 r. w gminie powstało przedszkole, z którym biblioteka nawiązała współpracę. Bibliotekarze, niejednokrotnie przebrani za bohaterów bajek, głośno czytają dzieciom. Bajkowe stroje czytających i mini konkursy z nagrodami są dla nich dodatkową atrakcją. Ta forma pracy rozszerzona jest również na uczniów kl. 0-III, którzy razem z opiekunami uczestniczą w głośnym czytaniu wybranej książeczki. Prezentując autora, czy serię wydawniczą zachęcają dzieci do sięgania po następne pozycje. Zabawy plastyczne, prezentacje multimedialne i konkursy czynią zajęcia ciekawymi.

Dzieci czytają dzieciom

Organizowane są również imprezy kulturalne, edukacyjne i rozrywkowe dla czytelników, uczniów i mieszkańców gminy. Wysoko rozwinięta współpraca z Gminnym Ośrodkiem Kultury, szkołami i organizacjami z terenu gminy obfituje w ciekawe efekty podjętych działań i zamierzeń zarówno GBP, jak i filii. Opieka instruktora Biblioteki Powiatowej i uczestnictwo Dyrekcji WiMBP w Rzeszowie na ważnych uroczystościach w GBP w Lubeni pozwala sądzić, że nasza praca jest doceniana i widoczna w krajobrazie kulturalnym województwa podkarpackiego.

Dużym powodzeniem cieszą się także organizowane spotkania autorskie z pisarzami książek i nie tylko. W bibliotece gościli: Wanda Chotomska, Józef Baran, O. Cherubin Pająk, Andrzej Żmuda, Beata Ostrowicka, Grzegorz Kasdepke, Anna Onichimowska, Wioletta Piasecka, Wiesław Zieliński, Andrzej Grabowski, Barbara Paluchowa, Joanna Papuzińska, Mieczysław Łyp – fotografik i poeta, dziennikarka lokalnej gazety „Nowiny” – Krystyna Urbanek, Gabriela Niedzielska – wydawca książek Literatura, Ryszard Ziemia – artysta-introligator. Ponadto biblioteka prowadzi cykliczne spotkania dla społeczności lokalnej z rodzimą poetką Stanisławą Kopiec – autorką tomików wierszy dla dorosłych oraz bajek dla dzieci. Dzięki naszej inicjatywie i pomocy w 2008 r. Urząd Gminy Lubenia wznowił wydanie bajki *Gospodyni mucha* oraz wydał nowe wiersze dla dzieci pt.: *Słiwka i wisienka*. Zbiegło się to z 35-leciem twórczej pracy poetki stąd wspólnie z GOK zorganizowaliśmy uroczysty benefis i promocję bajek.

Biblioteka uczestniczyła również dwukrotnie w XII i XIII Międzynarodowej Literackiej Jesieni Pogórza, goszcząc m.in. Ryszarda Mieczkowskiego, Mieczysława Rodzika, Ewelinę Borkowską, Joannę Babiarz i Michiko Thsukada z Japonii.

Kilkakrotnie angażowała się w obchody Dni Gminy Lubenia, przygotowując program na pierwszy dzień uroczystości. Były to spotkania z ciekawymi „ludźmi pióra” i wręczenie nagród najaktywniejszym czytelnikom z całej gminy. Spot-

W kolejce do komputera

kaniom tym towarzyszyły wystawy. Najciekawsze z nich to m.in. „Moda lubeńska w starej fotografii – XIX i XX wiek”, „Cztery pory roku Stanisławy Kopiec” – wystawa fotografii M. Łypa.

Instytucja nasza była także organizatorem Powiatowego Dnia Bibliotekarza oraz jubileuszy 45-lecia filii w Straszylu i Siedliskach.

GBP włącza się także w przygotowywanie różnych imprez o charakterze lokalnym, m.in. Dzień Babci i Dziadka, Bajkowy Bal Dzieci, Dzień Seniora. Od początku także bierze udział w ogólnopolskich akcjach jak „Tydzień Bibliotek” i „Cała Polska czyta dzieciom”. Co roku w akcje te włączają się osoby różnych profesji i zawodów oraz władze samorządowe naszej gminy.

Dzięki współpracy ze Stowarzyszeniem Osób Niepełnosprawnych nawiązaliśmy kontakt z dziećmi niepełnosprawnymi. Uświadomiliśmy im, że biblioteka istnieje także dla nich i jest im przyjazna. Część z nich chętnie przychodzi do placówki, wypożycza książki i uczestniczy w zajęciach dla nich organizowanych. Za swoją działalność w tym zakresie GBP w Lubeni w 2004 r. otrzymała Podkarpacki Dyplom Wdzięczności w uznaniu działań na rzecz osób niepełnosprawnych województwa podkarpackiego.

Każde wydarzenie z życia biblioteki było i jest skrupulatnie odnotowywane na kartach kroniki oraz utrwalane na licznych fotografiach. Jesteśmy na etapie tworzenia podstrony o naszej placówce na stronie internetowej Urzędu Gminy Lubenia. Biblioteka swoją działalność promuje także w prasie regionalnej m.in. w „Nowinach”.

Prowadzimy stałe formy pracy z dziećmi i młodzieżą jak: Ferie w bibliotece, Dzień Dziecka, Wakacje z biblioteką, Wieczór wróżb i zabaw, Mikołajki w bibliotece dla najmłodszych, Pasowanie na czytelnika uczniów klas pierwszych, lekcje biblioteczne.

W kalendarz działań na stałe wpisały się zbiorowe wyjazdy dorosłych mieszkańców gminy do te-

atru i kina. Miały miejsce także wycieczki edukacyjne dla młodzieży gimnazjalnej do WiMBP i Biblioteki Uniwersyteckiej w Rzeszowie czy muzeum J. Przybosa w Gwoźnicy.

W placówce przygotowywane są również wystawy, wystawki i gazetki związane z rocznicami literackimi, okolicznościowymi czy poruszające ważne sprawy dzieci i młodzieży takie jak: sekty, narkomania, alkoholizm, przyjaźń, miłość, wybór szkoły itp. Na bieżąco są eksponowane nowości wydawnicze.

Biblioteka czując się współodpowiedzialna za kulturalny i społeczny rozwój środowiska, chce być pomocna w kształtowaniu i wspieraniu tożsamości kulturowej społeczności lokalnej oraz być przyjazna i otwarta na czytelnika. Pozytywny wizerunek biblioteki funkcjonującej w małej, małolubniczej, podrzeszowskiej gminie jest zasługą władz samorządowych gminy Lubenia zapewniających środki finansowe na jej działalność, kadry bibliotecznej i społeczności lokalnej, która inspirowała wszystkie procesy w bibliotece.

Nie znaczy to, że biblioteka nie ma problemów. Lokal Gminnej Biblioteki Publicznej jest obecnie w gorszym stanie, niż lokale filii, które dzięki przychylności władz gminy zostały odremontowane i odnowione. Mała powierzchnia biblioteki nie spełnia podstawowych wymagań swobodnego korzystania ze zbiorów, jak również stanowi trudność w organizowaniu pracy bibliotecznej. Niedogodnością dla ludzi starszych i niepełnosprawnych jest również to, że GBP, jak i filie mieszczą się na piętrze. Obecna baza lokalowa odbiega bardzo od standardów bibliotecznych i dlatego piszemy projekty i „pukamy” do władz gminy o nowy lokal na miarę XXI w.

* * *

Spośród licznych projektów warto wymienić następujące formy pracy kulturalno-oświatowej, które były realizowane w ostatnich dwóch latach i w tym półroczu. Większość jest cykliczna, zmienia się tylko program.

1. „Z sercem do babci i dziadka” – program artystyczny z okazji Dnia Babci i Dziadka, spotkanie przy ciastku i herbatce, dyskusje o książkach.

2. „Bajkowy Bal Dzieci” (dzieci do lat sześciu) – program artystyczny pt. „Bajkowe postacie zimą”, konkursy, nagrody dla dzieci przebranych za bajkowe postacie, zabawa przy muzyce, loteria, św. Mikołaj z prezentami, prezentacja bajeczek dla najmłodszych z zaproszeniem do odwiedzania biblioteki.

3. Ferie w bibliotece – tygodniowy program zajęć, zabaw, konkursów, zagadek dla dzieci.

Dodatek do PORADNIKA BIBLIOTEKARZA

nr 11 2009

WYWIADY

Szukać ścieżki do człowieka

Wywiad z Marią Ewą Letki

Małgorzata Kąkiel: *Lubi Pani stare, obszerne domy, prawda? To one niejednokrotnie są bohaterami Pani powieści.*

Maria Ewa Letki: Moja rodzina często się przeprowadzała i nigdy nie byliśmy pierwszymi mieszkańcami kolejnych domów. Ktoś przed nami decydował, jakie one mają być. Nie dało się zrobić nic innego, jak podporządkować się woli pierwszych mieszkańców albo inaczej – woli domu. Wyobrażałam sobie, że domy mają pamięć i odtwarzają minione zdarzenia. O tym są właśnie *Tajemnice Małgosi*. Małgosia to ja sprzed lat.

M. K.: *A więc Pani dzieciństwo było właśnie takie jak w „Tajemnicach Małgosi” czy „Damie Kier”?*

M. E. L.: Tak, dzieciństwo z babcią, gromadą zwierząt, przy kuchennym stole, nad którym kołysała się lampa, ale bez rodzeństwa w moim wieku. W każdym nowym miejscu, dokąd przeprowadziliśmy się, nawiązywałam przyjaźnie, potem musiałam się żegnać, w następnym nowym miejscu znów znajdowałam przyjaciół i tak dalej. Książkowe rodzeństwo to dzieci, z którymi przyszło mi się rozstać i do których tęskniłam.

M. K.: *Umie Pani odpowiedzieć, co Panią ukształtowało jako ciepłego człowieka, pełnego miłości i przychylności dla ludzi, pomagającego każdemu*

skrzywdzonemu zwierzęciu? A wyobrażenia? Urodziła się razem z Panią czy w jakiś świadomy sposób rozwijała ją Pani?

M. E. L.: Moja rodzina pochodzi z różnych zakątków Polski, a oprócz tego z Białorusi, Rosji i Czech. W domu każdy coś opowiadał. O carze Mikołaju, o Franciszku Józefie, o salonce, za którą pradziadek dostał medal na wystawie we Lwowie, o powstaniu styczniowym, w którym walczył inny pradziadek, o szybach naftowych na Wołyniu, o wojnie 1920 r., w której brał udział ciocięczy dziadek, o Krakowie, Koźlu, Orawie i Skarżysku, a ja słuchałam z wielkim przejęciem. To chyba rozwija wyobraźnię. Co do zwierząt, to szanuję je. Są piękne, mądre i tajemnicze, chociaż ludziom wydaje się, że wszystko o nich wiedzą.

M. K.: *Pani bohaterowie często żyją w niezamożnych rodzinach – co Pani wyraźnie podkreśla w narracji. Czy to jest z jakichś powodów istotne?*

M. E. L.: Ja chyba jestem przywiązana do klimatu mojego dzieciństwa i do niezbyt zamożnego domu – do weków, do ciast, które piekło się samemu, bo taniej, do ruskich pierogów, bo z poprzedniego dnia zostały cztery łyżki ziemniaków.

M. K.: *Napisze Pani niebawem kolejną książkę? Od dawna Pani milczy.*

M. E. L.: Jedna właśnie wyszła, zbiór opowiadań *Tajemnicze sprawy*, druga – *Zaczarowane historie* wyjdzie w przyszłym roku, a pracuję teraz nad kolejną.

M. K.: *Powiedziała Pani niedawno, że nie zna współczesnych dziewcząt. Skąd takie przekonanie, czy one czymś się różnią od pokolenia Pani, Pani dzieci?*

M. E. L.: W gruncie rzeczy nie różnią się, ale świat bardzo się zmienił, inne są realia, trochę mi obce, dziewczęta mają chyba nieco inne oczekiwania. Nie jestem pewna, czy mam im coś do zaoferowania.

M. K.: *Ma Pani ulubioną książkę? Własną i cudzą?*

M. E. L.: Mam wiele ulubionych książek dla dzieci – książki Edith Nesbit, Astrid Lindgren, Andersena. Jako dziecko uwielbiałam książki historyczne i baśnie polskie. Bardzo lubię przedwojenną pisarkę Zofię Żurawowską, a zwłaszcza jej opowiadania *Jutro niedziela*. Lubię *Błękitny ogród* – też przedwojennej pisarki – Felicji Kruszewskiej. Lubię je za klimat. Szkoda, że nie ma ich w księgarniach, bo w literaturze dla dzieci, jak we wszystkim, powinna istnieć ciągłość, żeby dzieci znalazły książki swoich rodziców i dziadków.

M. K.: *A jaka powinna być, Pani zdaniem, literatura dla dzieci i młodzieży? Albo jaka być nie powinna?*

M. E. L.: Powinna być dobra i różna, bo dzieci są różne. Pisarz dla dzieci to taki sam pisarz jak każdy inny i ma prawo w tym, co tworzy, odzwierciedlić siebie. Zawsze znajdują się jacyś mali czytelnicy, którym akurat taki, a nie inny sposób myślenia jest bliższy. Kiedy przeczytam jakąś książkę dla dzieci, zastanawiam się, co da ona dziecku, bo książka ma przecież nie tylko śmieszyć, tumanić i przestraszać, ale i coś przekazywać. Nie lubię tych utworów dla młodzieży, które zostały napisane tylko dlatego, że temat jest na czasie, że jest chwytliwy. To się odbija na ich jakości, ale z drugiej strony też chyba dobrze, że są, bo prowokują do dyskusji.

M. K.: *Wierzy Pani, że moc zła zawsze można pokonać dobrocią i miłością? Że każdego diabła da się, kochając go, uczłowieczyć? Tak jak zrobili to kobieta i mężczyzna w Pani opowiadaniu „Diabełek”? Ich odważemntone uczucie do Ciemniaczka bez wierzby ubezłasnowolniło całą szatańską gromadkę.*

M. E. L.: Jeżeli ma się w sobie entuzjazm, zarliwość, otwartość i szczerość, to tak, można się zabrać do zmieniania zła w dobro. Oczywiście problem jest bardziej skomplikowany niż w bajce dla dzieci, ale wierzę, że do każdego człowieka prowadzi jakaś ścieżka, która czasami zarasta, ale zawsze przecież można próbować jej poszukać.

Rozmawiała: MALGORZATA KĄKIEL

RECENZJE

Powiadki o Eli

Jablonka Eli – niedługa książeczka szwedzkiej pisarki i ilustratorki Catariny Kruusval – adresowana jest do dzieci w wieku przedszkolnym i należy do serii opowiadań o Eli Wydawnictwa „Zakamarki”. Główną bohaterką wszystkich książeczek należących do serii jest mała Ela mieszkająca z rodzicami w niewielkim domku na wsi (lub na przedmieściu jakiegoś miasteczka). „Zakamarki” wydały też kartonowe książeczki o Eli i jej koleżce Olku, adresowane do zupełnie malutkich dzieci.

Jablonka Eli zaczyna się od opisu miejsca wydarzeń. Ważne jest to, że rozgrywają się one blisko natury, w domu z ogrodem. To dla dzieci jest ich „mały świat”. Mają tu wszystko, czego potrzebują – miłość, bezpieczeństwo, zabawę i trochę tajemnicy. Autorka posługuje się czasem terażniejszym, prowadzi narrację w trzeciej osobie, operuje niedługimi zdaniem i równoważnikami zdań, wprowadza do narracji i króciutkich dialogów parę neologizmów rodem z języka dziecięcego (np. niedojrzałe jabłka to „kwasidła”, a Ela obserwująca świat spomiędzy konarów wysokiego drzewa nazywa siebie „jablonkowym podpatrywaczem”). Wszystko to sprawia, że tekst jest naturalny i jasny, bliski językowi dziecka, ale ani przez chwilę – prymitywny (brawa dla tłumaczki!). Fabuła zawiera zdarzenia dotyczące codzienności – zabawy wśród gałęzi drzew (akcentuje się tu wyobraźnię bohaterów), zrywanie jabłek, pakowanie ich do kartonów, igraszki na śniegu w pobliżu drzewa. Pojawiają się też wydarzenia dość dramatyczne, np. jesienna wichura, podczas której Ela i jej rodzice zostają pozbawieni światła i ogrzewania (dziewczynka jest jednak zadowolona; uznaje, że miło jest spać nie – zwyczajnie, we własnym łóżeczku przy kaloryferach, ale – razem z rodzicami przy kominku). Efektem wichury jest też zniszczenie starej jablonki, która nie tylko rodziła pyszne jabłka, ale była czymś w rodzaju towarzysza. Wszyscy odczuwają smutek (dzieci nie chcą zjeść ostatniego jabłka pozostającego z ich jablonki, chcą je zachować „na zawsze”), ale życie toczy się nadal. Mama postanawia zakupić wiosną nową jablonkę i zasadzić ją na miejscu złamanego drzewa. Tak też się dzieje. Dzieci dbają o nowe drzewko i obserwują kolejne fazy jego rozwoju: od niepozornego „patyka”, po bardziej okazałą roślinę o kształcie drzewka. Pierwszy owoc zostaje uroczysto rozdzielony na części i wszyscy hodowcy nowej jablonki (rodzice Eli, Ela i Olek) zjadają swoją ćwiartkę jabłka w skupieniu, uznając zgodnie, że to „pyszne jabłko”. Ta historia jest prosta, bo dotyczy zdarzeń pozostających w zasięgu doświadczenia dzieci (nawet maluchy mieszkające w mieście są w stanie sobie wyobrazić – taką można mieć przynajmniej nadzieję! – zniszczenie drzewa przez wiatr

i zasadzenie na to miejsce następnego, małego drzewka tego samego gatunku), ale jest też trudna, bo dotyczy przeżywanych po raz pierwszy doświadczeń egzystencjalnych: niechcianego, zaskakującego rozstania, obserwacji nietrwałości elementów świata i kruchości życia, ludzkiej bezradności, konieczności zaakceptowania zmian. Na szczęście działanie dorosłych bohaterów, którzy najwyraźniej takie doświadczenia mają już za sobą, powoduje, że smutek, bez traumatycznego bólu, przeradza się w zdobywaną stopniowo satysfakcję ze wspólnego działania (zakup i hodowanie nowej jabłonki) i radość z uczestnictwa w nowości (przemiany młodej jabłonki i smakowanie jej pierwszego owocu). Ilustracje – bardzo bogate w szczegóły – uzupełniają całą opowieść, powodując, że, najprawdopodobniej, będzie ona w stanie długo przykuwać uwagę małych odbiorców. Książka jest przepięknie wydana, przyjemnie wziąć ją do rąk. To ładny przedmiot.

Jednak – mimo zrozumienia dla szlachetnej celowości takiego działania – trudno oprzeć się uczuciu smutku, gdy czyta się o tym, jak mama próbuje, bez żalu, usunąć korzeń starej jabłoni, by na to miejsce zasadzić nowe drzewko (opisowi tej sytuacji towarzyszy całostronicowa, wyrazista ilustracja). Działanie mamy nie jest proste i udaje się „dopiero z pomocą metalowego drąga, piły i taty Eli”... Książka Catariny Kruusval może być dobrym punktem wyjścia do rozmowy z dziećmi. Postarajmy się, by taka rozmowa się odbyła. Bez niej ryzykujemy, że nasze dziecko wyrosnie na nadzwyczaj zrównoważonego i bardzo poprawnego obywatela, a to może troszeczkę za mało.

IIANNA DIDUSZKO

□ Catarina Kruusval: *Jabłonka Eli*. Ilustracje autorki. Przetłóżyła ze szwedzkiego Katarzyna Skalska. Poznań: Wydaw. „Zakamarki”, 2009.

Niedźwiadek i żołnierze

Dzieci znają różne misie. Teraz przyszedł czas, żeby poznały niedźwiadka Wojtka, którego historia jest oparta na faktach, przez co wydaje się jeszcze bardziej niezwykła. Niedźwiadek, wspólnie z polskimi żołnierzami Armii Andersa, pokonuje szlak bojowy. Imię swoje zawdzięcza majorowi Chelkowskiemu, który uznał, że Wojciech to ten, który potrafi cieszyć się w czasie wojny. Autorem książki jest Lukasz Wierzbicki. Przyznaje we wstępie, że poznał tę historię przypadkowo, opowiedzianą przez sąsiadkę, od której po raz pierwszy usłyszał o misiu służącym w Armii Andersa. Informacja na tyle go zainteresowała, że przejrzał książki o II wojnie światowej i znalazł opisy i zdjęcia przedstawiające najprawdopodobniej niedźwiadka towarzyszącego polskim żołnierzom. Zostały one dołączone do książki, co czyni przygody jeszcze bardziej wiarygodnymi. To, co spotyka niedźwiadka, jest zabawne: rozstrzyga kłótnię kucharza i praczki – kogo bardziej lubi – jedząc... podczas kąpieli, zaprzyjaźnia się z dalmatyńczykiem, zabawia dzieci w szpitalu, gania kury na targu (i dlatego żołnierzom udaje się kupić tylko banany), nie lubi małp, jest przemycony na statek w przebraniu żołnierza itd. Książka bawi i uczy. Tłem dla przygód misia są wydarzenia historyczne, w których biorą udział autentyczne postaci. Poznajemy generała Władysława Andersa, generała Henryka Wilsona, majora Antoniego Chelkowskiego, kapitana Sosnowskiego, Hankę Ordonównę i oczywiście polskich żołnierzy. Konstrukcja utworu jest dość znana w literaturze dziecięcej: dziadek opowiada historię wnuczce podczas wspólnej wycieczki do ogrodu zoologicznego, gdzie spotykają niedźwiadzia Wojtka – wojennego weterana. Poza historycznymi zdjęciami książkę uzupełniają m.in. informacje o Irenie Anders, która objęła publikację ho-

norowym patronatem, wspomnienia prof. Wojciecha Narębskiego, byłego żołnierza 22 Kompanii Zaopatrzenia Artylerii, który osobiście poznał niedźwiedzia Wojtka, oraz wspomnienia o Wiesławie Lasockim, pierwszym autorze, który spisał dzieje Wojtka. Czytelnik może także pogłębić swą wiedzę dzięki przypisom „dla tych, którzy chcą wiedzieć więcej”, a także poznać autora książki, popularyzatora niezwykłych, a zarazem prawdziwych historii (opisane przez niego przygody znanego podróżnika z lat międzywojennych, Kazimierza Nowaka, a także opracowanie i wydanie jego reportażu spotkały się z uznaniem Ryszarda Kapuścińskiego). Cennym uzupełnieniem opisanej historii jest także bibliografia – rzecz prawie niespotykana w książkach dla dzieci.

Wydawnictwo Pointa, które powstało w 2007 r., stawia sobie za cel publikowanie książek wartościowych, które zatrzymają czytelnika w biegu. *Dziadek i niedźwiedź* na pewno do takich publikacji należy. Myślę, że warto zwrócić uwagę na tę książkę, która w ciekawy sposób łączy powagę z humorem, pokazując, obok wojennej grozy, codzienne życie żołnierzy, w którym lęk, trud i niewygoda przeplatały się z zabawnymi przygodami. Książka Łukasza Wierzbickiego jest estetycznie wydana. Ilustracje Ireneusza Wolińskiego wydobywają aspekt przygodowy opisanych wydarzeń.

DOROTA GRABOWSKA

□ **Wierzbicki Łukasz:** *Dziadek i niedźwiedź*. Ilustr. Ireneusz Woliński. Konstancin: Pointa, 2009.

Kiedy człowiek tęskni...

Kolorowo, pomysłowo, naukowo i zabawnie – tak można najkrócej określić książkę Rafała Witka *Julka Kulka, Fioletka i ja*. Bardzo mądry i odpowiedzialny starszy brat – Olaf – z godnym najwyższego podziwu oddaniem opiekuje się dwiema młodszymi siostrami pod nieobecność taty (pracuje za granicą) i mamy (uczy studentów, a potem musi podolać codziennym obowiązkom). Aby je zająć, a przy okazji czegoś nauczyć, wymyśla zabawę w przeprowadzanie wywiadów z ciekawymi ludźmi, zwierzętami albo najzwyklejszymi rzeczami. Jak sam mówi, zwracając się jako narrator do czytelników, do takiej rozmowy musi się wcześniej przygotować, czytając coś w książkach czy sprawdzając dane w Internecie. Te wymaginowane wywiady wyodrębnione są innym drukiem, poza tym mają skłonność do popadania w rym. Jest w nich spora dawka wiadomości,

slowny dowcip i inteligentna gra wieloznacznością wyrazów. Jakiś element każdego wywiadu (fakt, pojęcie, miejsce) zostaje zawsze objaśniony w haśle stylizowanym na encyklopedyczne. Łatwo te pozanarracyjne dopiski znaleźć: mają tytuł: *A żebyś wiedział...* i są wydrukowane na żółtych wycinkach. W ogóle dużo się w tej książce dzieje. Kursywą wyodrębniono dłuższe bajki, opowiadane przez mamę, barwne ilustracje rozprzestrzeniają się po różnych fragmentach stron i na przykład na dolnej krawędzi czytelnik widzi tylko czoło oraz grzbiet słonia – jego dolną część musi sobie wymyślić. Bo wymyślanie, fantazjowanie i – jak się okazuje w zakończeniu – marzenia to bohaterowie tej książki równie ważni jak rodzeństwo. Czego się bowiem dowiadujemy na ostatnich stronach? Otóż Olaf snuł cały czas opowieść o codziennym życiu w domu, którego tytułowa trójka nie ma, bo żyje w sierocińcu. Chłopiec – jako najlepiej pamiętający rodziców – tworzy dla swoich sióstr historie z rodzinnego życia. To skądinąd tłumaczy kreację jego postaci – idealizacja przeszłości, marzenie o wspólnym życiu z mamą wyidealizowały również jego, jako element tego pożądanego świata.

Zestawienie scen radosnego życia z realiami domu dziecka przynosi zamierzony efekt. Zdeorientowany czytelnik, który nagle musiał przerwać wymyśloną (a przez to bezpieczną) podróż po Atryce z Olafem i Fioletką, wyraźnie odczuwa nieprzystawalność tych dwóch światów. No cóż, jak mówi główny bohater: „Kiedy człowiek tęskni, wymyśla bajki”. Cale szczęście, że został mu dany dar wyobraźni. To ostatnie, cytowane wyżej zdanie nie zamyka całości, bo jeszcze na żółtym wycinku pojawia się apel (prośba) do małego czytelnika: niech spróbuje w przyszłości – gdy zostanie rodzicem, politykiem, biznesmenem czy „choćby sąsiadem” – dopisać szczęśliwe zakończenie, zabierając z domów dziecka ostatniego wychowanka. Ale i to nie jest jeszcze koniec książki, ponieważ w charakterze ilustracyjnego post scriptum występuje obraz Olafa, Fioletki i Julki Kulki, czytających w lesie książkę o sobie, wydrukowaną (jak głosi tekst w ramce) na

papierze wyprodukowanym z surowców pochodzących z odpowiedzialnie zarządzanych lasów. Bardzo rzadko literatura wpisuje dzieci w sprawy otaczającego świata i uczy je społecznej odpowiedzialności. No, chyba że jest to książka Rafała Witka.

MALGORZATA KĄKIEL

□ Rafal Witek: *Julka Kulka, Fioletka i ja*. Ilustr. Agnieszka Żelewska. Warszawa: Wydaw. „Bajka”, 2009.

regu konieczność wykazała ekspertyza przeprowadzona w 2008 r. Wzmocnienie uzyskano poprzez zabudowę podcieni, zyskując jednocześnie dodatkową powierzchnię magazynową Wypożyczalni dla Dorosłych.

Kolejnym etapem realizacji projektu był remont pomieszczeń biblioteki dziecięcej – połączono szerokim przejściem wewnętrznym wypożyczalnię z czytelnią, wymieniono pokrycie podłóg (zastosowano w czytelnii nowoczesną wykładzinę flotex), pomalowano pomieszczenia. Biblioteka miała już wcześniej zmodernizowane oświetlenie i wymienione okna.

Najwięcej uwagi poświęcono nowej aranżacji wnętrza bibliotecznego. Prace projektowe wykonał artysta plastyk, Grzegorz Szkucllerek, który graficznie i technicznie opracował nasze pomysły. Kolorowe, „wesole” meble (łada, stoliki komputerowe, część regałów) wg tych projektów wykonał zakład „Produkcja Mebli. Reklama” Krzysztofa Adamskiego.

Uzupełniono także wyposażenie biblioteczne, instalując dodatkowe stanowiska komputerowe przeznaczone dla użytkowników (korzystają z nich nieodpłatnie, tak jak dotychczas). Zrealizowanie wielu zadań możliwe było m.in. dzięki zrozumieniu potrzeby modernizacji biblioteki przez Zarząd Powiatu Sieradzkiego, który zwiększył dotację na działalność bieżącą biblioteki, oraz Zarząd Sieradzkiej Spółdzielni

PROMOCJA CZYTELNICTWA

Nasza Mediateka na wszystkie dzieci czeka

16 września 2009 r. to ważny dzień dla sieradzkiego bibliotekarstwa. Biblioteka dla Dzieci i Młodzieży wznowiła pracę po przeprowadzonym remoncie, powołano także do życia Mediatekę – wypożyczalnię wydawnictw multimedialnych. Pomysł unowocześnienia i rozszerzenia działalności biblioteki dziecięcej zrodził się między innymi w efekcie wyjazdów szkoleniowych bibliotekarzy sieradzkich do uruchomionych w ostatnich latach bibliotek tego typu, w Olsztynie i Wrocławiu.

Zadanie zatytułowane „Nasza Mediateka na wszystkie dzieci czeka” zrealizowano przy znaczącym udziale środków pozyskanych w ramach programu MKiDN „Mecenas 2009”. Większość środków (po pozytywnym rozpatrzeniu wniosku PBP w Sieradzu otrzymała 248 200 zł) przeznaczono właśnie na modernizację biblioteki dziecięcej.

Ważnym działaniem, zrealizowanym w ramach projektu, było wzmocnienie stropów biblioteki, któ-

Mieszkaniowej, który doposaży mediatekę w wydawnictwa multimedialne.

Unowocześnienie biblioteki zaowocuje także zwiększeniem różnorodności organizowanych form pracy, o planach w tym zakresie poinformowano już dyrektorów szkół i przedszkoli współpracujących z biblioteką. Praca upowszechnieniowa prowadzona będzie w kilku blokach programowych:

Kącik Maluszka, jak wskazuje nazwa, stworzony został z myślą o najmłodszych i ich rodzicach. Wypełniony jest zabawkami, książeczkami do oglądania, bajkami, które będą czytać bibliotekarze i wolontariusze. Przewiduje się tu wspólną zabawę, rysowanie, głośne czytanie. W kąciku wydzielono także miejsce na literaturę poradnikową dla rodziców.

„Spotkajmy się” to ogólna nazwa zajęć w **Kąciku**, pod którą kryją się następujące ich rodzaje:

- Mama, tata i ja w bibliotece – wspólne zabawy z książką.
- Teatrzyk przedszkolaka (inscenizacje bajek w wykonaniu dzieci).
- Ja też potrafię (zajęcia plastyczne, rozwijające wyobraźnię i zdolności artystyczne, zapoznające z różnymi technikami plastycznymi).
- Bajarka opowiada (bajki czytać będą bibliotekarki i wolontariusze, czyli pomocne elfy).

Literackie Spacerzy – w tej grupie znajdują się znane formy:

- Spotkania z pisarzami,
- Prelekcje i pogadanki dla młodzieży szkolnej, przygotowywane przez bibliotekarzy,
- Warto przeczytać – informacje o nowościach bibliotecznych, z krótką recenzją.

Biblioteczna Akademia Rozmaitości. W ramach Akademii przewidujemy następujące działania, o charakterze edukacyjnym:

- Warto się dowiedzieć – comiesięczne spotkania z przedstawicielami różnych zawodów: m.in. weterynarzem, policjantem, strażakiem, psychologiem, na temat specyfiki ich pracy,
- Starsi koledzy pomagają w nauce. Licealiści na zasadach wolontariatu pomagają młodszemu kolegom w odrabianiu lekcji bądź nadrobieniu zaległości w nauce,
- Jest taki dzień. W każdym niemal miesiącu przypada jakiś ważny dzień lub dni, np. w lutym Walentynki, w marcu – Dzień Kobiet, w maju – Tydzień Bibliotek, w listopadzie – Święto Niepodległości, itp. W bibliotece przygotowywane będą, w ramach cyklu „Jest taki dzień”, okolicznościowe wystawy książek.
- Młode talenty – pod tym hasłem będą prezentowane wystawy prac utalentowanej młodzieży: malarstwa, rysunku, rzeźby, fotografii. Młodzi ludzie często nie mają gdzie prezentować swoich talentów –

w Mediatece zostało dla nich stworzone odpowiednie miejsce.

Sądzymy, że zarówno nowe, bardzo atrakcyjne wnętrza biblioteki, jak i proponowane formy zainteresują naszych czytelników. Droga młodego człowieka do książki i literatury może być różna, czasami – okrężna. Mamy nadzieję, że zaproponowana przez nas okaże się jedną z właściwych.

MARIA FABISIEWICZ

fot.: Robert Sobieraj

Dziecięca książka japońska w MBP w Czładzi

Kwiecień w księżnicy czeladzkiej upłynął pod znakiem kultury japońskiej. Wybraliśmy kwiecień, ponieważ w tym miesiącu kwitnie w Japonii sakura, czyli wiśnia – powszechnie rozpoznawalny i wszechobecny symbol kraju – o przepięknych białych lub zabarwionych na różowo kwiatach. Głównym japońskim wydarzeniem była wystawa dziecięcej książki japońskiej, wypożyczona z Biblioteki dla Dzieci i Młodzieży w Oświęcimiu w ramach akcji „Wędrujących wystaw”. Kolekcja prezentująca 40 oryginalnych książek uzupełniona została przez autentyczne eksponaty – dziecięce ubranie i portfelik, piękne, ręcznie zrobione zakładki do książek, pałeczki do jedzenia ryżu wykonane z przeróżnych materiałów, japoński miecz katana, pocztówki i foldery oraz rysunki manga.

Podczas imprez towarzyszących odbyły się dwa spotkania z Sewerynem Magdziakiem – mistrzem sztuki aikido i pasjonatem kraju kwitnącej wiśni. Sensei podczas prezentacji multimedialnej opowiadał o swoich podróżach do Japonii (a był tam już kil-

kanaście razy, bowiem sztuki walki uczył się u japońskiego mistrza), a także dzielił się doświadczeniami i ciekawostkami związanymi z tym egzotycznym krajem. Spotkaniom towarzyszyły warsztaty kaligrafii, które poprowadził Daniel Dawidowicz – archeolog zajmujący się heraldyką i kaligrafią historyczną. Wszyscy chętni mogli poznać zawilgości japońskiego systemu piśmienniczego oraz nauczyć się różnych słów i form zapisu w jednym z języków Dalekiego Wschodu. Atrakcją był pokaz trudnej sztuki zakładania kimona i wiązania pasa obi. Przez cały miesiąc odbywały się lekcje biblioteczne dla najmłodszych pt. „Japonia – kraj kwitnącej wiśni i wschodzącego słońca”. Dzieci oglądały plansze przedstawiające gejsze w pięknych, jedwabnych kimonach, samuraja z mieczem, mistrzów sumo, karate i kendo. Usłyszały ciekawe informacje o fladze narodowej, japońskim piśmie (czytany odwrotnie niż u nas), poznały rośliny i zwierzęta zamieszkujące dalekowschodnie wyspy. Pożegnanie z przedszkolakami odbywało się w japońskim stylu – gromkim sajonara oraz głębokim ukłonem do pasa, jakiego nie powstydzilby się rodowity Japończyk. Niewątpliwą atrakcją były warsztaty origami, czyli zabawa w efektywne składanie papieru. Z kolorowych kółek dzieci wykonywały piękne obrazki i wesołe zwierzątka. Zabawa w origami zainspirowała i zachęciła dzieci i nauczycielki do jej kontynuowania także w szkole. Ciekawe były też warsztaty mangi przeprowadzone przez członków sekcji mangi i anime ze Śląskiego Klubu Fantastyki. Młodzież, po krótkim wstępie dotyczącym historii japońskich komiksów, próbowała rysować mangowe postaci z ich charakterystycznymi dużymi oczami i głowami, co wbrew pozorom nie jest takie łatwe. Zorganizowanie przez MBP „Miesiąca Kultury Japońskiej” miało na celu przybliżenie jakże odmiennej i egzotycznej dla nas kultury Japonii oraz ukazanie, że książka łączy, inspirowe i integruje narody.

BEATA MARCINKOWSKA

Fotografie Ryszard Turkiewicz

WYDARZENIA

**Biblioteka
Siedmiu Kontynentów
w DBP we Wrocławiu
już otwarta**

2 października br. w siedzibie Dolnośląskiej Biblioteki Publicznej we Wrocławiu uroczyste otwarto nową bibliotekę dla dzieci i młodzieży, zwaną Biblioteką Siedmiu Kontynentów. Jej działalność opiera się na księgozbiorze Działu Pracy z Dziećmi oraz

na sprawdzonych przez lata, znakomitych formach działalności środowiskowej, edukacyjnej, kulturotwórczej. Biblioteka jest zlokalizowana w wyremontowanych, nowoczesnie zaaranżowanych pomieszczeniach – z nowymi meblami, nowoczesnym sprzętem komputerowym i multimedialnym. Remont i wyposażenie biblioteki sfinansował koreański koncern I.G Display. W czasie uroczystości otwarcia nowej placówki bibliotecznej dla dzieci i młodzieży obecny był ambasador Korei w Polsce Si Hung Lee, przedstawiciele koncernu I.G Display, władze wojewódzkie i miejskie.

Zapraszamy do zwiedzenia Biblioteki Siedmiu Kontynentów na wrocławskim rynku.

Źródło: strona internetowa Dolnośląskiej Biblioteki Publicznej we Wrocławiu.

Tropami powstańczej przesyłki

W nieoczekiwanie zimowy i śnieżny wieczór 14 października 2009 r., w ramach cyklu „Środa na Koszykowej”, odbyła się uroczysta promocja nowego wydania książki Jerzego Kasprzaka *Tropami powstańczej przesyłki*, opublikowanego przez oficynę NeoMedia. Prawie jednocześnie wydało tę książkę Muzeum Harcerstwa. Oba wydawnictwa uczuły w ten sposób 65. rocznicę powstania warszawskiego. Spotkanie zorganizowało Muzeum Książki Dziecięcej Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy.

Książka Jerzego Kasprzaka (ps. Albatros) to niezwykły dokument. Przybliża historię najmłodszego pionu Szarych Szeregów – organizacji „Zawisza”, powstałej na przełomie 1942 i 1943 r. Autor, sam mając zawiszacką przeszłość, w pasjonujący sposób opisał zarówno codzienną harcerską działalność – ćwiczenia z pionierki, terenoznawstwa, rozpoznania zagrożenia, jak i udział najmłodszych, czasami nawet dwunastoletnich, harcerzy w powstaniu warszawskim. „Gdy wybiła godzina W, zawiszacy włączyli się do walki, pełniąc funkcje łączników, zwiadowców, kolporterów. Przede wszystkim jednak zasłynęli zorganizowaniem oraz obsługą Harcerskiej Poczty Polowej” – czytamy na okładce siódmego wydania książki.

Spotkanie na Koszykowej miało niecodzienny charakter. Wiele z opisanych przez autora akcji miało miejsce w bliskim sąsiedztwie biblioteki. W budynku przy Mokotowskiej mieściła się zawiszacka stacja, w pięknej, niedawno odrestaurowanej kamienicy przy Koszykowej 35 – harcerski punkt obserwacyjny (była to wówczas najwyższa kamienica w tym rejonie). Wśród zaproszonych gości były osoby związane z tym fragmentem Śródmieścia, jak prof. Joanna Papuzińska i prof. Henryk Jurkowski (były zawiszak, także opisany w książce Jerzego Kasprzaka), a także zasłużeni redaktorzy (m.in. Barbara Tylicka, wybitny krytyk literatury dla dzieci), do których trafiło w latach sześćdziesiątych pierwsze wydanie książki, drukowanej najpierw w odcinkach w „Świecie Młodych”, gdzie autor pracował jako dziennikarz. Do opublikowania wspomnień w gazecie młodzieżowej zachęcił Kasprzaka ówczesny naczelny „Świata Młodych” – Janusz Domagalik.

Wśród gości nie zabrakło osób związanych z harcerstwem oraz literaturą dla młodego czytelnika. Liczną grupę stanowili, jak zwykle, bibliotekarze.

Spotkanie było bardzo udane. Autor opowiadał zajmująco o Harcerskiej Poczcie Polowej, a także

o podjętej przez niego w latach 60. akcji odnajdowania adresatów. Niespodziewanym sentymentalnym akcentem wieczoru było zidentyfikowanie kolejnych osób, o których była mowa w odczytanym przez autora fragmencie listu...

Był to niewątpliwie niezapomniany wieczór, choć wiele osób nie dotarło z powodu uciążliwej śnieżyicy. Ci, którym udało się dojechać, byli bardzo zadowoleni, niektórzy – serdecznie wzruszeni.

EWA GRUDA

W NUMERZE:

WYWIADY: Szukać ścieżki do człowieka. Wywiad z Marią Ewą Letki (Małgorzata Kąkiel); **RECENZJE:** Opowiadki o Eli (Hanna Diduszko), Niedźwiadek i żołnierze (Dorota Grabowska), Kiedy człowiek tęskni... (Małgorzata Kąkiel); **PROMOCJA CZYTELNICZWA:** Nasza Mediateka na wszystkie dzieci czeka (Maria Fabisiwicz), Dziecięca książka japońska w MBP w Czeladzi (Beata Marcinkowska); **WYDARZENIA:** Biblioteka Siedmiu Kontynentów w Dolnośląskiej Bibliotece Publicznej we Wrocławiu już otwarta, Tropami powstańczej przesyłki (Ewa Gruda).

Komitet redakcyjny: dr hab. Grzegorz Leszczyński (przewodniczący), Lidia Błaszczuk, Hanna Diduszko, Maria Kulik, dr Grażyna Lewandowicz-Nosal, dr Michał Zajac.

Redakcja: Ewa Gruda, Jadwiga Chruścińska, dr Dorota Grabowska, Elżbieta Matusiak.

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Zrealizowano ze środków programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

4. Pasowanie na czytelnika uczniów klas pierwszych – pogadanka, wycieczka po bibliotece, pasowanie, wręczenie dzieciom pamiątkowych dyplomów i książeczek.

5. Tydzień Bibliotek (2008) – w programie m.in.:

- Popołudnie z bajką – „Dzieci czytają dzieciom” – młodzież z Koła Przyjaciół Biblioteki czytała bajki najmłodszym czytelnikom (do lat 6).

- Spotkanie autorskie z Ewą Stadtmüller, Lidią Miś, Elżbietą Wojnarowską – dzieci i młodzież SP Gminy Lubenia.

- Prelekcja dr Zofii Brzuchowskiej pt. „Dziecko i książka” – skierowana do dzieci, rodziców i nauczycieli, podsumowanie konkursów bibliotecznych i uroczyste wręczenie nagród laureatom konkursów, pokonkursowa prezentacja wierszy o książce przez uczestników konkursu.

- Lekcja biblioteczna dla ucz. kl. V ph. „Katalog kartkowy a elektroniczny”.

- Spotkanie integracyjne z dziećmi sprawnymi inaczej – zabawy, zajęcia.

- „Co wpływa na rozwój naszych dzieci” – prelekcja psychologa Małgorzaty Krasnopolskiej skierowana do rodziców i nauczycieli.

6. Dzień Dziecka z biblioteką – zajęcia plastyczne, konkursy, gry.

7. Akcja „Cała Polska czyta dzieciom” – czytaniem objęto dzieci od 2 do 10 lat oraz dzieci sprawne inaczej. Bajki czytali dzieciom zaproszeni goście – strażak, pielęgniarka, policjant, sołtys, listonosz, sprzedawca, dziennikarz, leśniczy, wójt gminy, sołtys, bankowiec, rodzice; uczniom klas IV bajki po angielsku czytali bibliotekarze.

8. „Biblioteka na wakacje proponuje Ci atrakcje” 2007 – tygodniowy program zajęć dla dzieci i młodzieży: zajęcia literacko-plastyczne, warsztaty bibul-karskie, pokaz makijażu dla młodzieży ph. „Uroda każdego dnia”, rozwiązywanie krzyżówek, gry planszowe, projekcja bajek z CD.

„Wakacje dookoła świata w siedmiomilowych butach” 2008 – tworzenie paszportów do odbycia podróży, czytanie fragmentów książek autora danego kraju, poznawanie podstawowych słów w danym języku, tańca, kuchni, zwyczajów. Zajęcia były powiązane z zabawą i warsztatami plastycznymi.

„Teatralki – czyli wakacyjne podróże po teatrze i literaturze” 2009 – zapoznanie dzieci ze światem teatru, przygotowanie scenariusza przedstawienia, lalek teatralnych, wizualnej reklamy, próby generalne i wystawienie spektaklu.

9. Jubileusz 50-lecia GBP w Lubeni (2007) – okolicznościowe życzenia, „Z kart kroniki...” – rys historyczny biblioteki, uhonorowanie bibliotekarzy i najwierniejszych czytelników, wręczenie nagrody wójta Stanisława Kopiec za twórczość literacką,

„Książki, które zabłądziły pod strzechy” – gawęda bibliofilska Czesława Drąga połączona z prezentacją prywatnej kolekcji wydań *Pana Tadeusza*, część artystyczna w wykonaniu młodzieży ze SP w Lubeni i studentów, bankiet czytelniczy z tradycyjnym tortem ufundowanym przez cukiernię „Bajka” w Lubeni.

10. „Andrzejkowa magia wróżb” – pogadanka, przysłowia, wróżby, zabawy.

11. „Mikołaj z wizytą w bibliotece” – św. Mikołaj czyta bajki i rozdaje słodycze.

12. Godziny z bajką – organizowane dla uczniów kl. od 0 do III. Głośne czytanie książek o różnej tematyce, różnych autorów mające na celu zachęcić dzieci do czytania. Czytaniu towarzyszą zajęcia plastyczne i reklama książek lub całych serii do przeczytania.

13. Konkursy czytelnicze, recytatorskie, poetyckie, plastyczne itp.

14. Turniej gminny „100 pytań z wiedzy...” organizowany co roku dla dzieci i młodzieży z innej dziedziny wiedzy – (2007 – Historii Polski, 2008 – O Zdrowiu).

15. Lekcje biblioteczne dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych m.in.: „Powiedz mi, co jesz, a powiem Ci kim jesteś”, „Samorząd lokalny”, „Wychowanie młodzieży w duchu patriotyzmu”, „Rola książki w wychowaniu dzieci i młodzieży”, „Literatura. Hiperteksty literackie”.

16. Spotkania autorskie zorganizowane dla dzieci, młodzieży i czytelników dorosłych: Krzysztofem Petkiem, Zbigniewem Domino, Ewą Nowak, Ewą Stadtmüller, Wiesławem Drabikiem, Elżbietą Wojnarowską, Lidią Miś, Martą Fox, Stanisławą Kopiec. W tym roku gościliśmy: Stanisława Orłowskiego – przewodnika po Bieszczadach, Kazimierza Szymeczko, Barbarę Gawryluk, Stanisławę Kopiec, Joannę Olech, Jerzego Fąfarę.

Na spotkania autorskie zostały opracowane foldery o życiu i twórczości autorów. Rozprowadzano też ich książki, na których uczestnicy spotkań mogli otrzymać autografy. Spotkaniom towarzyszyły dyskusje z autorami, inscenizacje przygotowane przez dzieci i młodzież oraz konkursy dotyczące ich twórczości.

17. Cykl spotkań dla społeczności lokalnej ph. ABC ZDROWIA (2008).

18. Powołanie w maju 2008 r. Dyskusyjnego Klubu Książki dla czytelników dorosłych i młodzieży, których spotkania odbywają się raz w miesiącu.

Następny przystanek – książka

Ulica Grójecka na warszawskiej Ochocie przestrzegana jest jako miejsce, które opanowały banki. I te instytucje przyciągają potencjalnych klientów ciekawymi ofertami. A chętnych do kuszenia jest sporo.

Od pewnego jednak czasu wprawne oko docieklivego poszukiwacza przestrzeni wolnej od bankomatów, wpłatomatów, punktów obsługi klienta, dostrzec może nowe, ciekawe miejsca nie związane bezpośrednio ze światem biznesu. Jak grzyby po deszczu na kulturalnej mapie Ochoty (do niedawna jeszcze dosyć ubogiej) zaczęły pojawiać się m.in. kawiarnie i restauracje.

W takim klimacie zmian, jednocześnie w obliczu nadciągającego kryzysu, władze dzielnicy Ochota odważyły się przekazać Bibliotece Publicznej nowoczesnie urządzony lokal, który stał się siedzibą dwóch filii bibliotecznych: Biblioteki dla Dzieci i Młodzieży Nr 41 oraz Wypożyczalni dla Dorosłych i Młodzieży Nr 93. Placówka ta zaczęła swoją działalność w połowie kwietnia tego roku.

Pomysł na utworzenie biblioteki multimedialnej zrodził się na Ochocie już pod koniec lat dziewięćdziesiątych XX w., jednak nieprzychylnie koleje losu sprawiły, że realizację projektu podjęto dopiero w 2007 r.

Lokal, w którym biblioteka miała się znajdować, położony jest niedaleko zabytkowej pętli tramwajowej, pamiętającej jeszcze czasy międzywojenne.

Firma zajmująca się projektowaniem wnętrz bibliotecznych przedstawiła władzom dzielnicy pomysł projektu nawiązujący do historycznego miejsca Ochoty. Sama nazwa biblioteki – Przystanek Książka – sugeruje, że wystrój wnętrza oraz kształt lokalu (długoje, dosyć wąskie pomieszczenie) przywodzić będzie na myśl Warszawę sprzed lat. Niestety, projektantom zabrakło nieco konsekwencji. Miejsce, które w ich zamierzeniach miało być imitacją przystanku tramwajowego, stało się kopią dziewiętnastowiecznej stacji kolejowej. Owa niekonsekwencja widoczna jest nie tylko w swobodnym stosowaniu nazewnictwa, ale również w pomieszaniu elementów dekoracji, kojarzących się z infrastrukturą tramwajową i kolejową.

Jeżeli wspominałyśmy o nazewnictwie, to wielki czarny napis na elewacji budynku „Przystanek Książka” stylistyką przypomina napisy na stacjach kolejowych, natomiast pomarańczowy okrąg z dużą czarną literą „K” na żółtym tle, nawiązuje do dawnych warszawskich przystanków komunikacji miejskiej i stał się znakiem rozpoznawczym tej placówki. Tabliczki przytwierdzone w różnych miejscach wewnątrz biblioteki, sugerują, że jest to dworzec kolejowy: Tor 1, Tor 2, Stacja Muzyczna, Stacja Filmowa, Stacja Komputerowa, Obsługa Stacji itp. dają jednoznaczne skojarzenia.

Niedociągnięcia, które w pierwszej chwili rażą, łatwo puścić w niepamięć, jeśli poznamy dokładnie bibliotekę i odnajdziemy klimat tego miejsca.

Wczujmy się więc w atmosferę dziewiętnastowiecznej Europy i wyruszmy w magiczną podróż w czasie i przestrzeni. Naszą wyprawę w światy literackie, filmowe czy muzyczne, zaczniemy od zapoznania się z przystankiem tramwajowym, bądź – jak większość użytkowników woli – stacją kolejową. Zaczynamy od głównego traktu biblioteki, wyznaczonego oryginalną kostką brukową, wiodącego od samego wejścia przez całą długość biblioteki aż po jej „beletrystyczny” kraniec. Po

lewej stronie, na wygodnych, drewnianych ławkach, pod pięknymi, stylowymi w swej formie, lampami, przywodzącymi na myśl dziewiętnastowieczne latarnie z baśni Andersena, przy stolikach poruszających się po tramwajowych torach, mamy okazję przysiąść na chwilę i przejrzeć aktualną prasę, delektując się smaczną kawą, bądź skorzystać z bezprzewodowego Internetu, jak pewien Francuz, który codziennie przesiaduje z laptopem. Może pracuje?

Nie ruszając się z owej poczekalni, można poznać nowości książkowe i audiowizualne oraz poczytać o nowinkach kulturalnych na terenie Ochoty (i Warszawy). Wszystkie te informacje zobaczymy na nowoczesnych wyświetlaczach, wiszących naprzeciwko ławek.

Idąc dalej, docieramy do dużego słupa, na którym widnieje tajemniczy napis euroK. Cóż kryje się pod tą nazwą? K jak Komputery z Katalogami online oraz linkami do ciekawych stron. Tuż obok regały z nowościami książkowymi. Dalej, na wygodnych pułkach można zanurzyć się w lekturze przerażającego horroru, wciągającej powieści SF lub zakochać się w bohaterze romansu.

Powrót z literackiej fikcji do realnego świata zapewnią nam radosne okrzyki najmłodszych użytkowników biblioteki, dobiegające z sali dla dzieci. Króluje tu wielki czarny stół w kształcie litery K, stojący w pomarańczowym okręgu na żółtym tle. Przy tym oryginalnym meblu można pograć w grę planszową, namalować kolorowy obrazek albo położyć głowę i wsłuchać się w ciepły głos mamy, kiedy szepcze do ucha bajkę. W tej sali częstymi gośćmi bywają również starsi koledzy przedszkolaków. Korzystając m.in. z gier komputerowych, zapominają o upływie czasu.

Zostawiając w tyle rozemocjonowanych młodych użytkowników biblioteki, mijamy obsługę stacji, czyli „główny punkt dowodzenia”, w którym odbywają się zwroty i wypożyczenia zbiorów i dochodzimy do świata literatury popularno-naukowej. To tutaj dorośli czytelnicy korzystają z internetowych zasobów wiedzy. Można tu również zaszyć się pomiędzy książkami i w skupieniu pograć się w nauce, przy składanych stolikach, schowanych między regałami.

Kiedy już zmęczeni natłokiem wrażeń mamy ochotę chwilę odetchnąć, możemy odwiedzić stację muzyczną, włożyć słuchawki na uszy i odprężyć się przy dźwiękach utworów np.: Mozarta, Gershwina, ale również wielu współczesnych wykonawców, włącznie z hip-hopem.

Wydawać się może, że muzyczny akcent kończy naszą stacyjno – przystankową podróż, lecz okazuje się, że możemy przedłużyć biblioteczną przygodę, wypożyczając ciekawy film, na wypadek, gdyby telewizja kolejny raz nas zawiodła, możemy go również obejrzeć na miejscu, jeżeli w domu nie dysponujemy odpowiednim sprzętem. Słuchawki zapewnią komfort obcowania z X muzą.

Czy „Przystanek Książka” jest ciekawym miejscem? Każdy musi odpowiedzieć sobie sam na to pytanie. Na pewno warto tu zajrzeć i wyrobić sobie własne zdanie. Muszę jednak ostrzec wszystkich, którzy do nas trafią. Można tu przyjść na chwilę, a zostać do końca życia. Bo klimat tworzą ludzie, nie miejsca.

JUSTYNA SAPAŁA

SPROSTOWANIE

Serdecznie przepraszamy panią Marię Szczukę-Kempę za błędne wydrukowanie nazwiska męża – autora artykułu *Druga młodość Sześćdziesięciolatka* zamieszczonego w nr 10 „PB” 2009.

Redakcja „PB”

Jak rodzice oceniają pracę biblioteki szkolnej?

W Gimnazjum w Pyrzycach przeprowadzono wśród 52 rodziców uczniów ankietę nt. roli biblioteki szkolnej i czytania przez młodzież książek. Dobór rodziców był przypadkowy. W ankiecie rodzice napisali, że dostrzegają rolę biblioteki szkolnej w kształtowaniu czytelnictwa i osobowości swoich dzieci, podkreślają znaczenie ułatwionego dostępu do potrzebnych książek, co jest szczególnie ważne w okresie wysokich kosztów utrzymania. W wypowiedziach rodziców pojawia się sugestia, aby księgozbiór biblioteki zawierał nowości wydawnicze, był systematycznie uzupełniany.

Uzasadnienia: zbiory biblioteki są bogatsze od domowych biblioteczek; czytanie poszerza horyzonty; dzięki czytaniu dziecko pogłębia wiedzę; w bibliotece uczy się korzystać z różnych źródeł; dzieci kształtują swoje poglądy; uczą się ortografii; dzięki czytaniu dziecko ma mniej problemów z płynnym czytaniem i uczeniem się; ma ułatwiony dostęp do książek, których nie ma w domach; poprawia pisownię, sposób wystawiania się; ma umożliwiony dostęp do obowiązkowych lektur; korzystanie z biblioteki powinno procentować w dalszej nauce; ponieważ dzieci mogą wypożyczać książki, które są im potrzebne; czytanie rozwija wyobraźnię i wycisza; książki są drogie i trudno w określonym czasie kupić potrzebną lekturę; a do biblioteki szkolnej dzieci mają blisko. Warunek – biblioteka powinna posiadać nowości wydawnicze.

Jakie zadania ma biblioteka szkolna wg rodziców?

a) p o d s t a w o w e:

- udostępnianie zbiorów i stwarzanie warunków do korzystania z książek popularnonaukowych z różnych dziedzin;
- zachęcanie dzieci do czytania, kształcenia się;
- udostępnianie ciekawych książek, lektur, wiadomości encyklopedycznych;
- ułatwianie dostępu do książek, bibliografii;

- gromadzenie książek potrzebnych w nauce, lektur;
- zapewnienie różnych książek – „dla każdego coś fajnego”;
- umożliwianie uczniom dostępu do szeroko pojętej literatury;
- powinna być miejscem ciekawym, zachęcającym do czytania;
- dostosowanie zbiorów biblioteki do programów nauczania;
- krzewienie czytelnictwa;
- stymulowanie uczniów do czytania książek;
- pomoc w poszukiwaniu odpowiednich książek;
- prowadzenie czytelnicy;
- b) i n n e:
- promowanie wydawnictw na temat współczesnego świata, tendencji rozwoju;
- biblioteka powinna być miejscem, gdzie dziecko może spokojnie usiąść, spędzić czas, pogłębiając wiedzę;
- umożliwianie korzystania z książek na miejscu w czytelni;
- uczenie posługiwania się encyklopediami, słownikami, leksykonami;
- stworzenie warunków do korzystania ze zbiorów biblioteki po lekcjach;
- umożliwianie skopiowania potrzebnego materiału;
- organizowanie konkursów związanych z książką;
- organizowanie spotkań z autorami, dyskusji;
- pomaganie w rozwoju zainteresowań, edukacji;
- organizowanie spotkań uczniów w zespołach;
- systematyczne zakupywanie wartościowych książek;
- zachęcanie do czytania książek;
- umożliwienie korzystania z Internetu.

W wielu wypowiedziach rodziców pada stwierdzenie, że biblioteka to nie tylko wypożyczalnia, powinna istnieć jeszcze czytelnia, która umożliwiałaby korzystanie z księgozbioru podręcznego na miejscu oraz sensownie wypełniała wolny czas między lekcjami.

Czy rozmawiacie Państwo z dziećmi o przeczytanych książkach?

Tak	Nie o każdej	Czasami	Nie
23	8	13	8

Z wyników zamieszczonych w tabeli wynika, że rodzice są zainteresowani książkami, po które sięgają ich dzieci.

Oto książki, które podobały się zarówno rodzicom, jak i ich dzieciom: *W pustyni i w puszczy* – 8; *Baśnie Andersena* – 5; *Brzechwa dzieciom* – 4; *Biblia* – 3; *Ania z Zielonego Wzgórza* – 2; *Krzyżacy* – 2; *Kubuś Puchatek* – 2; *Mały Książę* – 2; *Pan Tadeusz* – 2; *Światło moich oczu*; *Antek*.

Padły także odpowiedzi ogólne: książki Małgorzaty Musierowicz tak, wiele – 10; nie ma porównania; mamy różne zainteresowania; nie wiem – 4; nie – 3.

Na pytanie, czy bylibyście Państwo zadowoleni, gdyby dziecko więcej czytało – prawie wszyscy rodzice zgodnie stwierdzili – tak, dodając: bardzo, oczywiście, a kto by nie był. Jeden rodzic napisał, że dziecko czyta dostatecznie dużo.

Czytanie książek zdaniem rodziców ułatwia naukę, eliminuje błędy językowe i ortograficzne.

Dodają: mózg tak jak mięśnie musi pracować; dzięki czytaniu – wzrasta liczba skojarzeń, zwiększa się zasób słów, którymi się posługujemy, utrwala pisownia wyrazów, kształtuje się wyobrażenie o świecie; czytanie jest bardzo przydatne, łączy przyjemne z pożytecznym, edukuje, rozwija wyobraźnię, uczy poprawnego wysławiania; dzięki czytaniu mózg rozwija się aż do późnej starości.

A tak zdaniem rodziców można zachęcać dzieci do czytania: wskazywać przykłady osób, które zdobyły wykształcenie, są sławne, wykonują satysfakcjonującą pracę; wycofać z bibliotecznych półek wszystkie bzdurne komiksy, zaopatrzyć zbiory biblioteki w nowe książki na poziomie gimnazjum; sugerować czytanie książek nawiązujących do zainteresowań oraz takich, które nie są zbyt trudne; czytać lub opowiadać fragmenty książek, gdy dzieci mają wolny czas lub na lekcjach języka polskiego, historii...; gromadzić książki z opracowaniami, streszczeniami; organizować współzawodnictwo; wyróżniać najbardziej aktywnych czytelników; organizować konkursy, zabawę z książką; dużo rozmawiać, tłumaczyć, że czytanie pogłębia wiedzę; ograniczyć dzieciom zabawę z komputerem, oglądanie telewizji – a ten czas wykorzystać na czytanie; zakupić nowości; organizować prelekcje, spotkania z ludźmi kultury, nauki.

Zdaniem niektórych rodziców zachęcać do czytania należy od małego dziecka; zadbać o ciekawe książki w domowych bibliotekach. Pięciu respondentów twierdzi, że nie ma tego typu problemu, ponieważ w ich rodzinach wszyscy lubią czytać lub same dzieci zawsze chętnie czytają. Sześciu rodziców uważa, że nie da się zmobilizować, że to bardzo trudna sprawa, gdyż wszechobecna telewizja stała się formą życia zaprzatającą uwagę i powodującą niechęć do czytania.

Czy dzieci powinny otrzymywać oceny za przeczytane książki?

Tak	Nie	Nie wiem	Brak odpowiedzi
14	18	8	12

Oto uzasadnienia rodziców przeciwnych wystawianiu ocen za przeczytane książki: nie, ponieważ to i tak nie zmobilizuje; książka powinna być nieodzownym towarzyszem; uczniowie powinni dostawać np. nagrody na koniec roku szkolnego, oceny otrzymują za wiedzę; czytanie książek ma być przyjemnością i przynosić odpowiednie skutki, a nie obowiązkiem, za który uczeń otrzyma ocenę; dzieci mogą czytać dużo książek pochodzących z innych źródeł niż biblioteka szkolna; nie, chociaż ocena jest motywacją, która dotyczyć może lektur; nie, ponieważ w pewien sposób zmusza to dzieci do kłamstwa i zniechęca do czytania; bez przesady – skąd ten pomysł?

Zwolennicy wystawiania ocen pisali: gdyby były oceny, to książki byłyby czytane bardziej uważnie, a nie tylko wypożyczane; to większa zachęta do otrzymania i poprawienia oceny; to mobilizacja do czytania; tak, ponieważ poświęcili jej swój czas; jest to jeden ze sposobów nagradzania, jak i sprawdzenia aktywności czytelniczej.

Dla niektórych rodziców oceny za przeczytane książki to kwestia sporna. Oto co pisali: jeśli są to książki, które znajdują się w programie nauczania – to tak; oceny mogłyby być wystawiane tylko w przypadku sprawdzenia, czy dziecko przeczytało daną książkę; dzieci nie mobilizują się do nauki nawet kosztem złych ocen, czasem zniechęcają nauczyciele, bo są niesprawiedliwi.

W jaki sposób można pozyskać wg rodziców pieniądze na zakup nowości?

- poprzez zbiórki makulatury;
- raz w miesiącu każde dziecko mogłoby przynieść złotówkę;
- z gminy – ponosi przecież odpowiedzialność za fundusz i wyposażenie szkoły;
- organizowanie zbiórek pieniędzy na festynach;
- z ministerstwa;
- ze specjalnych składek na bibliotekę;
- pozyskiwanie sponsorów;
- organizowanie loterii;
- ogłoszenie dobrowolnych zbiórek wśród rodziców;
- sprzedawanie wykonanych przez dzieci prac;
- przyjmowanie darów;
- pozostawienie w bibliotece książek najczęściej wypożyczanych, sprzedaż pozostałych za symboliczną złotówkę;

- poprzez okresowe składki uczniów;
- ustalić kwotę z opłat na radę rodziców z przeznaczeniem na zakup książek, dokonywać zakupów po promocyjnych cenach;
- poprzez własną inicjatywę młodzieży;
- powinno to być podstawowym zadaniem szkoły.

Pytanie: Czy komputer zastąpi książkę? – wywołało wiele emocji wśród ankietowanych rodziców. Potwierdzają to wypowiedzi: to wróg numer 1 książki; nigdy, ponieważ czytanie powinno być relaksem; wiele dzieci zafascynował komputer, jednak zawsze znajdują się takie, które wybiorą książkę; mam nadzieję, że nie!; absolutnie – nie!; książka jest bardziej dostępna dla ogółu społeczeństwa niż komputer; Nie!!! Nigdy!!!; w żadnym wypadku i definitywnie – nie; mimo że jest bardziej zajmujący, na pewno – nie; komputer ułatwia dostęp do wielu ważnych, informacji oraz służy jako tzw. zabawka, jest pomocny w nauce, ale nigdy nie zastąpi dobrej książki; tradycyjna forma książki jest nie zastąpiona; rzeczywiście ułatwia pracę, przyspiesza ją, upraszcza, oczywiście wymaga myślenia, ale książki nie zastąpi żaden najlepszy program komputerowy.

Jak powinna być wyposażona biblioteka zdaniem rodziców?

- duży wybór książek: lektury, książki popularnonaukowe, słowniki, encyklopedie, powieści dla młodzieży;
- zbiory powinny być aktualizowane, szczególnie z dziedzin szybko rozwijających się;
- powinna być większa liczba egzemplarzy lektur obowiązkowych;
- skomputeryzowana ewidencja;
- powinna być przede wszystkim bogata;
- biblioteka powinna znajdować się w większym pomieszczeniu;

- powinna być duża przestrzeń, miejsce do czytania, czytelnia, czasopisma;
- bardziej kolorowa;
- z klimatyzacją;
- powinna posiadać system informatyczny, wideo.

Niektórzy rodzice zwrócili uwagę, że w bibliotece powinno pracować więcej bibliotekarek, by dziecko miało zapewnioną stałą pomoc pedagoga.

WNIOSKI

1. Rodzice dostrzegają potrzebę istnienia biblioteki w szkole.
2. Zdaniem rodziców zbiory należy aktualizować, uzupełniać o nowości, które by zainteresowały młodzież.
3. Podstawowe zadanie biblioteki to wg rodziców udostępnianie zbiorów i stwarzanie warunków do korzystania z książek popularnonaukowych na miejscu.
4. Z wypowiedzi rodziców wyłania się potrzeba istnienia biblioteki w większym pomieszczeniu lub zorganizowania czytelnia, by dziecko mogło sensownie spędzić czas między zajęciami.
5. Z wypowiedzi rodziców wynika, że czytanie to ważna umiejętność, która powinna być rozwijana, podtrzymywana.
6. Większość ankietowanych rodziców uważa, że dzieci nie powinny otrzymywać ocen za przeczytane książki, bo „czytanie powinno być przyjemnością”.
7. Rodzice są zdania, że komputer nigdy nie zastąpi książki w tradycyjnej formie.

MAŁGORZATA MAJAK
Gimnazjum w Pyrzycach

Pozyskane z Kanału Wrocław

Oferta dla zdolnych, szlachetnych i pracowitych

Z arcyatrakcyjną ofertą pracy wystąpiła w EBIB-ie Koalicja Otwartej Edukacji. Nie dość, że webmaster powinien posiadać „lekkie pióro” (domyślamy się, że chodzi o pisemną swobodę wypowiedzianą się) to jeszcze musi mieć „giętki język”. Chodzi chyba o elegancki sposób „pyskowania” na różnych gremiach. Kuriozalne jest żądanie: „ponadprzeciętne zdolności w samodzielnym wyszukiwaniu źródeł informacji i ich krytycznej oceny”. Inne parametry przyszłego wemastera też są dosyć wygórowane. Rozumiemy, że ton oferty jest nieco żartobliwy, może on jednak przestraszyć kandydatów.

Czy nie bezpieczniej byłoby napisać:
Od kandydatów oczekujemy:

■ poprawnego wyrażania myśli w języku polskim, bez rusycyzmów i wulgaryzmów,

■ znajomości języka angielskiego na poziomie rozumienia tekstów i poleceń komputerowych, mile widziana znajomość języka rosyjskiego, niemieckiego lub francuskiego, języka chińskiego niekoniecznie,

■ umiejętności poruszania się po ogólnie dostępnych zasobach edukacyjnych w Internecie,

■ podstaw wiedzy z zakresu prawa autorskiego,

■ obsługi komputera w możliwie szerokim zakresie.

Uwaga: Do zadań przyjmującego niniejszą pracę należy kilkugodzinna gotowość obsługi telefonów i opracowywanie najróżniejszych tekstów związanych z działalnością Koalicji Otwartej Edukacji.

Webmaster może podejmować inną, dobrze płatną pracę o ile nie koliduje ona z obowiązkami w KOE. Niestety ze względu na kryzys możemy realizować zapłatę wyłącznie na umowę zlecenie wg stawek, które nie mogą być oprotestowane przez Związek Zawodowy Bibliotekarzy Polskich, ani tym bardziej Solidarność 80.

Gdyby jednak znalazła się do pracy osoba wg kryteriów opublikowanych w EBIB-ie byłby to chyba ktoś łączący cechy Jana Wolosza, Jadwigi Chruścińskiej, Aleksandra Radwańskiego, Stefana Kubowa, prof. Jacka Wojciechowskiego i przewodniczącej Elżbiety Stefańczyk oraz Henryka Hollendra.

Robaki myślą pozytywnie.

Robaki myślą, że idealny webmaster szybko się ujawni.

RyT

Z WARSZTATU METODYKA

Jak zwiększyć budżet biblioteki?

„Kapitał Ludzki” w bibliotekach publicznych

Polska w 2004 r. stała się pełnoprawnym członkiem Unii Europejskiej. Od tamtego czasu mamy możliwość korzystania z wielu programów, które mają sprawić, że doścignemy inne kraje pod względem jakości życia. Nasz kraj, przygotowując się do wdrażania funduszy strukturalnych Unii Europejskiej na lata 2007-2013 przygotował Narodową Strategię Spójności (NSS), dzięki której możemy realizować projekty w ramach:

● Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

● Europejskiego Funduszu Społecznego.

● Funduszu Spójności.

W ramach NSS utworzono w Polsce pięć dużych ogólnopolskich Programów Operacyjnych (Infrastruktura i Środowisko, Innowacyjna Gospo-

darka, Kapitał Ludzki, Rozwój Polski Wschodniej, Pomoc Techniczna). Stworzono również Regionalny Program Operacyjny dla każdego województwa.

Działania mające na celu rozwój wiedzy i umiejętności – czyli takie, które najbardziej interesują bibliotekarzy – zostały ujęte w Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki (PO KL) i są w całości finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego. PO Kapitał Ludzki składa się z 10 priorytetów realizowanych jednocześnie na poziomie centralnym i regionalnym. Pierwsze 5 priorytetów realizowanych jest centralnie, priorytety 6-9 regionalnie. Ponadto realizowany jest priorytet X Pomoc Techniczna, którego celem jest zapewnienie skutecznego wdrażania, zarządzania i promocji Europejskiego Funduszu Społecznego.

Biblioteki publiczne zorganizowane w formie samorządowych instytucji kultury mogą pozyskiwać środki w ramach PO KL. Wielokrotnie pisano już o tym, że biblioteki XXI w. powinny oferować swym użytkownikom nowe usługi, m.in. szkolenia. Właśnie takie działania można realizować w ramach PO KL. Bibliotekarze szczególnie powinny zainteresować działania 6,3, 7,3 oraz 9,5:

● **„Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich”** to nazwa działania 6,3 w ramach priorytetu VI PO KL „Rynek pracy otwarty dla wszystkich”. W ramach tego działania biblioteki mogą realizować projekty szkoleniowe, doradcze, informacyjne i promocyjne przyczyniające się do aktywizacji zawodowej mieszkańców, np. „aktywizacja zawodowa niepełnosprawnych”.

● **Działanie 7,3 „Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji”** to część priorytetu VII „Promocja integracji społecznej” PO KL. Również w tym priorytecie bibliotekarze mogą składać wnioski na działania szkoleniowe, informacyjne i promocyjne przyczyniające się do integracji społecznej mieszkańców, np. „integracja międzypokoleniowa przy komputerze”.

● **„Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich”** to nazwa działania 9,5 – części priorytetu IX „Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach”. W ramach tego działania bibliotekarze mogą wykazać się największą inwencją w pisaniu wniosków. Finansowane są w tym działaniu inicjatywy lokalne obejmujące tworzenie i wspieranie inicjatyw ukierunkowanych na pobudzanie świadomości środowisk lokalnych. Dofinansowanie uzyskują również projekty przyczyniające się do podnoszenia poziomu wykształcenia i kwalifikacji mieszkańców obszarów wiejskich oraz rozwoju usług edukacyjnych na tych obszarach, np. „angielski w turystyce”.

W każdym z tych działań biblioteki mogą otrzymać dotację na realizację swych projektów w wysokości do 50 tys. zł. Biorąc pod uwagę skalę budżetów, szczególnie gminnych bibliotek publicznych taka dotacja to często jedna trzecia rocznego budżetu jednostki, tym bardziej, że nie wymaga wkładu własnego. Środki finansowe, które biblioteki mogą otrzymać w ramach tych działań przeznaczone są na tzw. miękkie działania, czyli takie, które w skuteczny sposób podwyższą zasób wiedzy i umiejętności społeczności lokalnych. Maksymalnie 10% każdej dotacji można również przeznaczyć na zakupy środków trwałych w ramach tzw. *cross – finansingu*¹.

¹ Mechanizm *cross-financing*, wprowadzony na potrzeby realizacji programów na okres 2007-2013, jest odpowiedzią na ogólną rezygnację z zasady finansowania programów operacyjnych z więcej niż jednego funduszu. Zakłada on dopuszczenie finansowania poszczególnych projektów, ich części lub grup projektów, objętych wsparciem danego funduszu, przy pomocy środków innego funduszu.

W latach 2008 i 2009 (nie badano 2007 r.) ogłoszono i rozstrzygnięto w poszczególnych województwach wiele konkursów w ramach opisywanych działań. Po przeanalizowaniu list rankingowych okazało się, że biblioteki stanowią tylko marginalny odsetek beneficjentów środków z Europejskiego Funduszu Społecznego. Doliczyliśmy się jedynie 12 wniosków bibliotek publicznych (10 bibliotek gminnych, 2 miejskie) na 2306 projektów dofinansowanych w ramach tych trzech działań. To zdecydowanie za mało.

Udział bibliotek publicznych w podziale środków z PO KL

Województwo/program	6,3	7,3	9,5
Dolnośląskie	0/36	1/35	0/27
Kujawsko-Pomorskie	0/24	0/2	0/97
Lubuskie	0/12	0/18	0/20
Lubelskie	0/25	0/20	0/34
Łódzkie	0/49	1/48	2/68
Mazowieckie	0/49	0/94	2/303
Małopolskie	0/21	1/52	1/58
Opolskie	Bd	Bd	0/53
Podlaskie	0/8	0/29	1/38
Podkarpackie	0/23	0/15	0/24
Pomorskie	0/21	0/23	0/100
Śląskie	0/131	2/80	0/172
Świętokrzyskie	0/13	0/11	0/55
Warmińsko-Mazurskie	0/18	0/40	0/72
Wielkopolskie	0/43	0/81	1/69
Zachodniopomorskie	0/15	0/43	0/37
RAZEM	0/488	5/591	7/1227

Brano pod uwagę tylko biblioteki będące głównym beneficjentem środków.

Należy się zastanowić dlaczego tak się dzieje, że biblioteki publiczne nie korzystają z tych środków. Powodów może być kilka, jednak najważniejszym jest brak umiejętności pisania wniosków. Nie może to być jednak powodem, ani usprawiedliwieniem przed ich składaniem. W każdym urzędzie w gminie zarówno wiejskiej, wiejsko-miejskiej, jak i miejskiej są osoby odpowiedzialne za zdobywanie środków pozabudżetowych. Posiadają one umiejętności i wiedzę, którą mogą podzielić się z bibliotekarzami. Jeśli jednak z różnych przyczyn nie można skorzystać z takiej pomocy należy się skontaktować z organizacjami realizującymi jakikolwiek wniosek w ramach PO KL (rzadko zdarza się, by była gmina, w której nie realizuje się, bądź realizowało projekt w ramach PO KL). Oprócz szukania pomocy u innych można spróbować „za-inwestować w siebie”. Organizowane są szkolenia, konferencje, na których przedstawiana jest wiedza na temat pisania i rozliczania wniosków potencjalnym beneficjentom programu. Bezpłatne szkolenia

organizowane są w każdym województwie przez Regionalne Ośrodki EFS. Podobne szkolenia powinny organizować Wojewódzkie i Powiatowe Biblioteki Publiczne (jeśli jeszcze nie organizują) ponieważ z tych środków można będzie korzystać

jeszcze przez kilka najbliższych lat. Zainteresujemy się tym programem – naprawdę warto.

ANDRZEJ PAŹDZIERZ
dyrektor GBP w Piekoszewie

Nauczyciele bibliotekarze w sieci¹

Współcześnie coraz więcej bibliotek szkolnych dysponuje podłączeniem do Internetu zarówno w dużych miastach, jak i w środowiskach małomiasteczkowych oraz wiejskich. W związku z tym nauczyciele bibliotekarze mają ułatwiony dostęp do pomocy metodycznej, jaką służą specjalistyczne serwisy internetowe. Chciałbym zachęcić czytelników „Poradnika Bibliotekarza” do korzystania z dwóch serwisów: **Bibliotekarz Szkolny** (www.vulcan.edu.pl/bibliotekarz/) oraz **Biblioteka Szkolna** (pbw.lodz.pl/biblioteka_szkolna.htm).

Witryna Bibliotekarz szkolny jest prowadzona przez firmę Vulcan. Za adresatów ma bibliotekarzy pracujących w bibliotekach szkolnych. Idealem redaktorów jest służenie internautom pomocą w tworzeniu „wzorcowej biblioteki szkolnej”.

Po wejściu na stronę główną zwraca uwagę wiele zakładek. Pod jedną, opatrzoną hasłem Witryny, jest dostępny serwis Vulcan zarządzanie oświatą, a w jego ramach serwis prawny Prawo Optimum przydatny dyrektorom szkół i nauczycielom. Serwis jest dostępny także przez stronę główną Bibliotekarz Szkolny, wśród serwisów tematycznych, takich jak Oświata w liczbach i System sprawozdawczości oświatowej, czyli zakładka, pod którą można się zapoznać z ważnymi pojęciami i pobrać formularz sprawozdawczy do zainstalowania w komputerze. Pod linkiem Prawo nauczyciel bibliotekarz znajdzie teksty aktów prawnych nomujące funkcjonowanie systemu oświaty i działalność bibliotek w Polsce. Jeden z serwisów tematycznych to Rodzicielska WWW – witryna dla rodziców, stanowiąca element programu Rodzice w szkole. Nauczyciele bibliotekarze mogą organizować współpracę rodziców z biblioteką szkolną, np. w kwestiach finansowych, gromadzenia, selekcji i promocji zbiorów, rozwijania potrzeb czytelniczych u uczniów. Pożyteczna dla nauczycieli bibliotekarzy i innych osób należących do kadry pedagogicznej szkoły jest zakładka Czasopisma zawierająca skróty do stron periodyków „Edukacja i Dialog”, „Nowe w Szkole”, „Przegląd Oświatowy”, „Uczyć Lepiej”.

Duże znaczenie praktyczne cechuje zakładkę Poradnik, bogatą w informacje metodyczne na temat organizacji biblioteki, gromadzenia i ewidencji zbiorów, katalogowania, udostępniania i skonstrum. Lekturę Poradnika zalecam szczególnie osobom początkującym w zawodzie bibliotekarza szkolnego lub wykonującym go „z przypadku”. Ostatnia sytuacja występuje głównie wśród nauczycieli bibliotekarzy z małych szkół wiejskich, dla których praca w bibliotece jest uzupełnieniem etatu.

Istotne zadanie bibliotek szkół średnich stanowi poradnictwo w zakresie wyboru kierunku studiów. W realizacji powyższego zadania pomoże po części serwis Szkoły wyższe, dostępny pod linkiem Edukacja. Wprowadzono do niego informacje tylko o uczelniach działających w niektórych miastach, i to nie wszystkich z danej miejscowości, np. w przypadku Lublina wymieniono jedynie UMCS. Pominęto takie ośrodki posiadające państwowe uczelnie, jak Łódź czy Rzeszów. Wiadomości o studiach dziennych, zaocznych i podyplomowych przydadzą się uczniom i częściowo nauczycielom pod warunkiem, że będą uzupełniane i aktualizowane.

Warto zapoznać się z zakładką ze strony głównej nazwaną Literatura, zawierającą spis bibliograficzny literatury fachowej, m.in. publikacji zwartych oraz artykułów z książek i czasopism, podzielony na grupy tematyczne, odnoszące się do poszczególnych dziedzin pracy bibliotekarskiej, np. gromadzenia i konserwacji księgozbioru, opracowania, udostępniania. Dużym błędem jest brak w spisach najnowszych pozycji wydanych w okresie ostatnich kilku lat. Zalecam też lekturę informacji spod linku Czasopisma, w ramach której podano wykaz polskich periodyków dla bibliotekarzy. Reklamowane są m.in. „Biblioteka w Szkole” wydawana przez Agencję Sukurs w Warszawie oraz czasopisma SBP: „Poradnik Bibliotekarza” i „Bibliotekarz”. Jako niedociągnięcie należy ocenić brak skrótów do stron internetowych czasopism, Zachęte do lektury literatury i prasy fachowej zawiera też zakładka Warto przeczytać, zawierająca opisy bibliograficzne konkretnych książek wraz z informacjami o omówieniach i recenzjach, a także spis wybranych artykułów z czasopism dla bibliotekarzy. Wiele publikacji pochodzi z „Poradnika Bibliotekarza” i elektronicznego „Biuletynu

¹ Inspirację do wyboru tytułu artykułu stanowił tytuł publikacji: P. Blecharz: *Bibliotekarz w sieci – czyli co pracownik książki powinien wiedzieć o Internecie*. „Poradnik Bibliotekarza” 2007 nr 2 s. 31-33.

EBIB". Nieporozumienie to spis Książek dla dzieci, mający niewielką wartość ponieważ jest nieaktualizowany. Wszyscy bibliotekarze wiedzą, że rynek książek dla dzieci rozwija się bardzo szybko, a do spisu stale powinny trafiać informacje o nowych publikacjach. Pod link Warto przeczytać można wejść także bezpośrednio przez stronę główną.

Słabo rozwinięta jest zakładka Internet, zawierająca skrót do stron bibliotek, np. Narodowej i Jagiellońskiej. Zdecydowanie za mało jest linków do stron bibliotek szkolnych. Redakcja serwisu Bibliotekarz Szkolny powinna zachęcać nauczycieli bibliotekarzy do ich zakładania i umieszczania na serwisowej WWW. Należałoby założyć w tym celu osobną zakładkę. Nie brak też skrótów do stron innych serwisów bibliotekarskich, np. EBIB-u (www.ebib.info/), na którym jest dostępny link do Elektronicznej Biblioteki Pedagogicznej SBP. Inne skrótów odsyłają do stron organizacji bibliotekarskich: SBP i Związku Bibliotek. Jeszcze inny serwis bibliotekarski, który można poznać wędrując po www.vulcan.edu.pl/bibliotekarz/ to Wirtualna historia książki i bibliotek (www.wsp.krakow.pl), strona prowadzona w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Niewiele jest skrótów do stron bibliotek wirtualnych.

W serwisie umieszczono za mało linków do stron księgarni internetowych (tylko empik.com oraz merlin.com.pl). Uczniów i nauczycieli trzeba zachęcić do korzystania z encyklopedii internetowych, dostępnych m.in. w serwisie Bibliotekarz Szkolny pod linkiem Internet. Młodzież należy jednocześnie przekonywać do korzystania z tradycyjnych, papierowych źródeł informacji, aby nabrała przeświadczenia, że Internet nigdy ich całkiem nie zastąpi.

Pomocą w poruszaniu się po „przestrzeni informacyjnej” serwisu służy wyszukiwarka umieszczona na stronie głównej. Można w niej wpisać np. imię i nazwisko autora, aby dotrzeć tą drogą „na skrót” do opisów bibliograficznych publikacji danej osoby. W wyszukiwarce jest też opcja wyszukiwania zaawansowanego.

Słabość strony Bibliotekarz Szkolny to szata graficzna, której ton nadaje ponura kolorystyka, bardziej stosowna dla WWW urzędów państwowych niż serwisów mających pomagać w pracy zawodowej na rzecz dzieci i młodzieży. Inny błąd to brak zakładki z aktualnościami, która mogłaby nosić tytuł Co nowego w serwisie. Strona vulcan.edu.pl/bibliotekarz/ ma jak widać wiele niedociągnięć.

Znacznie bardziej pomysłowo jest prowadzony serwis Biblioteka Szkolna (pbw.lodz.pl/biblioteka_szkolna.htm) dostępny na stronie Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi, stanowiący duże osiągnięcie pracowników łódzkiej księżnicy. Ma róż-

nicowaną pastelową kolorystykę kojarzącą się z właściwie urządzonym wnętrzem biblioteki szkolnej. Błąd to zbyt małe wyeksponowanie linku do serwisu na stronie PBW. Możemy go znaleźć między innymi licznymi zakładkami o tytułach napisanych drobną czcionką. Pracownicy PBW prowadząc serwis realizują zadanie bibliotek pedagogicznych, jakim jest pomoc metodyczna dla bibliotek szkolnych. Dzięki globalnemu charakterowi Internetu ze strony mogą korzystać wszyscy polscy nauczyciele bibliotekarze. Jej odwiedzanie trzeba zalecać studentom bibliotekoznawstwa, pedagogiki i filologii polskiej.

Redaktorzy promują nowości z literatury pięknej dla dzieci poprzez to, że umieścili na stronie skrót do WWW łódzkiego wydawnictwa Literatura publikującego m.in. książki Grzegorza Kasdepke. Pozytcie z oferty oficyny były recenzowane na łamach „Świata Książki Dziecięcej”. Inna zakładka zawiera ofertę lekcji bibliotecznych, z jaką biblioteka pedagogiczna w Łodzi występuje do szkół. Tematy lekcji to np. Zajęcia z edukacji czytelniczej i medialnej, Łódź – poszukujemy informacji o naszym mieście (korzystanie z tradycyjnych i elektronicznych źródeł informacji), Z Internetem przez świat bibliotek (wirtualna wycieczka po bibliotekach). Interesujący pomysł to umieszczenie pod specjalnym linkiem Top listy książek z zakresu pedagogiki wg znanych pedagogów. Zabrakło krótkich informacji o uczonych, będących autorami poszczególnych „toplist”. Na uwagę zasługuje Galeria portretów bibliotekarzy, będąca prezentacją wybitnych postaci, zajmujących się bibliotekarstwem. Umieszczono w niej wraz z portretami krótkie informacje biograficzne na temat ludzi żyjących w różnych epokach, od Starożytności po współczesność. W galerii znalazły się nazwiska takich osób, jak Joachim Lelewel, Adam Mickiewicz, Stefan Żeromski, Maria Kownacka. Niepoważne było dodanie do listy sylwetek wybranych aktualnych dyrektorów części łódzkich bibliotek, chyba, że miał to być rodzaj żartu. Redaktorzy serii zwracają się do internautów, aby przysyłali propozycje do uwzględnienia w galerii, pod adres zbioryspecjalne@pbw.lodz.pl. Wizyty w galerii mogą oddziaływać na internautów służąc przelamaniu negatywnego autostereotypu bibliotekarza. Znaczenie środowiskowe ma też skrót do strony pulowerek.pl. inny portal dla bibliotekarzy (pulowerek.pl/).

W serwisie jest też informacja o materiałach audiowizualnych dostępnych w zbiorach łódzkiej PBW, dotyczących np. nowej matury, edukacji czytelniczej i medialnej, regionalnej, ekologicznej, europejskiej, prozdrowotnej, filozoficznej, czy wiedzy o kulturze. Biblioteka gromadzi również scenariusze i programy zajęć. Na stronie serwisu umieszczono apel do czytelników o przekazywanie do zbiorów specjalnych materiałów swojego

autorstwa, mogących być pomocą dla innych pedagogów. Jest też oferta pomocy metodycznej dla bibliotek szkolnych ze strony Wydziału Gromadzenia i Selekcji Zbiorów PBW. Pomoc można uzyskać także po skorzystaniu z opcji Napisz maila do instruktora metodycznego PBW, dostępnej na stronie głównej.

Nauczycieli bibliotekarzy zainteresuje skrót do strony konkursyliterackie.pl, zawierającej wiadomości o konkursach literackich, w dużej mierze regionalnych, jakie pracownicy bibliotek szkolnych powinni popularyzować wśród polonistów i uczniów.

Ważną rolę w serwisie pełni dział Warto przeczytać, w którym są umieszczane omówienia wybranych artykułów z najnowszych numerów czasopism papierowych dla bibliotekarzy, np. „Poradnika Bibliotekarza”, a także skróty do artykułów z fachowych publikatorów elektronicznych, szczególnie „Biuletynu EBIB”. Starsze omówienia z działu Warto przeczytać są dostępne w Archiwum.

Możliwości komunikacji interaktywnej daje skrót do forum dyskusyjnego na polskim portalu edukacyjnym Inter@klasa, na którym dyskutowano nad wątkiem Biblioteka szkolna. W łódzkim serwisie są też linki do innych portali edukacyjnych i bibliotekarskich, np. strony EBIB, Wirtualnej historii książki i bibliotek, do serwisu dla nauczycieli bibliotekarzy prowadzonego przez Ośrodek Edukacji Informatycznej i Zastosowań Komputerów w Warszawie (biblioteka.oeiizk.waw.pl/). Wartość praktyczną ma też skrót do kursu internetowego dla bibliotekarzy bibweb (www.bibweb.pl/). Warto zaglądać także na stronę czasopisma „Biblioteka w Szkole”. Na stronę główną serwisu mógłby trafić skrót do WWW periodyku dla bibliotek publicz-

nych, szkolnych i pedagogicznych, jakim jest „Poradnik Bibliotekarza”.

Poszukując w serwisie informacji można skorzystać z wyszukiwarki umieszczonej u góry strony pod hasłem Szukaj na stronie.

Na WWW Biblioteka Szkolna przydałyby się też artykuły metodyczne pisane przez nauczycieli bibliotekarzy z Łodzi i województwa łódzkiego, a także instruktorów PBW oraz relacje i fotoreportaże z imprez organizowanych w bibliotekach szkolnych, względnie fotoreportaże ukazujące codzienną pracę bibliotek. Twórcy serwisu winni zachęcać internautów do przysyłania tekstów i zdjęć. Duży brak to nie umieszczanie pod adresem pbw.lodz.pl/biblioteka_szkolna.htm skrótów do stron internetowych łódzkich bibliotek szkolnych. Przydałaby się Księga gości, do której nauczyciele bibliotekarzy wpisywaliby opinie o serwisie, do przeczytania przez pozostałych internautów.

Dobrze by się stało, żeby serwis łódzkiej PBW był odwiedzany przez bibliotekarzy, w tym instruktorów z innych bibliotek pedagogicznych. Może odwiedziny będą zachętą do założenia własnych serwisów informacyjnych. Podobne strony mogłyby być prowadzone także przez działy instrukcyjno-metodyczne wojewódzkich bibliotek publicznych jako jedna z form pomocy dla placówek z obszaru objętego opieką. Prowadząc je trzeba zarazem pamiętać o konieczności kontynuowania tradycyjnych form pracy, polegających na konsultacjach dla bibliotekarzy odwiedzających PBW lub WBP, względnie wyjazdach instruktorów w teren.

dr hab. ADRIAN ULJASZ
WBP w Lublinie

W podróż z Juliuszem Słowackim...

Scenariusz słowno-poetycki z okazji ogłoszenia roku 2009 – Rokiem Słowackiego

Przeznaczony jest dla uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Celem scenariusza jest uczczenie i przypomnienie zasług i twórczości jednego z najwybitniejszych w dziejach polskiej literatury – poety romantycznego Juliusza Słowackiego (prezentowany scenariusz można wykorzystać do przeprowadzenia apelu bądź wieczornicy poetyckiej). Czas trwania około 40 minut. Dekorację stanowią mogą portrety Juliusza Słowackiego z różnych okresów życia oraz mapa, na której zostaną umieszczone miejsca urodzenia i wędrówki wieszczka. Cztery ważne daty wypowiedziane przez narratorów można podkreślić uderzeniem bębna. By uatrakcyjnić scenariusz funkcję narratora pełnić może przemiennie kilka osób (w tym przypadku 4 osoby) – tekst nie będzie wówczas monotony.

Narrator 1
Rok 1772

Narrator 2
Rok 1793

Narrator 3
Rok 1795

Narrator 4

Te lata – to trzy czarne daty w naszej historii, to daty trzech rozbiorów Polski. Nasz kraj został rozgrabiony przez trzy sąsiadujące z nami mocarstwa: Rosję, Austrię i Prusy. Polska utraciła niepodległość, została zniewolona. Czas niewoli był bardzo długi. Ponad sto lat czekaliśmy na wolność.

Narrator 1

Rok 2009 – Rokiem Juliusza Słowackiego.

Narrator 2

W tym roku przypada 200. rocznica urodzin Juliusza Słowackiego, a zarazem 160. rocznica jego śmierci. Naszym obowiązkiem jest uczcić i przypomnieć jednego z najwybitniejszych w polskich dziejach poetę. Niech Rok Słowackiego stanie się okazją do przypomnienia zasług, twórczości i postaci wielkiego polskiego twórcy romantycznego, jednego z tych, którym Polska zawdzięcza przetrwanie duchowe i narodowe pod zaborami.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ogłosił rok 2009 Rokiem Juliusza Słowackiego.

Narrator 3

Juliusz Słowacki należał do pokolenia, które rodziło się i wzrastało w niewoli. Urodził się bowiem w 1809 r. w Krzemieńcu na Wołyniu. W owych czasach miasto to było ważnym miejscem życia kulturalnego na ziemiach litewsko-ruskich. Ze względu na liceum założone i kierowane przez wielkiego działacza oświatowego Tadeusza Czackiego, miasto to nazywano nawet „Atenami Wołyńskimi”. W Krzemieńcu bywali Kollątaj, Niemcewicz, Feliński. Do tego też liceum uczęszczał Juliusz Słowacki.

Swojemu rodzinnemu miastu Słowacki poświęcił wiele utworów.

Recytator

...pomiędzy gór szczytem piękne rodzinne miasto wiezami wytryska...¹

Narrator 4

Słowacki był jedynym synem Salomei z Januszewskich i Euzebiusza Słowackiego. Wychowaniu Juliusza poświęciła się głównie jego matka, która po śmierci męża wyszła za mąż za Augusta Becu. Jak na ówczesne czasy matka Słowackiego była starannie wykształcona, władała biegle językiem francuskim, grała na fortepianie, miała też dużą kulturę literacką, co w połączeniu z talentem towarzyskim sprawiło, że Salomea była organizatorką tzw. Salonu literackiego, do którego z entuzjazmem schodziła się poetyzująca młodzież. To właśnie w domu matki Słowacki poznaje Mickiewicza.

Narrator 1

Euzebiusz Słowacki – ojciec Juliusza był znanym intelektualistą, był też jednym z najwybitniejszych profesorów Liceum Krzemienieckiego. Na rok przed śmiercią, ojciec Słowackiego został profesorem Uniwersytetu Wileńskiego. Umiera, gdy Juliusz ma 5 lat.

Narrator 2

Juliusz od najmłodszych lat ujawniał zdolności poetyckie. Mając kilkanaście lat czytał nawet w oryginale Homera i Wergiliusza. W latach 1825-

1828 Słowacki studiował prawo na Uniwersytecie Wileńskim. Tu spotykał się m.in. z Mickiewiczem, Lelewelcm, z braćmi Śniadeckimi.

Narrator 3

W 1828 r. z Wilna wyjeżdża do Warszawy, gdzie obejmuje stanowisko urzędnika w jednej z ważnych instytucji państwowych. Tu w Warszawie sytuacja polityczna była bardzo napięta, wyraźnie występowały nastroje rewolucyjne. Młodzi literaci przystępowali do spisków. Mikołaj I ogłosił się królem Polski. Słowacki był bystrym obserwatorem wystąpień publicznych, jednak do żadnej organizacji spiskowej nie przystąpił. Nie wykazywał też żadnej aktywnej działalności politycznej. Był samotnikiem, żył przede wszystkim w świecie swych poetyckich pomysłów. To tu w Warszawie odnajduje Słowacki własną drogę poetycką.

Narrator 4

W nocy z 29 na 30 listopada 1830 r. wybucha powstanie listopadowe. Warszawa obudziła się w ogniu walki, na ulicach toczyły się utarczki z wojskami rosyjskimi. Słowacki nie został obojętny wobec wielkich wydarzeń, które toczyły się na ulicach Warszawy. Swoją postawę do walki zbrojnej, zmanifestował przede wszystkim jako poeta. Ogłosił kilka wierszy, w których z entuzjazmem opowiedział się po stronie powstańców. Nieznany dotąd poeta stał się nagle popularny, jego nazwisko było wymawiane przez patriotów z szacunkiem i miłością.

Recytator

(*Kulik* – fragment)

Narrator 1

W marcu 1831 r. pod wpływem zaniepokojonej o losy syna matki, Juliusz Słowacki wyjeżdża do Drezna. Tak rozpoczyna się długa, bo 18-letnia podróż emigracyjna. Zarzut ichórzostwa i poczucie winy ściagały go jednak do końca życia. W 1845 r. w jednym z utworów poeta osądził siebie bez litości mówiąc: „Godności nie mam – przed męką uciekłem”.

Recytator

(Rozmowa z matką Makryną Mieczysławską).

Narrator 2

W sierpniu 1831 r. na polecenie rządu Juliusz Słowacki z misją dyplomatyczną wyjeżdża do Londynu, gdzie spotyka się z Julianem Ursynem Niemcewiczem. Tu zaczyna już rozumieć, jak bezpodstawny był jego optymizm w sprawie polskiej.

Narrator 3

We wrześniu w podobnej misji udaje się do Paryża, gdzie planuje wydać swoje utwory w znanej drukarni Pindara. W Paryżu dochodzi do spotkania

¹ J. Słowacki: *Godzina myśli*.

poety z Mickiewiczem, który niestety wydaje krytyczną opinię o jego twórczości. Mickiewicz w następujący sposób wyraził się o wydanych utworach Słowackiego: poezja Słowackiego jest to gmach piękna architekturą wstawiony jak wzniosły kościół – ale w kościele Boga nie ma. Wieszcz poróżniła również wykreowana w III części *Dziadów* postać doktora, której to Mickiewicz nadał rysy ojczyzna Słowackiego – doktora Becu. Słowacki odebrał to jako zarzut i osobistą zniewagę oraz urażenie czci matki – Salomei. Opinie te zaciążyły na Słowackim przez długie lata. To pod wpływem tych wydarzeń Słowacki udaje się do Genewy, gdzie w uroczym alpejskim pensjonacie spędził trzy owocne literacko lata. Tutaj powstały słynne dzieła: *Kordian*, *Balladyna* i *Horsztyński*.

Narrator 4

Z Genewy udaje się do Rzymu. To właśnie w Rzymie Słowacki zaprzyjaźnił się z Zygmuntem Krasińskim. W sierpniu 1836 r. zawiadomił matkę, że jest w przededniu wielkiej podróży na Bliski Wschód. Śródziemnomorskie krajobrazy Grecji, Egiptu i Palestyny wywarły na poecie wielkie wrażenie. Utrwalił je nie tylko w swojej poezji, ale również w szkicowanych na gorąco rysunkach. Z ogromnym wzruszeniem poeta zwiędział miejsca uwiecznione w legendach Starego i Nowego Testamentu oraz we włoskiej eposie rycerskiej: Jerozolimę, Betlejem, Morze Martwe, Nazaret. Mimo, że Słowacki nie należał do gorliwych wyznawców Kościoła to jednak miejscowości te wywarły na nim niezatarte przeżycia.

Recytator

Stolico, gdzie nikt nie myśli głęboko...²

Narrator 1

Ostatnie dziesięć lat życia poeta spędził w Paryżu. W stolicy Francji od samego początku odczuwał wyraźną wrogość wśród intelektualistów, którą niestety rozniecał Adam Mickiewicz. Słowacki jednak mimo niechęci Mickiewicza umiał w pełni docenić jego geniusz. W jednym z przemówień wyznał: „na lodydze mojego życia błyśzcą kwiaty: jeden niechęci ku tobie: ten wędnieje i opada; drugi przyjaźni: ten rozwija się z pączka. Jakkolwiek nisko zakwita, schył się, aby go podnieść”³.

Poeta bardzo tęskni za swą ukochaną matką. Jednak marzenia poety o powrocie do kraju zostały zniweczone. Zaczyna odczuwać osłabienie, zdaje sobie sprawę, że przyczyną tych zmian jest gruźlica, na którą zmarł ojciec Juliusza.

Recytator

Do Matki – fragment (...zadrzy ci nieraz serce, miła matko moja...).

Narrator 2

Ostatnie nadzieje na wolną Polskę Słowacki wiąże z powstaniem wielkopolskim – z Wiosną Ludów. Nie zważając na chorobę i wyczerpanie fizyczne w kwietniu 1848 r. zawiązuje własną konfederację i wraz z grupą przyjaciół udaje się do Poznania – ogniska nadchodzącego powstania. To właśnie z tym wydarzeniem Słowacki wiązał realizację własnych idei.

Recytator

Vivat Poznaccanie – fragment

Narrator 3

Niestety na żądanie policji 7 maja wyjeżdża do Wrocławia. Tu po raz ostatni spotyka ukochaną matkę. Radość codziennego widywania się z matką mieszała się jednak ze smutkiem. Słowacki wiedział bowiem, że śmierć zbliża się nieubłagalnie.

Wyczerpany w lipcu 1848 r. wraca do Paryża. Ostatni wieczór wigilijny poeta spędził w zupełnej samotności. Rok 1849 to początek agonii Słowackiego. Pisze do swych ostatnich dni. Umiera 4 kwietnia 1849 r. Pogrzeb odbył się następnego dnia na paryskim cmentarzu Montmartre w nielicznym gronie.

W 1927 r. zwłoki Słowackiego sprowadzono do kraju i pochowano w Krypcie Wawelskiej obok sarkofagu Mickiewicza. Gdy składano jego prochy Józef Piłsudski (ówczesny premier) powiedział: „W imieniu Rządu Rzeczypospolitej polecam panom odnieść trumnę Juliusza Słowackiego do krypty królewskiej, bo królom był równy”.

Narrator 4

Juliusz Słowacki na zawsze zapisał się w historii literatury polskiej jako wieszcz romantyzmu, pokolenia banitów, uduchowiony poeta, indywidualista, geniusz. Obok niego – na równi stoją Mickiewicz, Norwid, Krasiński – niedoścignieni mistrzowie poira.

BIBLIOGRAFIA

1. Sawrymowicz E.: *Juliusz Słowacki*. Warszawa 1955.
2. Wachowicz B.: *Ty jesteś jak zdrowie*. Warszawa 1994.
3. Warneńska M.: *Z ziemi Juliusza*. Warszawa 1962.
4. Witkowska A., Przybylski R.: *Romantyzm*. Warszawa 2001.
5. www.juliuszslowacki.grupaphp.com/

² J. Słowacki: *Podróż z Neapolu do Ziemi Świętej* – fragment.

³ E. Sawrymowicz: *Juliusz Słowacki*. Warszawa 1955, s. 172.

Czas realizacji
35 minut

Koncert jesienny

Montaż poetycko-muzyczny

Wiersz *Jesień*

„Już jesienne zbliżyły się chwile,
Uciekają już ptaki za morze”

C. Oleszczuk: *Złote ziarna: antologia*, s. 193

Piosenka „Goniąc kormorany” (P. Szczepanik) w wykonaniu uczennicy.

„Dzień gaśnie w szarej mgłę
Wiatr strąca krople z drzew”

Wiersz *Zachód jesienny*

„Przeszłość jak ogród zaczarowany,
Przyszłość jak pełna owoców misa”.

L. Staff: *Poezje*, s. 294

Wiersz *O jesieni*

„Już jesień. Liść na drzewie rzędzie,
Jeszcze ostatnim złotem gore”.

L. Staff: *Poezje*, s. 395

Piosenka „Kasztany” (E. Górniak) w wykonaniu uczennicy.

„Mówiłeś – włosy masz jak kasztany
I kasztanowy masz oczu blask”.

Wiersz *Astry*

„Znowu wędną wszystkie zioła,
Tylko srebrne astry kwitną”.

A. Asnyk: *Poezje zebrane*, s. 431

Wiersz *Pogoda późnej już jesieni*

„Pogoda późnej już jesieni
Słoneczny miód na ziemię zlewa”.

L. Staff: *Poezje*, s. 325

Piosenka „Przechyla się ku jesieni ziemia” (Stare Dobre Małżeństwo) w wykonaniu uczennicy.

„Słońce cofa się w popłochu
Z dnia na dzień”.

Wiersz *Strofy o późnym lecie* (strofy 1-8).

„Zobacz, ile jesieni!
Pełno jak w cebrze wina”.

J. Tuwim: *Poezje*, s. 180

Piosenka „Żółtych płomieniach liści” (Ł. Prus) w wykonaniu uczennicy.

„W żółtych płomieniach liści
Brzoza dopala się ślicznie”.

Wiersz *Jesień*

„Chodzi jesień zadumana
Po wiejskich opłotkach”.

K. Wiśniewska: *Złote ziarna*, s. 272

Piosenka „Dzień w kolorze śliwkowym” (L. Długosz) w wykonaniu uczennicy.

„Po czerni jeżyny
Po liściu kaliny
– jesień, jesień już”.

Wiersz *Przed domem jarzębina*

„Przed domem jarzębina
Ku ziemi się ugina”.

J. Liebert: *Poezja polska: antologia*, t. 2, s. 257

Piosenka „Koncert jesienny” (M. Umer) w wykonaniu uczennicy.

„Za naszym oknem pada deszcz
Na piecu skrzypce stroi świerszcz”.

BIBLIOGRAFIA

- Adam Asnyk: *Poezje zebrane*. Toruń 1995.
- *Poezja polska. Antologia*. T. 2. Warszawa 1973.
- Leopold Staff: *Poezje*. Lublin 1986.
- Julian Tuwim: *Poezje*. Lublin 1991.
- *Złote ziarna. Antologia współczesnej poezji ludowej ziemi amojskiej*. Lublin 1985.

ŹRÓDŁA PIOSENEK

- Leszek Długosz: *Złota kolekcja – Także i ty*. EMI Music Poland 2001, płyta CD.
- Edyta Górniak: *Dotyk*. EMI Music Poland 1995, płyta CD.
- Łucja Prus: *Platynowa Kolekcja – Złote wspomnienia*. GM Distribution 2006, płyta CD.
- *Stare Dobre Małżeństwo: Czarny Blues o czwartej nad ranem*. EMI Music Poland 1998, płyta CD.
- Piotr Szczepanik: *The Best – Goniąc kormorany*. Agencja Artystyczna MTJ 2005, płyta CD.
- Magda Umer: *Koncert jesienny*. EMI Music Poland 1995, płyta CD.

Dekoracja sali

- na tkaninie w tle upięta pajęczyna (uformowana z białego sznurka) i suche liście,
- bukiety z suchych liści i wrzosów,
- kosze z jabłkami i różami (wręczanymi po akademii nauczycielom).

* * *

Program został zaprezentowany w szkole dla młodzieży i nauczycieli na uroczystej akademii z okazji Dnia Edukacji Narodowej.

MAŁGORZATA OHIRKO

nauczyciel bibliotekarz
w Regionalnym Centrum Edukacji Zawodowej
w Biłgoraju

Biblioteka Publiczna Dzielnicy Ursus w Warszawie wyróżniona Nagrodą IKAR 2009

W dniu 7.10.2009 r. podczas Targów Książki Akademickiej 2009 „Academia” w auli Politechniki Warszawskiej ogłoszone zostały tegoroczne nominacje do Nagrody Sezonu Wydawniczo-Księgarskiego IKAR.

Nagroda IKAR została ustanowiona przez Polskie Towarzystwo Wydawców Książki w 1994 r. dla promowania działań świadczących o profesjonalizmie, etyce i elegancji.

Jury Konkursu przyznało nominacje w 7 kategoriach: edytorskiej, poligraficznej, bibliotekarskiej, księgarskiej, księgarstwa hurtowego, popularyzacji książki i czytelnictwa, wydarzenie sezonu, a spośród nich Nagrodę Główną i dwa wyróżnienia.

Nominację w kategorii bibliotekarskiej „za różnorodność działań kierowanych do czytelników w różnym wieku, podejmowanie inicjatyw o zasięgu międzynarodowym bez szkody dla działalności na rzecz społeczności lokalnej oraz wysoki stopień zaangażowania w realizację projektów unijnych” oraz jedno z dwóch wyróżnień Nagrody Głównej otrzymała Biblioteka Publiczna im. Władysława Jana Grabskiego w Dzielnicy Ursus m.st. Warszawy.

Statuetkę małego Ikara i dyplom odebrał z rąk przewodniczącego Jury Nagrody IKAR profesora Janusza Tazbira dyrektor Biblioteki Publicznej w Ursusie Piotr Jankowski. (*J. Ch.*)

Salon Bibliotekarzy w Bibliotece Narodowej

Salon Bibliotekarzy powstał z inicjatywy dyrektora Biblioteki Narodowej dr. Tomasza Makowskiego. Spotkania poświęcone wybranym bibliotekarzom i bibliotekom, w których pracują i z którymi są związani adresowane są do szerokiej społeczności bibliotekarzy różnego typu bibliotek, jak i osób zainteresowanych problematyką funkcjonowania współczesnych bibliotek. Celem spotkań organizowanych w Bibliotece Narodowej w ramach Salonu Bibliotekarzy, których gospodarzem jest dyrektor Tomasz Makowski, jest wymiana doświadczeń dotyczących gromadzenia, ochrony, udostępniania, digitalizacji zbiorów bibliotecznych. Formułą organizacyjną Salonu jest swobodna dyskusja zmierzająca do przedstawienia problemów i zagadnień związanych z działalnością bibliotek. Spotkania Salonu odbywają się w cyklu comiesięcznym. W środowisku bibliotekarskim cieszą się dużym zainteresowaniem, o czym świadczy liczna frekwencja.

Patronat medialny: „Poradnik Bibliotekarza”

Inauguracja Salonu Bibliotekarzy miała miejsce 24.06.2009 r., a jego gościem był prof. dr hab. Zdzisław Pietrzak – dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej. Gościem drugiej edycji Salonu (28.09.) była Teresa Szymorowska – dyrektor Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu,

przewodnicząca Konferencji Dyrektorów Wojewódzkich Bibliotek Publicznych. Informacje nt. kolejnych edycji Salonu Bibliotekarzy znajdują się na stronie internetowej „Poradnika Bibliotekarza”.

Jubileusz 60-lecia MGBP w Nałęczowie

23 września 2009 r. Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna im. Faustyny Morzyckiej w Nałęczowie obchodziła 60. urodziny. Uroczystości odbywały się w Sali Balowej Pałacu Malachowskiego w Parku Zdrojowym w Nałęczowie. Zaproszeni goście mieli możliwość obejrzenia prezentacji multimedialnej o bibliotece w Nałęczowie.

Biblioteka jest instytucją powszechnie znaną w Nałęczowie. Jej zasoby to 25 tys. książek. Zaspokaja i rozbudza potrzeby czytelnicze społeczności uzdrowiska Nałęczowa i jego gości. Obecnie trwa komputeryzacja biblioteki i baza zbiorów będzie udostępniana czytelnikom w formie elektronicznej.

Biblioteka jubilatka otrzymała wiele gratulacji i kwiatów od instytucji i sympatyków. Miłym akcentem jubileuszu były podziękowania za długoletnią pracę od wojewody lubelskiego, burmistrza Nałęczowa dla 4 byłych dyrektorów biblioteki: Danuty Grzywacz, Bożeny Żurek-Matysiak, Marii Buczkowskiej-Boryło i Wiesławy Józwickiej. MGBP w Nałęczowie otrzymała tytuł Wzorowej Biblioteki przyznawany przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną im. H. Łopacińskiego w Lublinie. W tym dniu zostali uhonorowani nie tylko pracownicy biblioteki, ale także aktywni czytelnicy. Zwycięzca konkursu legitymuje się największą liczbą przeczytanych książek w ciągu 8 miesięcy tego roku; wypożyczył z biblioteki bowiem 840 książek.

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich podczas uroczystości jubileuszowych reprezentowała Jadwiga Chruścińska – redaktor naczelna „Poradnika Bibliotekarza”. (*J. Ch.*)

Debata w Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego nt. „Biblioteki publiczne i szkolne – możliwości współpracy”

29.09.2009 r. w siedzibie Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego w Warszawie miała miejsce debata pt. „Biblioteki publiczne i szkolne – możliwości współpracy”. Propozycję zorganizowania przez Fundację dyskusji na ten temat zgłosił redaktor naczelny „Biblioteki w Szkole” Juliusz Wasilewski. W czasie trzygodzinnej dyskusji omówiono problemy dotyczące roli biblioteki szkolnej w kontekście reformy programowej, kwalifikacji bibliotekarzy szkolnych, podział funkcji między bibliotekami szkolnymi i publicznymi na wsi, i w małych miastach, możliwości współpracy między tymi bibliotekami, przykłady dobrej współpracy, czynniki wspomagające i utrudniające współpracę.

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich reprezentował Robert Miszczuk z Sekcji Bibliotek Szkolnych i Pedagogicznych SBP, a „Poradnik Bibliotekarza – Jadwiga Chruścińska. Więcej o debacie – w numerze 12 „Poradnika”.

ZAPROSILI NAS...

● Dyrektor Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy – Biblioteki Głównej Województwa Mazowieckiego dr Michał Strąk na otwarcie wystawy „Stany Zjednoczone Ameryki w polskiej historiografii i publicystyce 1764-1919”. 17.06.2009 r. Patronat honorowy Ambasador USA w Polsce Victor Asie.

● Augustowskie Placówki Kultury i Centrum Edukacji Nauczycieli w Augustowie na spotkanie z Katarzyną Ryrych z Wieliczki k. Krakowa, poetką, autorką książek dla młodzieży i dzieci oraz literatury poświęconej kotom. 9.07.2009 r.

● Książnica Beskidzka w Bielsku Białej na wernisaż gobelinów „Iluzja piękna” autorstwa Krystyny Jakovic. 6.08.2009 r.

● Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego Bogdan Zdrojewski na podpisanie porozumienia w sprawie umożliwienia bibliotekom publicznym dostępu do Internetu. Gabinet Ministra. 6.08.2009 r.

● Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. H. Łopacińskiego w Lublinie. Towarzystwo Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie, prywatni sponsorzy na ceremonię wręczenia nagrody im. Anny Platto za 2009 r. bibliotekarce z województwa lubelskiego wyróżniającej się w pracy z dziećmi. 19.08.2009 r.

● Miejska Biblioteka Publiczna w Radomiu na otwarcie wystawy „Szkoła bez dzwonek i korytarzy... Tajne nauczanie na ziemi radomskiej w latach 1939-1945” przygotowanej z okazji 70. rocznicy wybuchu II wojny światowej. 31.08.2009 r.

● Miejska Biblioteka Publiczna w Radomiu na otwarcie wystawy malarstwa Agnieszki Reymond „Dyplom”. 3.09.2009 r.

● Polski Związek Niewidomych Biblioteka Centralna na konferencję „Niewidomi w świecie książek i bibliotek”. Jachranka 9-11.09.2009 r.

● Burmistrz Poddębic i dyrektor Miejskiej i Gminnej Biblioteki Publicznej w Poddębicach na uroczystość Jubileuszu 60-lecia Biblioteki w Poddębicach powiązaną z nadaniem jej imienia Ziemowita Skibińskiego. 11.09.2009 r.

● Dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej w Podkowie Leśnej na Otwarte Ogrody Europejskie. Dni dziedzictwa w Bibliotece Publicznej w Podkowie Leśnej. 12.09.2009 r.

● Dyrektor Biblioteki Publicznej Dzielnicy Ursus w Warszawie na promocję książki Krzysztofa Fido *Moje spotkania z Plutonem „Torpedy”* wydanej przez bibliotekę. Patronat medialny: „Poradnik Bibliotekarza”. 16.09.2009 r.

● Miejska Biblioteka Publiczna w Skawinie, Biblioteka Pedagogiczna w Skawinie, Pracownia Edukacji Regionalnej Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie na konferencję naukową pt. „Okolice metropolii. Przeszłość – Współczesność – Przyszłość”. Skawina 17-18.09.2009 r.

● Polskie Towarzystwo Biblioterapeutyczne na uroczyste otwarcie gabinetu im. Ireny Boreckiej. Wrocław 19.09.2009 r.

● Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. H. Łopacińskiego i Zarząd Okręgu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Lublinie we współpracy z Urzędem Miejskim i Miejską Biblioteką Publiczną w Krasnymstawie na konferencję bibliotek miejskich „Nowy wizerunek bibliotek i bibliotekarza”. 28.09.2009 r.

Za zaproszenia dziękujemy!

Poradnik BIBLIOTEKARZA

Miesięcznik Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich
Ukazuje się od roku 1949

Komitet Redakcyjny: Elżbieta Barbara Zybert (przewodnicząca), Wiesława Borkowska-Nichthausner, Barbara Budyńska, Joanna Chapska, Piotr Jankowski, Bogdan Klukowski, Danuta Kurach, Grażyna Lewandowicz, Barbara Stępniewska, Michał Zając

Redakcja „Poradnika Bibliotekarza” – e-mail: poradnikbibliotekarza@wp.pl; www.poradnikbibliotekarza.pl

Redaktor naczelny: Jadwiga CHRUSCIŃSKA tel. 0505-078-945; e-mail: jchruscinska@gmail.com
Sekretarz redakcji: Dorota GRABOWSKA tel. (22) 552-02-26, 0600-505-662; e-mail: dgrabo@wp.pl
Redaktor techniczny i opracowanie graficzne: Elżbieta MATUSIAK tel. (22) 827-52-96
Projekt graficzny okładki: Katarzyna STANNY, tel. 0602391675, e-mail: zinamonik@wp.pl
Honoraria autorskie: Kazimiera KRAWCZAK tel. (22) 825-54-25; e-mail: biurozgsbp@wp.pl
Redakcja zastrzega sobie prawo do opracowania redakcyjnego i skracania tekstów.

Współpracują z redakcją: Grażyna Bilka, Henryk Hollender, Tomasz Kasperczyk, Bogdan Klukowski, Maria Kulik, Krystyna Kuźmińska, Dorota Skotnicka, Dominika Stępniewska, Aleksander Trembowiecki, Ryszard Turkiewicz

WYDAWNICTWO
SBP

Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich
00-335 WARSZAWA, ul. Konopczyńskiego 5/7, tel./fax 827-52-96
Dyrektor Wydawnictwa – Janusz NOWICKI
e-mail: wyd.sbp-portal@wp.pl
Konto SBP: Millennium 70 1160 2202 0000 0000 2814 5355

Skład i łamanie: Renard Hawryszko. Druk i oprawa: Zakład Poligraficzny PRIMUM s.c., Kozerki, ul. Marsa 20, 05-825 Grodzisk Mazowiecki. Nakład: 4950 egz. ISSN 0032-4752. Indeks 369594.

KALENDARIUM ROCZNIC LITERACKICH W 2010 ROKU

STYCZEŃ

02.01 Isaac Asimov (1920 – 06.04.1992) – amerykański biochemik i pisarz science fiction. 1 lipca 1958 r. przerwał swą karierę naukową, ogłaszając się pełnoetatowym pisarzem. Jak sam powiedział, wolał być bardzo dobrym wykładowcą i pisarzem zarazem, niż jedynie przeciętnym badaczem. Jest autorem trzech praw robotyki.

90. rocznica urodzin

04.01 Albert Camus (07.11.1913 – 1960) – francuski pisarz. Laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury w 1957 r. Całą twórczość Camusa można dzielić według wielu kryteriów, z których najbardziej chyba znane są tryptyki: *Mit Syzyfa*, do którego zaliczają się *Mit Syzyfa*, *Obcy* i *Kaligula*, oraz *Mit Prometeusza*: *Człowiek Zbuntowany*, *Dżuma*, *Nieporozumienie*. Camus używał pseudonimów Vincent Capable, Jean Meursault, Louis Neuville, Demos, Irenée.

50. rocznica śmierci

09.01 Karel Čapek (1890 – 25.12.1938) – jeden z najważniejszych czeskich pisarzy XX w. Po raz pierwszy użył i spopularyzował słowo robot, które pojawiło się w jego sztuce RUR (Roboty Uniwersalne Rossuma). Był jednym z pionierów fantastyki naukowej. W latach 1925-1933 prezydent czechosłowackiego PEN klubu. Od 1917 r. redaktor „Národních listů”, od 1921 r. „Lidových novin”. We wczesnym okresie twórczości wychodził z doświadczeń czeskiej przedwojennej techniki i nowych europejskich kierunków naukowych (*Boží muka*, *Trapné povídky*, dramat *Loupežník*). Stworzył oryginalny typ krótkich detektywistycznych historyjek. W Polsce największą popularnością cieszyła się powieść dla dzieci *Daszerika, czyli život ščzenika*, opowiadająca o przygodach psa foksteriera.

120. rocznica urodzin

18.01 Kazimierz Przerwa-Tetmajer (12.02.1865 – 1940) – polski poeta, nowelista, powieściopisarz, przedstawiciel Młodej Polski. Zadebiutował w 1886 r. poematem prozą *Illa*. Jest jednak prawdopodobne, że jego faktycznym debiutem była nowela pt. *Rekrut* (tekst zaginął). W 1888 r. Tetmajer zdobył nagrodę literacką za wiersz ku czci Mickiewicza. W latach 1888-1893 podjął współpracę z pismami „Tygodnik Ilustrowany”, „Kurier Warszawski” i krakowskim „Czasem”. Wydał osiem serii *Poezji*. Nastrojowa poezja Tetmajera odpowiadała dekadentom i bohemie młodopolskiej.

70. rocznica śmierci

20.01 John Ruskin (08.02.1819 – 1900) – angielski pisarz, poeta i artysta, krytyk sztuki i krytyk społeczny. Jego książka *Współcześni malarze* (Modern Painters) przyczyniła się do popularności malarza Williama Turnera i ruchu prerafaelitów. Jego późniejsze dzieła były inspiracją powstania Arts and Crafts Movement i stowarzyszenia ochrony zabytków (Society for the Protection of Ancient Buildings).

110. rocznica urodzin

21.01 George Orwell, właśc. Eric Arthur Blair (25.01.1903 – 1950) – pisarz i publicysta angielski. Jest autorem pojęcia „Wielki Brat patrzy” („Big Brother is watching you”) (*Rok 1984*), zdania „wszystkie zwierzęta są równe, ale niektóre są równiejsze od innych” („all animals are equal, but some animals are more equal than others”) (*Folwark zwierzęcy*) określił: „nowomowa” („newspeak”), „policja myśli” („thought police”), „dwojmyślenie” („doublethink”), „myślózbrodnia” i wizjonerem totalnej elektronicznej inwigilacji.

60. rocznica śmierci

21.01 Aleksander Iwanowicz Hercen, (06.04.1812 – 1870) – rosyjski pisarz, myśliciel społeczny

ny, działacz polityczny. W jego twórczości odnaleźć można wpływy Gogola. W 1855 r. założył czasopismo „Polarną Zwiastą”. W lipcu 1857 r. rozpoczął z Ogariowem druk „Kołokoła”. W latach 1852-1868 Hercen stworzył *Rzeczy minione i rozmyślenia*, literacką kronikę własnego życia, ale też zycia ideowego Rosji i Europy.

140. rocznica śmierci

29.01 Anton Pawłowicz Czechow (1860 – 15.07.1904) – rosyjski nowelista i dramatopisarz. Już jako student medycyny publikował utwory humorystyczne i satyryczne: *Śmierć urzędnika* (1883), *Kameleon* (1884), łączące liryzm z ironią. Pisał na ogół krótkie utwory, gdyż jak sam twierdził „sztuka pisania jest sztuką skracania, a zwięzłość jest siostrą talentu”.

150. rocznica urodzin

29.01 Franciszek Bohomolec, herbu Bogoria (1720 – 24.04.1784) – polski jezuita, nauczyciel, redaktor, komediopisarz, poeta, publicysta, tłumacz, wydawca – jeden ze współtwórców polskiego Oświecenia. Najbogatszym plonem literackim lat pracy pedagogicznej jest zbiór komedii tzw. konwiktowych, czyli sztuk przeznaczonych do odgrywania przez młodzież w szkole, często na scenie otwartej dla szerszej publiczności (np. *Paryżanin polski*).

290. rocznica urodzin

31.01 Danuta Bienkowska (1920 – 20.08.1992) – polska pisarka, autorka utworów dla młodzieży, eseistka, tłumaczka literatury rumuńskiej. Debiutowała w 1946 r. jako autorka sztuki „Krzysztof”. Od 1954 r. mieszkała w Warszawie. W 1978 r. otrzymała nagrodę prezesa Rady Ministrów za twórczość dla młodzieży.

90. rocznica urodzin

LUTY

10.02 Borys Pasternak, Borys Leonidowicz Pasternak (1890 – 30.05.1960) – poeta i prozaik rosyjski, pochodzenia żydowskiego. Laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury za rok 1958 za powieść *Doktor Żywago*. Nagrody nie odebrał z powodu ostrej nagonki i kampanii prasowej zorganizowanej w ZSRR po ogłoszeniu powieści. Uprawiał intelektualną poezję refleksyjną, opartą na własnym systemie filozoficzno-estetycznym, tematycznie związaną z przyrodą i miłością.

120. rocznica urodzin

50. rocznica śmierci

28.02 Roman Ignacy Franciszek Potocki herbu Pilawa (1750 – 30.08.1809) – marszałek wielki litewski w latach 1791-1794, w latach 1781-1789 wielki mistrz Wielkiego Wschodu Polski, polityk

polSKI i działacz patriotyczny, publicysta i pisarz z wielkim dorobkiem. Jest współautorem dzieła: *O ustanowieniu i upadku Konstytucji 3 maja (1791)*, *Rozprawy o wpływie reformacji na politykę i oświatę w Polsce* (wydaw. Kot, 1922), kilku broszur politycznych i prób poetyckich.

260. rocznica urodzin

MARZEC

02.03 Jarosław Iwaszkiewicz, pseud. Elceter (20.02.1894 – 1980) – polski pisarz (prozaik, poeta i eseista), tłumacz, współtwórca grupy poetyckiej Skamander, współpracownik „Wiadomości Literackich”, wieloletni redaktor naczelny „Twórczości”. Muzeum życia i twórczości Jarosława Iwaszkiewicza (Muzeum Anny i Jarosława Iwaszkiewiczów) otwarto po śmierci pisarza w willi Stawisk w Podkowie Leśnej.

30. rocznica śmierci

10.03 Michaił Afanasjewicz Bulhakow 15.05.1891 – 1940) – pisarz rosyjski. Pisywał korespondencje i felietony do różnych gazet. Debiutem literackim były autobiograficzne *Zapiski na mankietach* (zachowane jedynie w fragmentach). Kolejno powstawały *Diaboliada* (1924) i *Biała gwardia* (1924), która po częściowym opublikowaniu na łamach czasopisma „Rossija” zwróciła uwagę krytyki.

70. rocznica śmierci

16.03 Selma Otilia Lovisa Lagerlöf (20.11.1858 – 1940) – szwedzka pisarka, laureatka Nagrody Nobla w dziedzinie literatury za rok 1909. Międzynarodową sławę zyskała dzięki książce dla dzieci *Cudowna podróż* oraz Nagrodzie Nobla w dziedzinie literatury „za obecny w jej pismach wzniósł idealizm, żywą wyobraźnię oraz duchowe postępowanie”; była pierwszą nagrodzoną Nagrodą Nobla kobietą.

70. rocznica śmierci

28.03 Éric-Emmanuel Schmitt (1960 –) – francuski dramaturg, eseista i powieściopisarz, z wykształcenia filozof. Swoją pierwszą powieść napisał w wieku 11 lat. W ciągu zaledwie dekady stał się jednym z najpoczytniejszych francuskojęzycznych autorów na świecie. Jego książki tłumaczone są na 35 języków, a sztuki wystawiane w ponad czterdziestu krajach.

50. rocznica urodzin

KWIECIEŃ

01.04 Hugo, Hugon Kollątaj herbu Kotwica (1750 – 28.02.1812) – podkanclerzy koronny od 1791, referendarz wielki litewski od 1786 r., polski polityk, publicysta oświeceniowy, biskup, satyryk. W rozprawie politycznej *Do Stanisława Ma-*

luchowskiego [...] *Anonima listów kilka* sformułował plan reformy państwowej mający swój wyraz w Konstytucji 3 maja. Do Warszawy przeniósł się w 1778 r. i zgromadził tam prężny zespół publicystów, zwany kuźnicą kollażajowską. Był jednym z autorów Konstytucji 3 maja.

260. rocznica urodzin

02.04 Émile Zola (1840 – 29.09.1902) – francuski pisarz, główny przedstawiciel naturalizmu. Zachował isticie romantyczną wyobraźnię, która pozwalała mu kreślić fascynujące opisy najbardziej prozaicznych miejsc. Natomiast wnikliwe badania warunków życia robotników i chłopów oraz działalności Kościoła katolickiego we Francji wywalały u niego sympatie socjalistyczne i antyklerykalne.

170. rocznica urodzin

02.04 Stefan Napierski, właśc. Marek Eiger (24.03.1899 – 1940) – polski poeta, tłumacz i eseista żydowskiego pochodzenia. Wybrane utwory: *Pusta ulica* (1931), *Od Baudelaire'a do nadrealistów* (1933), *Rozmowa z cieniem* (1933), *Elegie* (1937), *Próby* (1937).

70. rocznica śmierci

07.04 William Wordsworth (1770 – 23.04.1850) – angielski poeta, wraz z Samuelem Taylorem Coleridge'em uznawany za prekursora romantyzmu w literaturze brytyjskiej. Jeden z tzw. poetów jezior.

240. rocznica urodzin

09.04 Karol Dickens, Charles John Huffam Dickens, pseud. Boz (07.02.1812 – 1870) – angielski powieściopisarz. Uznawany za najwybitniejszego przedstawiciela powieści społeczno-obyczajowej w drugiej połowie XIX w., w Anglii. W 1832 r. zaczął pracować jako sprawozdawca parlamentarny oraz dziennikarz w londyńskich dziennikach liberalno-reformatorskich. Dickens operował szeroką skalą humoru, często o zabarwieniu satyrycznym. Kiedy umarł, w wielu angielskich domach przywdziario żałobę.

140. rocznica śmierci

11.04 Sándor Márai właśc. Sándor Károly Henrik Grosschmied de Mára (1900 – 21.02.1989) – pisarz węgierski. Márai publikował w piśmie „Czerwony Sztandar” w Węgierskiej Republice Rad. Po jej upadku wyemigrował. W 1930 r. rozpoczął pisać w stylu realistycznym. Pierwszy autor publikujący tłumaczenia oraz opracowania dotyczące Kafki. Od 1943 r. aż do śmierci pisał również dzienniki, które stanowią ważną część jego spuścizny intelektualnej.

110. rocznica urodzin

14.04 Władimir Władimirowicz Majakowski, (19.07.1893 – 1930) – rosyjski poeta i dramaturg, przedstawiciel futuryzmu. Głosił pochwałę techniki, współczesności i następujących przemian, sprzeciwiał się kultywowaniu tradycji.

80. rocznica śmierci

15.04 Jean-Paul Charles Aymard Sartre (21.06.1905 – 1980) – powieściopisarz, dramaturg, eseista i filozof francuski. Przedstawiciel nurtu filozoficznego – egzystencjalizmu. Laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury za rok 1964 (odmówił jej przyjęcia). Był czołowym przedstawicielem egzystencjalizmu ateistycznego. Pod koniec życia odszedł od egzystencjalizmu i rozwinął własną wersję socjologii marksistowskiej.

30. rocznica śmierci

20.04 Jan Dobraczyński, pseud. literackie i dziennikarskie Eugeniusz Kurowski, j.d. J. D. (1910 – 05.03.1994) – polski pisarz i publicysta, uczestnik kampanii wrześniowej i powstania warszawskiego, generał brygady, poseł na Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej I i IX kadencji, działacz katolicki współpracujący z władzami PRL. Jest autorem licznych opowiadań, szkiców literackich, powieści i wspomnień.

100. rocznica urodzin

21.04 Mark Twain, właśc. Samuel Langhorne Clemens (30.11.1835 – 1910) – amerykański pisarz pochodzenia szkockiego, satyryk, humorysta, wolnomularz. W 1870 r. ożenił się z majątną panną. Wszedł w środowisko żony i pod wpływem Williama Deana Howellsa okrzepł jako literat i rozpoczął następną część swojej kariery.

100. rocznica śmierci

26.04 Bjornstjerne Martinus Bjornson (08.12.1832 – 1910) – norweski pisarz, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1903). W laudacji doceniono jego „wniosłą i różnorodną poezję, która zawsze odznaczała się świeżością natchnienia i niezwykłą czystością ducha” oraz „talent epicki i dramatyczny”. Uznany za jednego z czterech najwybitniejszych pisarzy norweskich (wraz z Henrikiem Ibsenem, Jonaszem Lie i Alexandrem Lange Kiellandem).

100. rocznica śmierci

MAJ

01.05 Aleksander Wat, właśc. Aleksander Chwat (1900 – 29.07.1967) – polski pisarz i poeta pochodzenia żydowskiego. Był również tłumaczem literatury anglosaskiej, francuskiej, niemieckiej, rosyjskiej i radzieckiej. Współtwórca polskiego futuryzmu. W 1919 r. współaranżował „pierwszy polski występ futurystyczny”. Po powrocie

do Polski w 1948 r. został redaktorem naczelnym Państwowego Instytutu Wydawniczego.

110. rocznica urodzin

04.05 Jerzy Waldorff-Preyss h. Nabram (1910 – 30.12.1999) – polski pisarz, publicysta, krytyk muzyczny i działacz społeczny. Autor 20 książek, głównie poświęconych muzyce poważnej. Popularyzator kultury muzycznej na łamach prasy, w radiu i telewizji. Barwna postać PRL-u, wybijająca się zachowaniem i językiem. Przyjaciel Stefana Kisielewskiego, po śmierci którego napisał książkę *Słowo o Kisielu*, laureat nagrody jego imienia w 1990 r.

100. rocznica urodzin

08.05 Gustave Flaubert, Gustav Flaubert (12.12.1821 – 1880) – powieściopisarz francuski. Pierwszym dojrzałym dziełem Flauberta jest *Madame Bovary* (1857). Nie obca mu była również twórczość dramatyczna. Flauberta uważa się za pierwszego przedstawiciela naturalizmu. Wyznawca hasła „Sztuka dla sztuki”, dążył do najwyższej doskonałości formy, przy możliwie największym obiektywizmie opisu. Był jednym z największych mistrzów literatury francuskiej XIX w.

130. rocznica śmierci

13.05 Alphonse Daudet (1840 – 16.12.1897) – francuski pisarz, poeta, publicysta. Urodzony w Prowansji, której był gorącym propagatorem i poświęcił jej wiele swych utworów. Autor *Listów z mojego młyna*, *Tartarin z Taraskonu*, *Tartarin w Alpach* i *Port Taraskon*. Uznany za jednego z czołowych pisarzy francuskich.

170. rocznica urodzin

14.05 Władysław Orkan, właśc. Franciszek Ksawery Smaciarz (27.11.1875 – 1930) – pisarz polski. Tematyką jego utworów był głównie obraz biednej polskiej wsi. Był również wspaniałym humorystą (*Herkules nowożytny i inne wesole rzeczy*), piewą urody gorczańskiego pejzażu. Jego bań z dawnych czasów *Drzewiej*, obok powieści *W rozłokach* szczytowe osiągnięcie pisarza, porównywana jest do *Puszczy Jodłowej* Żeromskiego. Zaangażowany był bardzo w nurt regionalizmu podhalańskiego, był współzałożycielem i pierwszym prezesem Związku Podhalań.

80. rocznica śmierci

16.05 Leopold Tyrmand, pseud. Jan Andrzej Stanisław Kowalski (1920 – 19.03.1985) – polski pisarz i publicysta, popularyzator jazzu w Polsce. Postać niezwykle w Polsce popularna w latach 50., owiana własną legendą, która była w dużej mierze wynikiem autokreacji.

90. rocznica śmierci

17.05 Lucjan Antoni Feliks Rydel (1870 – 08.04.1918) – poeta i dramaturg polski okresu Młodej Polski. Słynne były zaślubiny Rydla z Jadwigą Mikołajczykówną (ur. 1883, zm. 1936), córką chłopca z Bronowic, które stały się tematem dramatu Wyspiańskiego pod tytułem *Wesele*.

140. rocznica urodzin

18.05 Eliza Orzeszkowa, de domo Korwin-Pawłowska, primo voto Orzeszkowa, secundo voto Nahorska, pseud. E. O., Bąk (z Wa-Lit-No), Li...ka, Gabriela Litwinka (06.06.1841 – 1910) – polska pisarka nurtu pozytywizmu. W 1904 r. jej kandydaturę do Literackiej Nagrody Nobla zgłosił Aleksander Brückner. Kandydatura uzyskała natychmiastowe poparcie Alfreda Jensena, który w opracowaniu na temat twórczości artystki stawiał ją nawet pod niektórymi względami wyżej od Henryka Sienkiewicza. Niestety argumentacja mniejszości nie przekonała przeciwników, którzy wspólnie twierdzili, że podziały nagród są niezgodne z intencją fundatora.

100. rocznica śmierci

20.05 Carl Gustaf Verner von Heidenstam (06.07.1859 – 1940) – szwedzki poeta i prozaik, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury za rok 1916. Swoimi utworami literackimi Verner von Heidenstam wpłynął na rozwój szwedzkiego neoromantyzmu. Później jednak wrócił do tematów historycznych. 23 lipca 2002 r. zostały ujawnione dotychczas pozostające w tajemnicy listy między Heidenstamem a Oscarem Levertinem.

70. rocznica śmierci

21.05 Eleanor Hodgeman Porter (19.12.1868 – 1920), pisarka amerykańska. Tworzyła głównie dla dzieci, ale pisała również romanse. Jej najsłynniejszą książką jest *Pollyanna* wydana w 1913 r.

90. rocznica śmierci

24.05 Josif Aleksandrowicz Brodski (1940 – 28.01.1996) – jeden z największych poetów i eselistów XX w. W ZSRR skazany na przymusowe roboty za pasożytnictwo. W 1972 r. pozbawiony obywatelstwa i wydalony ze Związku Radzieckiego. Zamieszkał w Nowym Jorku. W latach 1991-1992 został Laureatem Biblioteki Kongresu USA. Nagrodę Nobla w dziedzinie literatury za rok 1987 otrzymał za uniwersalne wartości całokształtu twórczości literackiej, odznaczające się jasnością myśli i poetycką siłą.

70. rocznica śmierci

CZERWIEC

04.06 Gustaw Herling-Grudziński (20.05.1919 – 2000) – polski pisarz, eseista, krytyk literacki, dziennikarz, żołnierz, więzień łagrów.

Współtworzył i redagował miesięcznik „Kultura”. Był także członkiem Instytutu Literackiego. Współpracował z Polskim Porozumieniem Niepodległościowym w kraju. W latach 1952-1955 pracował dla Radia Wolna Europa w Monachium. Był członkiem Stowarzyszenia Pisarzy Polskich. W 1990 r. został laureatem nagrody literackiej polskiego PEN Clubu im. J. Parandowskiego, w 2000 r. odebrał w Krakowie doktorat honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego.

10. rocznica śmierci

13.06 Franciszek Ksawery Pruszyński (04.12.1907 – 1950) – polski reporter, publicysta, literat, dyplomata, przedstawiciel literatury faktu. Był jednym z najbardziej aktywnych i operatywnych reporterów polskich gazet. Ryszard Kapuściński stwierdził, że Pruszyński sprawił, że reportaże stały się nie tylko produktem oka, ale również i umysłu.

60. rocznica śmierci

28.06 Leon Kruczkowski (1900 – 01.08.1962) – pisarz i publicysta, a także poseł do Krajowej Rady Narodowej, na Sejm Ustawodawczy oraz na Sejm PRL I, II i III kadencji. Od początku lat 30. zajmował się działalnością literacką i publicystyczną; był związany z lewicą. Założył w Krakowie miesięcznik literacki „Twórczość”. W latach 1945-1948 podsekretarz stanu (wiceminister) w Ministerstwie Kultury i Sztuki, w latach 1949-1956 prezes Zarządu Głównego Związku Literatów Polskich.

110. rocznica urodzin

29.06 Sławomir Mrożek (1930 –) – polski dramtopisarz i prozaik. Autor satyrycznych opowiadań i utworów dramatycznych o tematyce filozoficznej, politycznej, obyczajowej i psychologicznej. Jako dramaturg zaliczany do nurtu teatru absurdu. W 1962 r. został jednym z czterech pierwszych laureatów literackiej nagrody im. Kościelskich.

80. rocznica urodzin

29.06 Julian Ejsmond (26.02.1892 – 1930) – poeta, bajkopisarz, tłumacz. Pracował jako urzędnik, równolegle rozwijając swą twórczość literacką i edytorską.

80. rocznica śmierci

29.06 Antoine Marie Jean-Baptiste Roger de Saint-Exupéry (1900 – 31.07.1944) – francuski lotnik, pisarz i poeta. Doświadczenia lotnicze Antoine'a de Saint-Exupéry znalazły odbicie w jego twórczości. Pierwsze opowiadanie *L'Aviateur* (Lotnik) opublikował w 1926 r., a w 1928 r. wydał książkę *Courrier Sud* (Poczta na Południe). W 1931 r. napisał *Nocny lot*, a w 1939 r. *Ziemię, pla-*

netę ludzi, za którą otrzymał nagrodę Grand Prix Akademii Francuskiej.

110. rocznica urodzin

LIPIEC

07.07 Sir Arthur Ignatius Conan Doyle (22.05.1859 – 1930) – szkocki pisarz, wolnomularz, czołowy przedstawiciel nurtu powieści detektywistycznych, w których głównym bohaterem jest Sherlock Holmes. Do jego najważniejszych dzieł należą: *Pies Baskerville'ów*, *Studium w szkartacie* czy wielokrotnie ekranizowana powieść *Świat zaginiony*, w której wykreował postać ekscentrycznego naukowca George'a Challenge'a. Na jego dorobek składają się także próby poetyckie oraz kilka opowieści grozy, utrzymanych w stylistyce XIX-wiecznych romansów gotyckich, prozy Edgara Allana Poe'a czy Ambrose Bierce'a.

80. rocznica śmierci

29.07 Eyvind Johnson (1900 – 25.08.1976) – prozaik szwedzki, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury za rok 1974. Lektura Johna Dos Passosa, Marcela Prousta, André Gide'a i Jamesa Joyce'a, a także Henri Bergsona i Zygmunta Freuda silnie wpłynęła na budowę jego utworów z tego okresu i ich awangardowy charakter. Powojenne jego utwory to głównie powieści historyczne.

110. rocznica urodzin

SIERPIEŃ

05.08 Guy de Maupassant (1850 – 06.07.1893) – francuski pisarz, zaliczany do nurtu naturalizmu i dekadentyzmu, znany zwłaszcza ze swoich nowel. Uznany za mistrza zwięzłej, wręcz minimalistycznej formy. Jego utwory zawierają silne akcenty ironii, satyry i krytyki społecznej, przedstawiają realistyczny, pełen pesymizmu obraz ówczesnego społeczeństwa.

160. rocznica urodzin

18.08 Honoré de Balzac (20.05.1799 – 1850) – powieściopisarz francuski. Obok Dickensa i Tolstoja jeden z najważniejszych współtwórców współczesnej powieści europejskiej, autor monumentalnego cyklu powieściowego *Komedia ludzka* (*La comédie humaine*).

160. rocznica śmierci

19.08 Paweł Jasienica, właśc. Leon Lech Beynar (10.11.1909 – 1970) – polski pisarz historyczny, eseista i publicysta „Tygodnika Powszechnego”. Paweł Jasienica jest najbardziej znany ze swej syntezy dziejów Polski przedrozbiorowej (*Polska Piastów, Polska Jagiellonów, Rzeczpospolita Obojga Narodów*), w której przedstawił poglądy kłócaące się z poglądami większości współczesnych mu

historyków. Zarzucano mu tzw. personalistyczne pojmowanie dziejów, sprzeczne z odgórną narzuconą i obowiązującą wówczas historiozofią marksistowską.

40. rocznica śmierci

20.08 Howard Phillips Lovecraft (1890 – 15.03.1937) – pisarz amerykański, autor fantasy i opowieści grozy (weird fiction), składających się na tzw. mitologię Cthulhu. Jest jednym z prekursorów science fiction (fantastyki naukowej), opowiadania utrzymane w tej konwencji wprowadzają znaczną część istot znanych z jego mitologii. Przeważająca część twórczości Lovecrafta odnosi się do stworzonej przez niego „mitologii Cthulhu” (termin ten wprowadził już po jego śmierci pisarz August Derleth) – panteonu niewyobrażalnych bóstw z innych światów.

120. rocznica urodzin

22.08 Raymond Douglas Bradbury, pseud. Edward Banks, William Elliot, D. R. Banat, Leonard Douglas, Leonard Spaulding (1920–) – amerykański pisarz, należący do czołówki światowych twórców fantastyki. Publikował pod nimi głównie w pismach głównego nurtu. Pierwsza książka (zbiór opowiadań napisanych w latach 1943-1947) *Dark Carnival*, została wydana w 1947 r. W 1950 r. Bradbury wydał zbiór *Kroniki marsjańskie*, który przyniósł mu sławę i uznanie krytyki.

90. rocznica urodzin

26.08 Guillaume Albert Vladimir Alexandre Apollinaire de Kostrowitzky, właśc. Wilhelm Apollinary Kostrowicki (1880 – 09.11.1918) – francuski poeta polskiego pochodzenia. Jeden z głównych przedstawicieli francuskiej awangardy poetyckiej. Apollinaire torował drogę surrealizmowi (twórca tego terminu). Odegrał ważną, często inspirującą rolę w kształtowaniu awangardy, zarówno w poezji, jak i sztuce.

130. rocznica urodzin

27.08 Cesare Pavese (09.09.1908 – 1950) – włoski poeta i tłumacz. Zadebiutował w 1936 r. tomem poezji *Praca mężczy*. W czasach faszyzmu przebywał na wygnaniu. Później opublikował kilka powieści oraz tom medytacji zatytułowany *Dialogi z Leuke*. Tłumaczył także dzieła literatury amerykańskiej na język włoski.

60. rocznica śmierci

27.08 Guido Cavalcanti (ok. 1255–1300) – włoski poeta. Był przedstawicielem stylu poetyckiego zwanego dolce stil nuovo, który ukazywał wzorzec idealnej miłości. Tworzył ballady, sonety i canzony, w których zawarł tęsknotę za ojczyzną. Prawdopodobnie był pod wpływem filozofii awerroizmu.

710. rocznica śmierci

31.08 Giovanni Verga (1840 – 27.01.1922) – włoski pisarz, opisujący w swych utworach życie mieszkańców wsi sycylijskiej. Twórczość Vergi określa się często mianem weryzmu, który to trend w literaturze włoskiej pozostawał pod dużym wpływem pisarzy naturalistów takich jak Émile Zola.

170. rocznica urodzin

WRZESIEŃ

01.09 François Mauriac (11.10.1885 – 1970) – francuski pisarz zaliczany do największych pisarzy katolickich XX w. Debiutował w 1909 r. jako poeta, „Les Mains jointes”, przyciągając uwagę krytyki literackiej. Zasłynął jako autor prozy psychologicznej.

40. rocznica śmierci

08.09 Frédéric Mistral (1830 – 25.03.1914) – francuski poeta, filolog, leksykograf i patriota, tworzący w języku oksytańskim. Przedstawiciel i najwybitniejszy pisarz grupy félibre, stojącej na czele odnowy języka d’oc, a także narodowy bard Prowansji. Przesiąknięta tradycją romantyczną poezja Mistrala skupia się przede wszystkim na sielskim życiu wiejskim w rodzinnej Prowansji.

180. rocznica urodzin

11.09 Mieczysław Srokowski (14.08.1873 – 1910) – polski pisarz i poeta. Początkowo pisał wiersze w konwencji młodopolskiej. Jego utwory poświęcone były zagadnieniom społecznym, a także tematyce erotycznej.

100. rocznica śmierci

15.09 Agatha Christie, Lady Mallowan, DBE, a właściwie Agatha Mary Clarissa Miller Christie, znana także jako Dame Agatha Christie (1890 – 12.01.1976) – angielska autorka powieści kryminalnych. Jest najbardziej znaną na świecie pisarką kryminalną oraz najlepiej sprzedającą się autorką wszech czasów. Christie wydała ponad 90 powieści i sztuk teatralnych.

120. rocznica urodzin

21.09 Jerzy Mieczysław Rytard właśc. Mieczysław Kozłowski (08.11.1899 – 1970) – pisarz polski. Autor głównie utworów o tematyce podhalańskiej i tatrzańskiej. Napisał pierwsze libretto do *Harnasiów* Karola Szymanowskiego, które zaginęło przed ukończeniem kompozycji.

40. rocznica śmierci

25.09 Erich Maria Remarque, właśc. Erich Paul Remark (22.06.1898 – 1970) – niemiecki pisarz. W 1927 r. w zaledwie 6 tygodni napisał swoją najsłynniejszą powieść, była to *Na Zachodzie bez zmian* (niem. Im Westen nichts Neues). W później-

szych latach napisał kilka podobnych dzieł; prostym językiem realistycznie opisywały one wojnę i czasy powojenne.

40. rocznica śmierci

26.09 Alberto Moravia, właśc. Alberto Pincherle (28.11.1907 – 1990) – włoski dziennikarz, powieściopisarz i nowelista. Jest uznawany za jednego z najważniejszych pisarzy włoskich XX w. Jego powieści, pisane tradycyjną, realistyczną, zwięzłą techniką ukazują przede wszystkim losy jednostki na tle portretu społeczeństwa.

20. rocznica śmierci

PAŹDZIERNIK

06.10 Julian Przyboś (05.03.1901 – 1970) – poeta, eseista i tłumacz. Pierwsze zbiory wierszy opublikował w połowie lat dwudziestych. Widać w tej twórczości ogromny wpływ teorii Peipera. Dojrzała poezja krystalizuje się w latach trzydziestych. W miejsce cywilizacji i miasta wkrada się liryczna pejzażowa i refleksyjna. Przyboś realizuje założenia poetyki awangardowej. Wiersze cechuje dyscyplina słowa i obrazu. Staje się mistrzem w wykorzystywaniu i spiętrzaniu metafor.

40. rocznica śmierci

07.10 Juliusz Żuławski (1910 – 10.01.1999) – polski poeta, prozaik, tłumacz poezji anglojęzycznej, prezes polskiego Pen Clubu. Tworzył lirykę refleksyjną i wspomnieniową (*Pole widzenia* 1948), prozę psychologiczną (*Wyprawa o zmierzchu* 1936, *Czas przeszły niedokonany* 1962), opowieści biograficzne (*Byron nieupozowany* 1964). Był członkiem Stowarzyszenia Pisarzy Polskich.

100. rocznica urodzin

08.10 Maria Stanisława Konopnicka z domu Wasiłowska, pseud. Jan Sawa, Marko, Jan Waręz (23.05. 1842 – 1910) – polska poetka i nowelistka okresu realizmu, krytyk literacki, publicystka, tłumaczka i działaczka na rzecz praw kobiet. Debiutowała w prasie jako poetka w 1870 r. Utwory Konopnickiej dla dzieci ogłaszane od 1884 r., eliminujące natrętny dydaktyzm, rozbudzające wrażliwość odbiorców były nowością w tej dziedzinie pisarstwa.

100. rocznica śmierci

08.10 Frank Herbert (1920 – 11.02.1986) – jeden z ważniejszych przedstawicieli amerykańskiej literatury *science fiction*. Twórczość Herberta określana jest jako *hard science fiction* i łączy zagadnienia z zakresu ekologii, filozofii, teologii, psychologii i ekonomii. Herbert koncentruje się na naturze człowieka, na jego możliwościach i niebezpieczeństwach, które mu grożą ze strony wymykającej się

spod kontroli techniki, systemów totalitarnych i narkotyków zmieniających stan świadomości.

90. rocznica urodzin

15.10 Mario Gianluigi Puzo (1920 – 02.07.1999) – amerykański powieściopisarz pochodzenia włoskiego. Znany przede wszystkim ze swoich książek opisujących sycylijską mafię. Najślynniejsza z nich, *Ojciec chrzestny*, opublikowana w 1969 r. Od 1963 r. Puzo pracował jako wolny dziennikarz i pisarz.

90. rocznica urodzin

21.10 Włodzimierz Perzyński (06.07.1877 – 1930), dramaturg polski okresu Młodej Polski. Poza dramatem pisywał także wiersze, powieści i nowele, a także komedie, m.in. *Aszantkę*. Dramaty Perzyńskiego piętnowały i ośmieszały zakłamaną podwójną moralność mieszczańską, co powoduje, iż Perzyński bywa niekiedy porównywany z Gabriellą Zapolską. Najślynniejszym dramatem tego autora jest *Lekkomysłna siostra*.

80. rocznica śmierci

22.10 Iwan Aleksiejewicz Bunin (1870 – 08.11.1953) – poeta i nowelista rosyjski. Iwan Bunin został laureatem Nagrody Nobla w dziedzinie literatury za rok 1933. W wieku 40 lat opublikował swoje pierwsze dzieło dużych rozmiarów, *Wies*. Dwa lata później wydał *Suchodoły*, będące zawalonym portretem jego rodziny.

140. rocznica urodzin

26.10 Carlo Lorenzini (24.11.1826 – 1890) – lepiej znany jako Carlo Collodi, albo po prostu Collodi, włoski pisarz i dziennikarz. Jego pseudonim, którego używał od 1856 r., jest nazwą miasteczka w Toskanii, w którym urodziła się jego matka. Collodi napisał wiele powieści i komedii, jednak najlepiej jest znany jako twórca postaci Pinokia.

120. rocznica śmierci

LISTOPAD

02.11 George Bernard Shaw (26.07.1856 – 1950) – irlandzki dramaturg i prozaik, przedstawiciel dramatu realistycznego. Jest laureatem Nagrody Nobla w dziedzinie literatury za rok 1925. Z uzasadnienia Komitetu Noblowskiego: za twórczość naznaczoną idealizmem i humanizmem, za przenikliwą satyrę, która często łączy się z wyjątkowym pięknem poetyckim. Jest pierwszą (i jedną z dwóch – drugim jest Al Gore) osobą w historii uhonorowaną Oscarem i Nagrodą Nobla.

60. rocznica śmierci

08.11 Margaret Munnerlyn Mitchell Marsh (1900 – 16.08.1949) – amerykańska pisarka. Za

swoją wydaną w 1936 r., powieść *Przemięło z wiatrem* (ang. *Gone with the Wind*) otrzymała w 1937 r. Nagrodę Pulitzera. Mitchell rozpoczęła pisanie powieści w 1926 r., gdy z powodu obrażeń oraz artretyzmu dłuższy czas przywiązana była do łóżka. Powieść ukazała się 30 czerwca 1936 r.

110. rocznica urodzin

13.11 Robert Louis Stevenson (1850 – 03.12.1894) – szkocki powieściopisarz, poeta i reportażysta podróżny, główny reprezentant neoromantyzmu w literaturze angielskiej. Sztandarowymi powieściami Stevensona są *Wyspa Skarbów*, *Porwany za młodu* czy *Doktor Jekyll i pan Hyde*.

160. rocznica urodzin

14.11 Adolf Rudnicki nazwisko pierwotne Hirschhorn (**22.01.1909 – 1990**) – polski pisarz prozaik i eseista. Po wojnie poświęcił się pracy pisarskiej. Współpracował z pismami „Kuznica” i „Świat”. Znaczącym motywem twórczości Rudnickiego jest martyrologia Żydów. Określenie „epoka pieców” pochodzi od tytułu jednego z jego utworów. Rudnicki pisał także utwory psychologiczne oraz eseje.

20. rocznica śmierci

19.11 Anna Seghers, właśc. Netty Reiling-Radvanyi (**1900 – 01.06.1983**) – niemiecka pisarka. Ponieważ od lat młodości miała poglądy lewicowe, w jej twórczości dominują dzieła społeczno-polityczne o walce proletariatu różnych krajów świata z kapitalizmem. Jej najwybitniejszym i najbardziej znanym dziełem jest powieść *Siódmy krzyż*.

110. rocznica urodzin

20.11 Lew Tolstoj hrabia (**09.09.1828 – 1910**) – rosyjski powieściopisarz, dramaturg, krytyk literacki, anarchista i myśliciel. Jeden z najwybitniejszych przedstawicieli realizmu w literaturze europejskiej. Wielkością hrabiego Tolstoja jako pisarza i człowieka jest nieugięte dążenie do prawdy bezwzględnie stosowanej w życiu oraz niezwykła siła twórcza, łącząca obiektywną obserwację rzeczywistości z postawą własnego poglądu na świat.

100. rocznica śmierci

20.11 Waław Berent (28.09.1873 – 1940) – polski powieściopisarz i tłumacz okresu modernizmu. Obok Władysława Reymonta główny przedstawiciel realizmu w literaturze Młodej Polski. Krytyk haseł pozytywistycznych i modernistycznej filozofii polskiej i europejskiej bohemy, postulującej służebność wobec sztuki. Mistrz erudycyjnej, pełnej metafor prozy i dopracowanej, swoistej stylizacji językowej.

70. rocznica śmierci

28.11 Aleksandr Aleksandrowicz Blok (1880 – 07.08.1921) – rosyjski poeta symbolista, dramaturg. Blok traktował kultowo malarstwo prerafaellockie, jego mistrzami byli Fra Angelico i Giovanni Bellini – ideał sztuki bezpośredniej i nastrojowej. Identyfikował harmonię z kobiecością. Przemozny wpływ miała na Bloka muzyka (Modest Musorgski), ale melodię liryki kształtowały też romanse cygańskie i sentymentalne pieśni uliczne.

130. rocznica urodzin

30.11 Oscar (Fingal O'Flahertie Wills) Wilde (16.10.1854 – 1900) – irlandzki poeta, prozaik, dramaturg i filolog klasyczny. Przedstawiciel modernistycznego estetyzmu.

110. rocznica śmierci

GRUDZIEŃ

10.12 Emily Elizabeth Dickinson (1830 – 15.05.1886) – poetka amerykańska. Pisać wiersze zaczęła około 30 roku życia. Wiersze Emily Elizabeth Dickinson zawierają motywy łączące drobne spostrzeżenia z życia domowego z egzystencjalnymi refleksjami; metafizyczne rozważania nad ostatecznym przeznaczeniem; powtarzające się wątki zawiedzionych uczuć i cierpienia. Większość wierszy kończy się dowcipną i pełną gorzkiego sarkazmu puentą.

180. rocznica urodzin

12.12 Jan Kasprzewicz (1860 – 01.08.1926) – polski poeta, dramaturg, krytyk literacki i tłumacz. Przedstawiciel Młodej Polski, związany z kilkoma głównymi nurtami ówczesnej liryki, przede wszystkim z naturalizmem, symbolizmem oraz ekspresjonizmem. Prekursor nowoczesnego wiersza wolnego, katastrofizmu oraz szeregu tendencji prymitywistycznych we współczesnej sztuce. Uważany za jednego z najwybitniejszych poetów w dziejach literatury polskiej.

150. rocznica urodzin

22.12 Mary Ann Evans, znana jako George Eliot (**22.11.1819 – 1880**) – angielska pisarka z grona czołowych twórców epoki wiktoriańskiej. Jej powieści, rozgrywane najczęściej w prowincjonalnej Anglii, cechują się realizmem i przenikliwością psychologiczną. Pisarka używała męskiego pseudonimu artystycznego, chcąc aby jej dzieła traktowano poważnie, a jej samej nie uważano wyłącznie za autorkę romansów.

130. rocznica śmierci

DOROTA SKOTNICKA

dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej
w Podkowie Leśnej

LAUREACI LITERACKIEJ NAGRODY NOBLA

Kalendarz rocznic 2010

STYCZEŃ

04.01 Thomas Stearns Eliot

45. rocznica śmierci – 1965, Nagroda Nobla w 1948 r.

Poeta, dramaturg i eseista angielski. Urodził się 26.08.1888 r. Nagrodzony za „wybitny wkład nowatorski we współczesną poezję”. Utwory: *Chrześcijaństwo-kultura-polityka* (2007), *Coctail party* (1999), *Cztery kwartety* (1960), *Gerontion* (1958), *Jalowa ziemia* (1989), *Koty* (1995), *Kto to jest klasyk i inne eseje* (1998), *Mord w katedrze* (1988), *Podróż Trzech Mędrców* (1959), *Poezje* (1978), *Poezje wybrane* (1960), *Szeptany nieśmiertelności* (2001), *Szkice krytyczne* (1972), *Szkice literackie* (1963), *W moim początku jest mój kres* (2007), *Wiersze o kotach* (1970), *Wybór dramatów* (1982), *Wyspy na jeziorze* (1988).

04.01 Gao Xingjian

70. rocznica urodzin – 1940, Nagroda Nobla w 2000 r.

Poeta, dramaturg, pisarz, krytyk literacki, choreograf, muzyk, reżyser, ilustrator i malarz chiński. Nagrodę Nobla otrzymał za „nowatorskie poszukiwania form i środków wyrazu oraz za wzbogacenie dramatu i literatury chińskiej poprzez inspirację innymi prądami i podkreślanie indywidualizmu. Utwory: *Góra duszy* (2004), *Drugi brzeg* (2008).

23.01 Derek Walcott

80. rocznica urodzin – 1940, Nagroda Nobla w 1992 r.

Poeta i dramaturg karaibsko-brytyjski zwany „Homerem Karaibów”. Najsłynniejszym utworem Walcott’a jest wydany w 1990 r. poemat pt. *Omeros* wzorowany na antycznej *Odysei*. Ostatnio wydano w Polsce zbiór wierszy pt. *Mapa Nowego Świata* (2008).

31.01 Kenzaburo Ōe

75. rocznica urodzin – 1935, Nagroda Nobla w 1994 r.

Pisarz i eseista japoński. Wyróżniony Nagrodą Nobla za „siłę i poezję w tworzeniu wyimaginowanego świata, w którym życie i mit składają się na poruszający obraz sytuacji człowieka we współczesnym świecie”. Autor utworów wydanych w Polsce: *Futbol ery Manen* (1995), *Sprawa osobista* (2005), *Zerwać paki, zabić dzieci* (2004).

LUTY

07.02 Sinclair Lewis

125. rocznica urodzin – 1885. Zmarł 10.01.1951 r. Nagroda Nobla w 1930 r.

Powieściopisarz i nowelista amerykański. Nagrodzony za „potężną i wyrazistą sztukę prozatorską oraz rzadką umiętność tworzenia za pomocą satyry i humoru nowych typów i charakterów. Utwory: *Babbitt* (1989), *Elmer Gantry* (1987), *Ulica Główna* (1995).

09.02 John Maxwell Coetzee

70. rocznica urodzin – 1940, Nagroda Nobla w 2003 r.

Pisarz południowoafrykański. Wyróżniony Nagrodą Nobla za „książki, które odznaczają się analityczną błyskotliwością i wymownymi dialogami”. Utwory: *Chłopięce lata* (2007), *Czekając na barbarzyńców* (1990), *Dziwniejsze brzegi: eseje literackie 1986-1999* (2008), *Elizabeth Costello* (2006), *Foe* (2007), *Hańba* (2009), *Mistrz z Petersburga* (2006), *Młodość* (2007), *Powolny człowiek* (2008), *W sercu kraju* (2004), *Wiek żelaza* (2004), *Zapiski ze złego roku* (2008), *Życie i czasy Michaela K.* (2007).

17.02 Samuel Josef Agnon (właśc. Samuel Josef Chalewi Czaczkes)

40. rocznica śmierci – 1970 r. Nagroda Nobla w 1966 r.

Pisarz hebrajski. Urodził się 17.07.1888 r. Nagrodzony przez Akademię Szwedzką za „głęboko oryginalną sztukę prozatorską przenikniętą żydowskimi motywami ludowymi”. Utwory: *Od Buczacza do Jerozolimy* (1995).

29.02 Jorgos Seferis

110. rocznica urodzin – 1900 r. Nagroda Nobla w 1963 r.

Poeta i eseista grecki. Zmarł 20.09.1971 r. Wyróżniony za „wybitne utwory liryczne, oddające pokłon światu starożytnych Hellenów”. Utwory autora można znaleźć w *Antologii poezji greckiej* (1970).

MARZEC

13.03 Ivo Andrić

35. rocznica śmierci – 1975, Nagroda Nobla w 1961 r.

Pisarz, poeta i nowelista jugosłowiański. Urodził się 10.10.1892 r. Nagrodzony literacką Nagrodą Nobla za „siłę daru epickiego” pozwalającą w całej pełni odsonić ludzkie losy i problemy związane z historią jego kraju. Utwory: *Anika* (1980), *Dom na odludziu* (1979), *Kobieta na kamieniu* (1974), *Konsulowie ich cesarskich mości* (1977), *Most na Drinie* (1995), *Opowiadania o bracie Piotrze; Rozmowa z Goyą* (1977), *Orner – pasza Lattas* (1983), *Panna* (1962), *Portret rodzinny i inne opowiadania* (1988), *Pragnienie* (1957), *Przekłete podwórze* (1959), *Przydrożne znaki: proza medytacyjna* (1986), *Wakacje na południu* (1988).

15.03 Paul Heyse

180. rocznica urodzin – 1830, Nagroda Nobla w 1910 r.

Powieściopisarz, poeta, nowelista, dramaturg. Zmarł 19.04.1998 r. Uchonorowany Nagrodą Nobla za „artyzm i idealizm, które demonstrował na przestrzeni całej swojej długiej i płodnej twórczości”. Utwory: *Cztery kobiety* (1928), *Wesele na Capri: nowele włoskie* (1924).

16.03 Selma Lagerlöf

70. rocznica śmierci – 1940, Nagroda Nobla w 1909 r.

Powieściopisarka i nowelistka szwedzka. Urodziła się 20.11.1858 r. Nagrodę Nobla otrzymała w hołdzie wielkiemu idealizmowi, błyskotliwej wyobraźni i duchowej przenikliwości, które wyróżniają jej utwory”. Utwory: *Chusta Świętej Weroniki* (2000), *Cudowna podróż* (2000), *Gösta Berling* (1994), *Legends Chrystusowe* (2000), *Ptaszek rudzik* (2000), *Święta noc* (2000), *Tętniące serce* (1992), *Uciezka do Egiptu* (2000), *Widzenie cesarza* (2000), *Zamieniec* (1954).

KWIECIEŃ

13.04 Jan-Marie Gustave Le Clézio

70. rocznica urodzin – 1940 r. Nagroda Nobla w 2008 r.

Francuski prozaik i eseista. W uzasadnieniu nagrody Królewska Szwedzka Akademia podała, że jest to „autor otwierający nowe perspektywy poetyckich podróży i zmysłowych uniesień, badacz ludzkości pozostającej poza granicami cywilizacji. Utwory: *Afrykanin* (2008), *Onisza* (2008), *Protokół* (2008), *Pustynia* (2008), *Raga: ujrzałem niewidzialny kontynent* (2009), *Urania* (2008).

15.04 Jean Paul Sartre

30. rocznica śmierci – 1980, Nagroda Nobla w 1964 r. nie przyjęta przez autora.

Powieściopisarz, dramaturg, eseista i filozof francuski. Nagrodzony za „bogactwo w idee, przesiąkniętą duchem wolności i poszukiwaniami prawdy twórczością mającą ogromny wpływ na nasze czasy”.

Utwory: *Baudelaire* (2007), *Czas nadziei* (1996), *Czym jest literatura* (1968), *Dramaty* (1957), *Drogi wolności* (1957-1958), *Idiota w rodzinie* (2000), *Intymność i inne opowiadania* (1992), *Marksizm i egzystencjalizm* (1983), *Mdłości* (1974), *Mur* (1999), *Problem bytu i nicości. Egzystencjalizm jest humanizmem* (2001), *Rozważania o kwestii żydowskiej* (1957), *Słowa* (1997), *Szkic o teorii* (2006), *Trojanki* (1984), *Wyobrażenie* (1970).

MAJ

24.05 Josif Brodski

70. rocznica urodzin – 1940, Nagroda Nobla w 1987 r.

Poeta i eseista rosyjski. Zmarł 28.01.1996 r. Od 1972 r. mieszkał w Stanach Zjednoczonych Ameryki. Nagrodzony za „uniwersalne wartości całości kształtu twórczości literackiej, odznaczające się jasnością myśli i poetycką siłą”. Utwory: *Cztery eseje* (1987), *Dwadzieścia sonetów do Marii Stuart* (1993), *Dyptyk petersburski, czyli przewodnik po przemianowanym mieście* (2003), *Fin de siècle* (1996), *Lustro weneckie* (1993), *Marmur* (1993), *Mniej niż krosz* (1989), *82 wiersze i poematy* (1989), *Pochwała nudy* (1996), *Poezje wybrane* (1996), *Rozmowa w zimie* (2001), *Świat poety. Rozmowy z Josifem Brodskim* (2001), *Tym tylko byłem: wybór wierszy* (2006), *Wiersz i poematy* (1979), *Wiersze bożonarodzeniowe* (2006), *Wiersze ostatnie* (1998), *Znak wodny* (1993).

25.05 Michail Aleksandrowicz Szolochow

105. rocznica urodzin – 1905, Nagroda Nobla w 1965 r.

Powieściopisarz rosyjski. Zmarł 21.02.1984 r. Uchonorowany Nagrodą Nobla za „siłę artystyczną i prawdziwość eposu o dońskim kozactwie w przełomowych dla Rosji czasach”. Utwory: *Cichy Don* (1984), *Los człowieka* (1987), *Opowiadania znad Donu* (1958), *Słowo o ojczyźnie* (1951), *Zaorany ugor* (1961).

30.05 Borys Pasternak

50. rocznica śmierci – 1960, Nagroda Nobla w 1958 r. Borys Pasternak pod naciskiem władz nagrody nie przyjął.

Powieściopisarz i poeta rosyjski. Urodził się 10.02.1890 r. Wyróżniony Nagrodą Nobla za „znaczące osiągnięcia we współczesnej poezji lirycznej, a także za kontynuowanie tradycji wielkiej prozy epickiej”. Utwory: *Doktor Żywago* (2004), *Poezje wybrane* (1987).

LIPIEC

16.07 Heinrich Böll

25. rocznica śmierci – 1985, Nagroda Nobla w 1951 r.

Prozaik niemiecki. Urodził się 21.12.1917 r. Nagrodę Nobla otrzymał za „twórczość, w której szeroki ogląd rzeczywistości łączy się z wielką sztuką tworzenia charakterów”. Autor utworów: *Anioł milczał* (1997), *Bilard o wpół do dziewiątej* (2000), *Chleb najwcześniejszych lat* (1957), *Dziennik irlandzki* (1996), *Gdzie byłeś Adamie?* (1989), *I nie poskarżył się ani jednym słowem* (1956), *Kim wreszcie ten chłopak ma zostać i inne opowiadania* (1985), *Kobiety na tle krajobrazu z rzeką* (1989), *Koniec podróży służbowej* (1969), *Nie strzeżone progi* (1957), *Opiekuńcze oblężenie* (1993), *Opuszczenie oddziału* (1970), *Portret grupowy z damą* (1993), *Śmierć Lohengrina i inne opowiadania* (1977), *Utracona cześć Katarzyny Blum* (1979), *Zwierzienia kłowna* (1987).

20.07 Eyvind Johnason

110. rocznica urodzin – 1900, Nagroda Nobla w 1974 r.

Prozaik szwedzki. Wyróżniony Nagrodą Nobla za „sztukę powieściową przeglądającą się w czasie i przestrzeni i służącą wolności. Utwory: *Chmury nad Matapontem* (1981), *Czasy jego wysokości* (1976), *Fale przyboju* (1975), *Powieść o Olofie* (1977).

SIERPIEŃ

12.08 Thomas Mann

55. rocznica śmierci – 1955

135. rocznica urodzin – 6.06.1875 r. Nagroda Nobla w 1929 r.

Prozaik niemiecki. Uchonorowany Nagrodą Nobla za powieść *Buddenbrookowie*. Twórczość: *Czarodziejska góra* (2002), *Doktor Faustus* (2003), *Dostojewski z umiarem i inne eseje* (2000), *Dzienniki* (1995), *Eseje* (1998), *Jak powstał doktor Faustus* (1962), *Józef i jego bracia* (1997), *Królewska wysokość* (1989), *Listy 1889-1936* (wyd. pol. 1966-1973), *Lotta w Weimarze* (1997), *Moje czasy* (2002), *Oszukana* (1958), *Tonio Kröger i inne opowiadania* (1987), *Wybór nowel i esejów* (1975), *Wybraniec* (1998), *Wyznania hochsztaplera Feliksa Krulla* (1998), *Zamienione głowy* (1992).

WRZESIEŃ

01.09 Francis Mauriac

40 rocznica śmierci – 1970, Nagroda Nobla w 1952 r.

Powieściopisarz, dramaturg, i poeta francuski. Nagrodzony literacką Nagrodą Nobla za „głębką najrzystość duchową i siłę artystyczną, z którą ukazuje w swoich powieściach dramat ludzkiego życia”. Utwory: *Bloc-notes. Notatnik z lat 1953-1970* (1979), *Bóg i złoty cielec* (1958), *Burza cichnie o zmierzchu* (1972), *Ciało i krew* (1947), *Cierpienia i szczęście chrześcijanina* (1958), *Ciężkie*

okowy dzieciństwa (1985), *Drogi morza* (1958), *Faryzeuszka* (1990), *Galigai* (1984), *Jagnię* (1990), *Kłębowisko żmij* (1983), *Koniec nocy* (1956), *Listy 1904-1969* (1989), *Nowy pamiętnik życia wewnętrznego* (1964), *Pielgrzymi* (1957), *Pustynia miłości* (1974), *Świat w Wenecji, Mario i czarodziej* (1992), *Święta Małgorzata z Kortony* (1958), *Teresa Desqueyroux* (1984), *Tristan* (1992), *Uprzywilejowani* (1958), *Zamienione głowy* (1992), *Życie Jezusa* (1937), *Życie Racine'a* (1959).

PAŹDZIERNIK

10.10 Harold Pinter

80. rocznica urodzin – 1930, Nagroda Nobla w 2005 r.

Dramatopisarz brytyjski, scenarzysta, reżyser teatralny, działacz społeczny. Zmarł 24.12.2008 r. Uchonorowany Nagrodą Nobla za „odkrywanie przepaści pod codzienną gadaniną i wymuszanie wejścia do zamkniętych przestrzeni ucisku”. Utwory: *Dozorca* (1968), *Komedia zagrożeń* (2006), *Powrót do domu* (1965), *Urodziny Stanleya* (1966), *Uwikłania rodzinne* (2006).

LISTOPAD

02.11 Georg Bernard Shaw

60. rocznica śmierci – 1950, Nagroda Nobla w 1925 r.

Dramaturg i prozaik angielski pochodzenia irlandzkiego. Urodził się 26.07.1856 r. Uchonorowany Nagrodą Nobla za „twórczość naznaczoną idealizmem i humanizmem, za przenikliwą satyrę, która często łączy się z wyjątkowym pięknem poetyckim. Utwory: *Aforyzmy* (1975), *Cezar i Kleopatry* (1955), *Pigmalion* (1986), *Święta Joanna* (1960), *Uczeń diabła: sztuka* (1985), *Żołnierz i bohater* (1967).

GRUDZIEŃ

05.12 Władysław Stanisław Reymont

85. rocznica śmierci – 1925, Nagroda Nobla w 1924 r.

Polski pisarz i publicysta. Literacką Nagrodę Nobla otrzymał za cykl epicki *Chłopi*. Autor m.in. utworów: *Burza* (1979), *Dziwna opowieść i inne nowele* (2000), *Nowele* (2003), *Fermenty* (1879), *Komediantka* (1989), *Korespondencja 1890-1925* (2002), *Marzyciel* (2003), *Pewnego dnia i inne nowele* (1990), *Pielgrzymka do Jasnej Góry* (2000), *Pisma* (1980), *Rok 1794* (1980), *Suka* (1993), *Wampir* (2003), *Z ziemi chełmskiej wrażenia i notatki* (1998), *Ziemia obiecana* (2004).

GRAŻYNA BILSKA
PIMBP Kłodzko

N O W O Ś Ć !

RYNEK KSIĄŻKI W POLSCE 2009

Najnowsza edycja w PIĘCIU tomach!

W sprzedaży już w listopadzie!

WYDAWNICTWA • DYSTRYBUCJA • POLIGRAFIA • PAPIER • WHO IS WHO

RYNEK KSIĄŻKI W POLSCE

2009

Łukasz Gołębiewski

Kuba Frołow

Paweł Waszczyk

Tomasz Nowak

Piotr Dobrołęcki

Ewa Tenderenda-Ożóg

Patronat medialny

 RZECZPOSPOLITA

w w w . r y n e k - k s i a z k i . p l

Korzystanie z profesjonalnego systemu zarządzania biblioteką z formatem MARC21 nie musi być trudne i drogie

Oferujemy Państwu nowy sposób korzystania z systemu bibliotecznego.

Pakiety SOWA2/MARC21 z HOSTINGIEM

przygotowaliśmy dla bibliotek gminnych zarówno małych, jak i większych z siecią filii, które nie posiadają serwera oraz wsparcia informatyka; nie posiadają bazy danych lub rozpoczęły jej tworzenie w systemie MAK, SOWA1, Mateusz, Libra, Mol, Prolib, ISIS lub innym.*

Profesjonalne oprogramowanie

SOWA2/MARC21 Pakiet Starter

jest dostępne w abonamencie już od **65,-zł/m-c****

Co to jest HOSTING?

Baza danych obsługująca centralny katalog biblioteczny, baza danych czytelników oraz serwer aplikacji systemu są zainstalowane na serwerach SOKRATES-software. Na stanowiskach komputerowych w bibliotece i filiach jest zainstalowane oprogramowanie użytkowe nie wymagające dodatkowej obsługi informatycznej. Hosting eliminuje koszty zakupu i administracji serwera.

Jak długo trwa tworzenie katalogu?

Utworzenie własnego katalogu przebiega szybko, ponieważ dane mogą być nieodpłatnie pobierane przez Internet z katalogów innych bibliotek (np. z Biblioteki Narodowej). Zatem bibliotekarz nie musi wykazywać się dobrą znajomością formatu MARC21.

Czy HOSTING jest bezpieczny?

SOKRATES-software odpowiada za rozwój, stałą aktualizację systemu, archiwizację danych oraz bezpieczeństwo danych bibliograficznych i osobowych.

Jak przetestować oprogramowanie?

Przed podjęciem decyzji o zakupie systemu można nieodpłatnie zapoznać się z pełną wersją wybranego Pakietu. Po zakończeniu testów można kontynuować pracę w systemie bez konieczności ponownej instalacji.

Pakiety SOWA2/MARC21 umożliwiają:

- szybkie i proste utworzenie katalogu centralnego biblioteki gminnej (z autoryzacją rekordów w KHW)
- uzupełnienie i scalenie wcześniej tworzonych katalogów
- uruchomienie komputerowych wypożyczalni pracujących z centralną bazą czytelników
- obsługę wszystkich niezbędnych procesów bibliotecznych
- integrację opisów bibliograficznych z zasobami elektronicznymi (e-booki; dokumenty cyfrowe - PDF, DjVu, JPG; strony internetowe)
- usługi on-line dla czytelników: serwis WWW oraz zamawiania i rezerwowania zbiorów

www.sokrates.pl

* Dane utworzone w programie MAK i dostarczone w formacie MARC21 przejmujemy bez strat i importujemy do systemu nieodpłatnie.

** Oprócz opłaty abonamentowej pobierana jest jednorazowa opłata aktywacyjna w wysokości 750 zł.

Informacja nie stanowi oferty w rozumieniu przepisów Kodeksu Cywilnego.

tel. 61 656 44 10
sokrates@sokrates.pl

Sokrates
SOFTWARE

poradnik Bibliotekarza 60 lat

Kontakt: 00-3 15 Warszawa
ul. Konopczyńskiego 5/7,
tel. / faks (022) 827-52-96,
(redaktor naczelny: 051 5-076-945);
poradnikbibliotekarza@wp.pl

Prenumerata: w Dziale
Promocji i Kolportażu SBP
(Al. Niepodległości 213,
02-985 Warszawa, tel. (022)
525-51-24, (022) 628-28-21,
FAXS (022) 625-53-49
(numery bieżące i archiwalne);
w ruchu; na Poczcie Polskiej

e-mail: sprzedaz_sbp@wp.pl

**CZYTAJĄC
„PORADNIK BIBLIOTEKARZA”
WIEŚ WIĘCEJ
DOŁĄCZ I TY
DO SYMPATYKÓW
NASZEGO PISMA**

Ważniejsze dodatki do „Poradnika Bibliotekarza”

- Świat Książki Dziecięcej**
Stały, kolorowy dodatek do czasopisma. Prezentuje wybrane zagadnienia książki, literatury i bibliotekarstwa dziecięcego – w aspekcie inicjacji i upowszechniania czytelnictwa. Z piśmie współpracują najlepsi specjaliści książki dziecięcej w Polsce. Patronat Instytutu Książki i PS IBBY.

- Biblioteka dla Seniorów**
Dodatek prezentuje różne formy aktywności seniorów realizowane w bibliotece (przykłady dobrych praktyk) – miejscu integracji społecznej, środowiskowej i pokoleniowej. Obecnie seniorzy stanowią liczną grupę odbiorców, wymagającą profesjonalnej obsługi ze strony bibliotekarza. Wsparcie finansowe Instytutu Książki i Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego w ramach Programu Rozwoju Bibliotek.

- Dyskusyjne Kluby Książki w Bibliotekach**
Dodatek, który pokazuje zjawisko społeczne jakim jest organizowanie w bibliotekach dyskusyjnych klubów książki, kreujących modę na czytanie. Przedstawia genezę, istotę działalności DKK, ich organizację i rozwój, a także prezentuje przykłady działalności klubów czytelniczych w bibliotekach publicznych. Wsparcie finansowe Instytutu Książki.
